

Miia Saarikallio-Torp, Anneli Miettinen, Venla Valkama, Sini Hyvärinen ja
Hanna-Mari Heinonen

Äitien ja isien näkemyksiä perhevapaiden uudistamisesta

Tuloksia Kelan Äitiyspakkaus- ja perhevapaakyselystä

Kirjoittajat

Miia Saarikallio-Torp, erikoistutkija, KTM
Kela
etunimi.sukunimi@kela.fi

Anneli Miettinen, erikoistutkija, VTM
Kela
etunimi.sukunimi@kela.fi

Venla Valkama, korkeakouluharjoittelija, VTM
Kela (30.6.2020 saakka)

Sini Hyvärinen, korkeakouluharjoittelija, VTK
Kela (31.5.2021 saakka)

Hanna-Mari Heinonen, tutkija, VTM
Kela
etunimi.sukunimi@kela.fi

© Kirjoittajat ja Kela

[Tietotarjotin.fi/tutkimus](https://tietotarjotin.fi/tutkimus)

ISBN 978-952-284-170-4

ISSN 2323-9239

URI <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe20230823103796>

Helsinki 2023

Sisältö

Tiivistelmä	4
1 Johdanto	5
2 Aineisto, kyselyn toteutus ja taustatietoja vastaajista	6
2.1 Otos	6
2.2 Kyselyn toteutus	6
2.3 Tulosten analysoinnista	7
2.4 Vastaajien taustatietoja	7
3 Suomalainen perhevapaajärjestelmä	10
4 Tulokset	13
4.1 Vanhempainvapaiden jakaminen	13
4.2 Vanhempainvapaiden joustot	20
4.3 Kotihoidon tukeen liittyvät väittämät	28
4.4 Vanhempainvapaiden näkemyksiä lapsen sopivasta varhaiskasvatuksessa aloitusiästä	41
4.5 Vanhempainvapaiden toiveita perhevapaauudistuksen valmistelijoille	44
4.5.1 Valinnanvapauteen liittyvät näkemykset	47
4.5.2 Vanhempainvapaiden kiintiöt	48
4.5.3 Kotihoidon tuki osana perhevapaajärjestelmää	50
4.5.4 Perhevapaajärjestelmän joustavuus	52
4.5.5 Taloudelliset tekijät	55
4.5.6 Varhaiskasvatus	59
4.5.7 Äitien ja perheiden jaksaminen	62
4.5.8 Imetys	63
5 Yhteenveto ja pohdinta	64
Lähteet	68
Liite	70

Tiivistelmä

Selvityksessä tarkastellaan pienten lasten vanhempien näkemyksiä perhevapaista ja niiden kehittamisestä. Tulokset perustuvat Kelan tutkimuksen vuodenvaihteessa 2019–2020 toteuttamaan Äitiysavustus- ja perhevapaakyselyyn (N = 1 202 äidit, N = 825 isät). Kysely on ensimmäinen Kelan Äitiysavustus- ja perhevapaakyselyiden sarjasta, joka kohdistettiin myös isille. Kysely suunnattiin vanhemmille, joiden lapset olivat syntyneet toukokuussa 2018 – elokuussa 2019.

Vanhemmilta kysyttiin lapsen hoidon järjestämistä koskevista ratkaisuista ja pyydettiin ottamaan kantaa erilaisiin perhevapaiden uudistamista koskeviin ehdotuksiin.

Tulosten mukaan eniten kannatusta saivat ne perhevapaiden uudistamista koskevat ehdotukset, jotka säilyttivät tai lisäsivät perheiden omaa valinnanvapautta lapsen hoidon järjestämisessä. Vanhempainvapaan uudistamisen osalta vanhemmat kannattivat eniten vaihtoehtoa, joissa vapaata pidennetään jaksolla, jonka jakamisesta perhe päättää itse. Lähes yhtä paljon kannatusta sai vaihtoehto, jossa kummallekaan vanhemmalle ei osoiteta korvamerkittyä vapaata, vaan vanhemmat saavat vapaasti päättää koko vapaan jakamisesta itse. Isät kannattivat hieman äitejä useammin vapaiden kiintiöimistä. Erilaiset vanhempainvapaajärjestelmän joustot eivät saaneet laajaa kannatusta vanhempien keskuudessa.

Vanhemmat kannattavat vahvasti kotihoidon tukijärjestelmän säilyttämistä. Mikäli tukea joudutaan leikkaamaan, vähiten vastustusta vanhemmilta saivat ehdotukset, joissa tuen enimmäiskeston leikkaamista kompensoitaisiin maksamalla nykyistä korkeampaa tukea lyhyemmältä tukijaksolta. Valtaosa vanhemmista olisi valmis tyytymään siihen, että tukea on mahdollista saada, kunnes lapsi on 2-vuotias. Suuri osa vanhemmista pitää 1,5–2 vuoden ikää sopivana ikänä lapselle aloittaa varhaiskasvatuksessa, mikä heijastunee myös vanhempien näkemyksiin kotihoidon tuen leikkausvaihtoehtoista.

Asiasanat (YSO): perhevapaat, vanhempainvapaa, isyysvapaa, äitiysvapaa, kotihoidon tuki, perhe-etuudet, äidit, isät, varhaiskasvatus, lastenhoito, vanhemmat, valinnanvapaus, kiintiöt, kyselytutkimus, mielipiteet

1 Johdanto

Kelan tutkimus on toteuttanut Äitiysavustuskyselyitä vuodesta 1999 lähtien. Kyselyiden ensisijaisena tarkoituksena on kartoittaa äitien mielipiteitä äitiyspakkauksen tuotteista ja tuloksia hyödynnetään äitiyspakkauksen kehitystyössä. Vuoden 2010 äitiysavustuskyselyyn liitettiin ensimmäisen kerran mukaan perhevapaisiin liittyviä kysymyksiä; tuolloin isyysvapaiden käytön näkökulmasta. Vuonna 2017 selvitettiin eri perhevapaamallien kannatusta äitien keskuudessa. Tuoreimmassa, vuodenvaihteessa 2019–2020 toteutetussa Äitiysavustus- ja perhevapaakyselyssä perhevapaaosion tarkoituksena oli selvittää perheiden mielipiteitä ja tyytyväisyyttä yhtäältä kyselyn toteutusaikaan voimassa olevaan perhevapaajärjestelmään sekä toisaalta erilaisten perhevapaita koskevien uudistusehdotusten kannatusta.

Vuodenvaihteessa 2019–2020 toteutettu Äitiysavustus- ja perhevapaakysely kohdennettiin ensimmäisen kerran myös isille. Isille kohdennetun kyselyn perhevapaaosio sisälsi pääosin samoja kysymyksiä kuin äitien lomake, mutta isiltä tiedusteltiin lisäksi myös heidän käyttämistään isyysvapaapäivistä. Perhevapaita koskevaa osiota laajennettiin merkittävästi aikaisempiin kyselyihin verrattuna. Mukaan liitettiin sekä vanhempainvapaiden järjestämiseen liittyviä väittämökokonaisuuksia että kotihoidon tuen kannatusta kartoittavia väittämiä. Näiden lisäksi äideiltä ja isiltä kysyttiin lapsen sopivasta varhaiskasvatuksen aloitusaikasta, ja isiltä tiedusteltiin sitä, kuinka pitkään he olisivat olleet valmiita itse hoitamaan lasta kotona. Lisäksi mukana oli taustoittavia kysymyksiä muun muassa perheasemasta, koulutuksesta ja työmarkkina-ase-
masta.

Tässä työpaperissa esitetään keskeisimmät tulokset perhevapaajärjestelmän toimivuutta ja kehittämistä koskevistä väittämistä. Kyselyn äitiysavustusta koskevan osion tulokset on julkaistu aiemmin (Valkama ym., 2020). Äitien ja isien näkemyksistä perhevapaiden uudistamishdotuksista esitetään tekstissä yleiset jakaumakuviot. Tämän lisäksi selvityksen loppuun on koottu liitetaulukoihin tulokset kustakin perhevapaaväittämästä erikseen taustamuuttujittain. Vanhempien mielipiteet koskevat kyselyn toteutushetkenä vuonna 2019 voimassa ollutta perhevapaajärjestelmää ja sitä koskevia uudistamistarpeita, eivät elokuussa 2022 voimaan tullutta uutta perhevapaajärjestelmää. Ne antavat kuitenkin mahdollisuuden peilata toteutunutta uudistusta: missä määrin se vastaa vanhempien vuonna 2019 esittämiin toiveisiin vapaiden uudistamisesta. Taustamuuttujista mukaan on otettu vastaajan ikä, lasten lukumäärä, koulutus-
taso ja -ala sekä ammattiasema, työmarkkina-ase-
ma ja asuinalue. Vanhempainvapaiden joustavuutta kartoittavien väittämien tulosten esittelyyn on em. taustamuuttujien lisäksi otettu tarkasteluun mukaan vanhemman työpaikan toimiala. Kotihoidon tukea koskevien väittämien kohdalla tarkastellaan lisäksi vastaajan perhetilanteen (vanhempi on yksinhuoltaja tai vanhempi asuu kahden huoltajan taloudessa) mukaisia eroja näkemyksissä.

Lisäksi työpaperissa esitetään laadullisen analyysin tulokset kyselyn avokysymyksestä, jossa vanhemmille tarjottiin mahdollisuus kirjoittaa vapaamuotoisesti näkemyksiään perhevapaajärjestelmästä ja sen kehittämisestä ja lähettää näin terveisiä perhevapaita uudistaville. Äitiysavustus- ja perhevapaakysely 2019:n tuloksia on hyödynnetty mm. perhevapaajärjestelmän uudistamistyössä.

2 Aineisto, kyselyn toteutus ja taustatietoja vastaajista

2.1 Otos

Äitiysavustus- ja perhevapaakyselyn otosjoukko poimittiin satunnaisotannalla Kelan rekisteritiedoista 1.5.2018–31.3.2019 välisenä aikana äitiysavustusta saaneista äideistä. Kysely kohdistettiin näin vanhemmille, joiden lapset olivat syntyneet toukokuussa 2018 – elokuussa 2019. Lapset ovat siis kyselyn toteutuksen aikaan olleet noin 3–20 kuukauden ikäisiä. Ensimmäistä kertaa kysely suunnattiin äitien lisäksi myös isille / lapsen toiselle vanhemmalle. Isäotoksen lisärajoituksena oli, että isä tai lapsen toinen vanhempi on käyttänyt ko. äitiysavustuksen kohteena olevasta lapsesta vähintään yhden päivän isyysvapaata. Lisäksi vanhemmalle tuli löytyä Kelasta sähköpostiosoite, jotta hän tuli valituksi otokseen. Kyselystä rajattiin ulos kuolleet (äiti/isä/lapsi) sekä Ahvenanmaalla asuvat.

Aikaisempiin Äitiysavustuskyselyihin verrattuna kyselyn otoskoko kasvatettiin merkittävästi. Sekä äiti- että isäotoksen koko oli 3 000 vanhempaa eli kysely lähetettiin yhteensä 6 000 vanhemmalle.

2.2 Kyselyn toteutus

Äitiysavustus- ja perhevapaakysely toteutettiin marraskuussa 2019 – tammikuussa 2020. Äitien kysely lähetettiin otokseen valikoituneille äideille noin kuukautta ennen isäkyselyä ja isäkyselyn tiedonkeruuta vastaavasti jatkettiin tammikuulle 2020. Kysely toteutettiin täysin sähköisenä: kyselykutsut lähetettiin sähköpostitse ja kyselyyn vastaaminen tapahtui internetissä. Vastauksia kertyi yhteensä 1 202 äidiltä ja 825 isältä. Kysely toteutettiin sekä suomen- että ruotsinkielisenä.

Äitien vastausaste oli 42 prosenttia ja isien / lasten toisten vanhempien 26 prosenttia. Vuonna 2017 toteutetun äitikyselyn vastausaste oli 36 prosenttia. Etenkin kun useissa väestökyselyissä on viime vuosina havaittu vastausasteiden laskua, voidaan Äitiysavustus- ja perhevapaakyselyn vastausasteita pitää kohtuullisen hyvinä, erityisesti äitien osalta. Verrattuna vuonna 2017 toteutettuun Äitiysavustuskyselyyn äitien vastausaste oli jopa hieman kasvanut. Aikaisempien muiden väestökyselyiden perusteella (ks. esim. Perhevapaat 2013 -väestökyselyn toteutus julkaisussa Juutilainen ym., 2016) tiedämme isien vastausaktiivisuuden usein jäävät jopa harmillisen vähäiseksi ja tätä taustaa vasten isien vastausastetta voidaan myös pitää vähintäänkin kohtuullisena. Äitiysavustus- ja perhevapaakyselyn vastauskadosta ja toteutuksesta on kerrottu tarkemmin julkaisussa Valkama, Saarikallio-Torp ja Heinonen (2020). Kyselylomake ja kautui kahteen osaan; äitiysavustusta koskeviin kysymyksiin ja perhevapaita koskeviin kysymyksiin. Tässä työpaperissa raportoidaan kyselyn perhevapaita koskevan osion tulokset. Kyselylomake sisälsi lisäksi joitakin taustakysymyksiä vastaajien lapsiluvusta, koulutuksesta sekä työmarkkina-asemasta. Perhevapaaosiossa tiedusteltiin vanhempien mielipiteitä erilaisiin perhevapaiden uudistamista koskeviin väittämiin ja ehdotuksiin sekä tarjottiin mahdollisuus kirjoittaa näkemyksistään avovastauksen muodossa.

Tutkimuksen suunnittelussa ja toteutuksessa noudatettiin tutkimuseettisiä periaatteita (TENK 2013; TENK 2019). Kyselyn toteutushetkellä voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti tutkimuksesta laadittiin tietosuojaseloste henkilötietojen käsittelyyn liittyen.

2.3 Tulosten analysoinnista

Äitiysavustus- ja perhevapaakyselyn tuottaman määrällisen aineiston analysoinnissa käytettiin kuvailevia menetelmiä, kuten ristiintaulukointia. Äitien ja isien välisten erojen tilastolliseen testaamiseen käytettiin khiin neliö -testiä. Kvantitatiivisen aineiston analysoinnin tulokset esitetään työpaperin luvuissa 4.1.–4.3.

Äitiysavustus- ja perhevapaakyselyn perhevapaita koskevassa osiossa äitejä ja isiä pyydettiin ottamaan kantaa erilaisiin julkisuudessa esillä olleisiin tai aikaisemman tutkimuksen perusteella johdettuihin perhevapaiden uudistamiskeinoihin väittämien muodossa (ks. esim. Juutilainen ym., 2016; Salmi & Närvi, 2017; Takala, 2005). Väittämät koskivat vanhempainvapaiden kehittämistä, vapaiden joustavampaa käyttöä sekä kotihoidon tukea. Työpaperin luvussa 4 esitellään keskeisimmät tulokset väittämistä. Työpaperin liitetiedostot-osassa on lisäksi esitetty yksittäisten väittämien tulokset taustamuuttujittain. Taustamuuttujiksi mukaan on valittu vastaajan kyselyhetken ikä, lapsiluku, koulutustaso ja -ala, ammattiasema, pääasiallinen toiminta sekä asuinalue. Joidenkin väittämien kohdalla on lisäksi tarkasteltu vastaajan toimialasektoria sekä kotihoidon tukea koskevissa tarkasteluissa myös perhetilannetta.

Kysely tuotti määrällisen aineiston lisäksi poikkeuksellisen runsaan laadullisen aineiston. Kyselyyn sisällytettiin kaksi laajaa avokenttää, joista toisessa kysyttiin vanhempien mielipiteitä keinoista työn ja perheen yhteensovittamisessa. Tämä kysymys liitettiin mukaan lomakkeeseen erityisesti palvelemaan Uudenmaan Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY-keskus), sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön sekä työ- ja elinkeinoministeriön Perhevapaalta työllistymisen -hankkeen tietotarpeita¹. Työn ja perheen yhteensovittamisen helpottamista koskevan avokysymyksen tulokset on raportoitu erillisessä työpaperissa (Nieminen ym., 2022). Toisessa laajassa avokentässä vanhemmille tarjottiin mahdollisuus lähettää terveisiä perhevapaauudistusta valmistelevalle. Sekä äidit että isät jättivät molempiin avokenttiin jopa poikkeuksellisen paljon avovastauksia. Avokysymysten muodostama laadullinen aineisto analysoitiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä. Analyysin tuloksena syntyneitä teemoja peilattiin myös perhevapaaväittämäpattereihin. Perhevapaajärjestelmän uudistamista pohtineelle työryhmälle² toimitettujen vastaajien avovastausten laadullisen analyysin tulokset esitetään tässä työpaperissa luvussa 4.4.

2.4 Vastaajien taustatietoja

Taulukossa 1 (s. 8–9) on esitetty Äitiysavustus- ja perhevapaakyselyyn vastanneiden äitien ja isien/toisten vanhempien taustatietoja.

¹ Perhevapaalta työllistymisen -hankkeen käyttöön on toimitettu etukäteen muistio Äitiysavustus- ja perhevapaakyselyn ko. avokysymyksen tuloksista.

² Äitiysavustus- ja perhevapaakyselyn 2019 tuloksia on hyödynnetty syksyllä 2022 voimaan tulevan perhevapaauudistuksen valmistelutyössä.

Taulukko 1. Äitiysavustus- ja perhevapaakyselyn vastaajien taustatietoja.

Taustamuuttuja	Äidit (N = 1 202)		Isät (N = 825)	
	%	n	%	n
IKÄ				
≤ 25 v	10	122	3	27
26–35 v	64	743	56	444
≥ 36 v	26	305	41	326
Yhteensä	100	1 170	100	797
LAPSILUKU				
1	50	594	45	367
2	32	388	34	276
3+	18	219	22	181
Yhteensä	100	1 201	100	824
PERHETILANNE				
Vanhempi on yksinhuoltaja	5	64	1	10
Vanhempi asuu kahden huoltajan taloudessa	95	1 138	99	815
Yhteensä				
KOULUTUSTASO				
Peruskoulu tai keskiaste	36	431	45	369
Alin tai alempi korkea-aste	38	452	31	258
Ylempi korkeakoulu	27	319	24	195
Yhteensä	100	1 202	100	822
KOULUTUSALA				
Terveys- ja hyvinvointi	32	355	7	50
Kasvatus	9	98	1	10
Yhteiskuntatieteet ja sosiaali- ja terveysala	6	67	4	26
Humanistiset ja taideala	8	83	3	23
Kauppa ja hallinto	19	213	13	92
Oikeustiede	2	20	2	12
Palvelut	10	106	5	37
Maa- ja metsätalous	2	24	6	45
Luonnontieteet	3	37	3	18
Tekniikka	7	77	47	337
Tietojenkäsittely ja tietoliikenne	2	17	10	74
Yhteensä	100	1 097	100	724
AMMATTIASEMA				
Johtava asema	4	43	9	70
Ylempi toimihenkilö	17	194	26	211
Alempi toimihenkilö	9	110	14	117

Taustamuuttuja	Äidit (N = 1 202)		Isät (N = 825)	
	%	n	%	n
Työntekijä	68	791	47	383
Yrittäjä (sis. maanviljelijä)	3	33	4	32
Yhteensä	100	1 171	100	813
TOIMIALA				
Terveys/sairaanhoido	26	294	5	42
Opetus, koulutus, sosiaali	21	236	4	32
Kauppa, majoitus ja ravitsemus, taide- ja viihdeala	20	230	10	78
Informaatio ja viestintä, tutkimus, hallinto, rahoitus	18	198	19	152
Rakentaminen ja kiinteistöala	5	56	19	152
Liikenne, kuljetus ja varastointi	2	24	11	89
Teollisuus	5	54	24	193
Rikosseuraamus, maanpuolustus, alkutuotanto	3	33	8	68
Yhteensä	100	1 125	100	806
PÄÄASIALLINEN TOIMINTA ^a				
Ansiotyössä	76	909	89	727
Kotona hoitamassa aiemmin syntynyttä lasta	11	129	1	6
Opiskelija	6	74	2	14
Työtön	7	79	2	16
Muu	1	10	7	55
Yhteensä	100	1 201	100	818
SUURALUE (NUTS2)				
Etelä-Suomi	18	221	18	152
Helsinki-Uusimaa	31	378	32	260
Länsi-Suomi	28	331	25	204
Pohjois- ja Itä-Suomi	23	272	25	208
Yhteensä	100	1 202	100	824

^a Pääasiallinen toiminta kuvaa äideillä tilannetta ennen äitiysvapaan alkua ja isillä kyselyhetken (loppuvuosi 2019) tilannetta.

3 Suomalainen perhevapaajärjestelmä

Suomalaisen perhevapaajärjestelmän kehittämistavoitteena on jo pitkään ollut perhevapaiden tasaisempi jakautuminen vanhempien kesken. Yhtenä keskeisimpänä keinona tähän on nähty isien vapaiden käytön lisääminen erityisesti isälle suunnattujen kiintiöiden avulla. Vuonna 2003 Suomessa otettiin ensimmäisen kerran käyttöön isälle osoitettu kiintiö vanhempainvapaasta silloisen isäkuukauden muodossa. Myöhemmin isälle osoitetun kiintiön käyttöä on joustavoitettu ja sen pituutta on kasvatettu useassa eri lainsäädäntöuudistuksessa. (Ks. esim. Haataja, 2016; Miettinen & Saarikallio-Torp, 2020; Saarikallio-Torp & Haataja, 2016; Saarikallio-Torp & Miettinen, 2021; Salmi ym., 2017.) Vuonna 2022 vanhempainvapaajärjestelmää uudistettiin merkittävästi, ja vanhemmat ovat tulleet uuden järjestelmän piiriin elokuusta 2022 alkaen (mikäli lapsen laskettu aika on ollut 4.9.2022 tai sen jälkeen, vanhempainpäivärahoja maksetaan uuden järjestelmän mukaisesti)³.

Kyselyn toteutushetkellä (vuodenvaihteessa 2019/2020) vanhempainvapaajärjestelmä koostui äitiysvapaasta, isyysvapaasta ja molempien vanhempien kesken jaettavissa olevasta vanhempainvapaasta. Äitiysvapaan eli äitiysrahakauden kesto oli 105 arkipäivää eli noin 4,2 kuukautta. Äiti saattoi jäädä äitiysvapaalle aikaisintaan 50 arkipäivää ennen lapsen laskettua aikaa, viimeistään kuitenkin 30 arkipäivää ennen.

Isyysvapaan eli isyysrahakauden kesto oli yhteensä 54 arkipäivää eli noin 2,2 kuukautta. Isä saattoi halutessaan pitää vapaastaan korkeintaan 18 arkipäivää yhtä aikaa äidin kanssa äitiys- ja vanhempainvapaakaudella. Loput (tai kaikki) isyysrahapäivät isä voi käyttää vanhempainvapaakauden jälkeen. Vanhempainvapaan jälkeen pidettävissä olevat isyysrahapäivät saattoi käyttää korkeintaan kahdessa jaksossa ja niiden käyttöä pystyi myöhentämään aina siihen saakka, kunnes lapsi täytti 2 vuotta.

Vanhempien kesken vapaasti jaettavan vanhempainvapaan eli vanhempainrahakauden kesto oli 158 arkipäivää eli noin 6,3 kuukautta. Vanhempainvapaan saattoi pitää korkeintaan kahdessa jaksossa (vanhempaa kohti). Vanhempainvapaa päättyi, kun lapsi oli noin 9–10 kuukauden ikäinen.

Vanhempainvapaan ajalta (kyselyn toteuttamishetkellä äitiys-, isyys- ja vanhempainrahakaudelta) maksetaan ansioihin sidottua päivärahaa. Uusi vanhempainvapaajärjestelmä ei tuonut tähän muutosta. Päivärahan korvausaste on noin 70 prosenttia ansiotuloista, mutta korvaustaso alenee suuremmilla tuloilla. Vanhan järjestelmän mukaisen äitiysrahakauden ensimmäisen 56 päivän ajalta korvaustaso oli 90 prosenttia ansiotuloista, uudessa järjestelmässä tämä korotettu korvaustaso koskee raskausrahaa (uudessa järjestelmässä raskausraha korvasi aiemman äitiysrahan) ja pientä osaa vanhempainvapaasta. Päivärahojen maksuperustetta uudistettiin vuoden 2020 alusta lähtien. Kyselyn toteutushetkellä maksettu päiväraha määräytyi kuitenkin vielä aikaisemman vanhempainpäivärahojen laskentatavan mukaisesti. Aikaisemmin

³ Uudesta vanhempainvapaajärjestelmästä kts. tämän luvun loppuosa. Lisätietoa myös Kelan Lapsiperheet-verkkosivuilta: <https://www.kela.fi/lapsiperheet>.

päiväraha perustui edellisenä vuonna verotuksessa vahvistettuihin työtuloihin. Mikäli päivärahaa edeltävien 6 kuukauden työtulot olivat vähintään 20 prosenttia suuremmat kuin verotuksessa vahvistetut tulot, voitiin päiväraha maksaa tuoreempien tulotietojen perusteella. Vuoden 2020 alusta lähtien päiväraha on perustunut vuosituloon, joka lasketaan vanhempainpäivärahaa edeltävien 12 kuukauden tulojen perusteella. Työtulojen puuttuessa vanhempainpäiväraha maksetaan vähimmäismääräisenä.

Isien osallistuminen vanhempainvapaiden käyttöön on kasvanut vähitellen. Suurin osa isistä, 76 prosenttia, käyttää ainakin osan isälle kiintiöidystä vapaasta. Suuri joukko heistä pitää kuitenkin vapaata vain lapsen syntymän yhteydessä, yhtä aikaa äidin vapaan kanssa. Kaikista vanhemmille tarjolla olevista vanhempainpäivärahapäivistä isät käyttävät noin 11 prosenttia. (Kela, 2021; Miettinen & Saarikallio-Torp, 2020.) Tutkimusten mukaan isille korvamerkityt vanhempainvapaakiintiöt ovat lisänneet isien vapaiden käyttöä. Edellisen, vuonna 2013 toteutetun perhevapaareformin jälkeen vanhempainvapaan jälkeen pidettävää isyysvapaan osaa käytti lähes 45 prosenttia isistä, kun osuus oli ennen reformia 33 prosenttia. Isien osallistuminen vapaasti isän ja äidin kesken jaettavan 6,3 kuukauden vanhempainvapaan pitämiseen on sen sijaan vähäistä: vuonna 2016 syntyneiden lasten isistä tätä vapaata käytti vain 3 prosenttia isistä. (Miettinen & Saarikallio-Torp, 2020; Saarikallio-Torp & Miettinen, 2021.)

Perhevapaajärjestelmään kuuluu lisäksi vanhempainvapaan jälkeen lasta kotona hoitaville perheille maksettava lasten kotihoidon tuki, jota on mahdollista käyttää siihen saakka, kunnes lapsi täyttää 3 vuotta (3 vuotta täyttäneistä lapsista voidaan maksaa kotihoidon tuen sisarkorotusta, mikäli perheessä on nuorempia, alle 3-vuotiaita lapsia, joista maksetaan kotihoidon tukea). Kotihoidon tuen saamisen edellytyksenä on, ettei lapsi osallistu kunnalliseen varhaiskasvatukseen. Alle 3-vuotiaan lapsen kotihoidosta maksettava hoitoraha oli 341,69 euroa vuonna 2020. Hoitorahan lisäksi pienituloiset perheet voivat saada tulosisidonnaista hoitolisää, jonka määrä oli vuonna 2020 enintään 182,86 euroa. Osa kunnista maksaa lakisääteisen kotihoidon tuen lisäksi nk. kuntalisää.

Valtaosa pienten lasten vanhemmista – lähes 90 prosenttia – käyttää kotihoidon tukea ainakin jonkin aikaa vanhempainvapaan päätyttyä. Enemmistö kotihoidon tuen saajista on naisia, kotihoidon tuen saajista vain noin 8 prosenttia on miehiä (Kela, 2021). Kotihoidon tuen käyttö on vähentynyt jonkin verran 2010-luvulla, ja sen keskimääräinen kesto on lyhentynyt, kun varsinkin pitkien kotihoidon jaksojen osuus on laskenut (Miettinen & Saarikallio-Torp, 2023). Vuonna 2015 syntyneiden lasten kohdalla puolet kotihoidon tukea alle 3-vuotiaasta lapsesta käyttäneistä äideistä oli käyttänyt tukea korkeintaan 13 kuukautta, eli siihen saakka, kunnes lapsi on noin 2-vuotias. (Miettinen & Saarikallio-Torp, 2019.)

Suomalaista lastenhoidon järjestelmää on usein kutsuttu dualistiseksi. Ansiotuloihin sidottu vanhempainvapaajärjestelmä ja varhaiskasvatuspalvelujen tarjoaminen myös aivan pienille lapsille on vahvistanut sukupuolten tasa-arvoa palkkatyössä ja hoivassa. Toisaalta pitkäkestoisien, matalan korvaustason tuen tarjoaminen lasta kotona hoitavalle vanhemmalle ylläpitää perinteisempää työnjakoa perheissä. (Haataja, 2004; Hiilamo & Kangas, 2009). Tämä kahtiajako näkyy myös kotimaisessa perhevapaakeskustelussa, jota värittää usein eräänlainen vastak-

kainasettelu: yhtäältä pienten lasten äitien matalaa työllisyysastetta pidetään ongelmana ja äitien työssäkäyntiä pyritään lisäämään kannustamalla isiä osallistumaan entistä enemmän lastenhoitoon (ks. esim. Repo, 2007). Toisaalta samanaikaisesti varsinkin kotihoidon tukea koskevaan keskusteluun liitetään vahvasti toive perheiden valinnanvapauden säilyttämisestä lapsen hoitomuotoa ratkaistaessa (ks. tarkemmin esim. Hiilamo & Kangas, 2009; Sipilä ym., 2012), vaikka kotihoidon tarkastelemista valintanäkökulmasta on myös kritisoitu (Repo ym., 2012). Valinnanvapautta koskevissa näkemyksissä myös vanhempainvapaisiin tuodut kiintiöt nähdään helposti perheiden valinnanvapautta rajaavana 'pakottamisena' (ks. esim. Salmi & Närvi, 2014).

Perhevapaajärjestelmää on usein moitittu monimutkaiseksi ja vaikeaksi ymmärtää. Järjestelmää onkin moneen otteeseen yritetty uudistaa, mutta valtaosa uudistuksista on ollut pienempiä, useimmiten isän kiintiön käyttöä helpottavia uudistuksia. Vuosina 2016–2017 keskustelu perhevapaiden uudistamisesta kävi vilkkaana, ja eri tahot esittelivät omia mallejaan vapaiden uudistamiseksi (Elomäki ym., 2020; Heinonen & Saarikallio-Torp, 2017). Syksyllä 2017 perhevapaajärjestelmään alettiin valmistella kokonaisuudistusta, mutta työ päättyi tuloksettomana hallituskauden loppusuoralla keväällä 2018.

Vuonna 2019 perhevapaiden uudistaminen otettiin jälleen tavoitteeksi uudessa hallitusohjelmassa (pääministeri Rinteen hallituksen ohjelma 6.6.2019, myöhemmin pääministeri Marinin hallituksen ohjelma 10.12.2019), ja hallitus asetti työryhmän valmistelemaan uudistusta. Uusi vanhempainvapaajärjestelmä hyväksyttiin eduskunnassa joulukuussa 2021 ja se astui voimaan elokuussa 2022. Uudistuksen keskeisenä tavoitteena on edistää perhevapaiden tasa-arvoisempaa jakautumista isien ja äitien kesken, ja se kohdistui vanhempainvapaisiin. Vanhempainvapaata on jatkossa tarjolla kummallekin vanhemmalle yhtä paljon (160 arkipäivää), mutta omasta jaksosta on mahdollista luovuttaa toiselle vanhemmalle osa (enintään 63 arkipäivää). Käytännössä uudistus merkitsi muutosta varsinkin isien vanhempainvapaisiin. Isälle osoitettu jakso, jota ei voi siirtää äidille, piteni vanhan mallin mukaisesta noin 2,2 kuukaudesta noin 3,9 kuukauteen. Lapsen synnyttäneelle vanhemmalle on lisäksi tarjolla raskausvapaa (40 arkipäivää), joka korvaa aiemman äitiysvapaan. Äidit voivat edelleen uudessa mallissa käyttää aikaisemman järjestelmän mukaisen määrän vapaata, mikäli vanhemmat niin haluavat. Vanhempainvapaaterminologiaa uudistettiin myös niin, että jatkossa isyys-, äitiys- ja vanhempainvapaan sijasta puhutaan vain vanhempainvapaista, sekä synnyttävälle naiselle kohdistetusta raskausvapaasta. Samalla uudistuksen on tarkoitus toteuttaa EU:n työelämän tasapainodirektiiviä (EU 2019/1158), jonka mukaan kummallekin sukupuolelle on osoitettava vähintään neljä kuukautta vanhempainvapaat.

Uudistuksen yhteydessä kotihoidon tukijärjestelmään ei tehty merkittäviä muutoksia. Järjestelmää joustavoitettiin hieman niin, että kotihoidon tukea voi saada jo siitä alkaen, kun lapsi on 6 kuukauden ikäinen (vanhan järjestelmän mukaan kotihoidon tukea saattoi pääsääntöisesti saada vasta vanhempainrahakauden jälkeen, eli kun lapsi oli noin 9–10 kuukauden ikäinen).

Vanhempainvapaiden tasa-arvoisemman jakaantumisen lisäksi vapaiden käyttöä on yritetty joustavoittaa useampaan otteeseen. Uudistukset ovat kuitenkin koskeneet (ennen vuoden 2022 uudistusta) isien mahdollisuuksia käyttää omaa kiintiötään, kun taas äitiys- ja vanhempainvapaan käyttömahdollisuudet olivat elokuussa 2022 voimaan tulleeseen uudistukseen asti huomattavasti rajatummat – äitiys- tai vanhempainvapaata ei esimerkiksi voinut siirtää tai jakaa kahta useampaan jaksoon. Osa-aikaisen vanhempainvapaan pitäminen edellytti aiemmin myös sitä, että kumpikin vanhempi lyhensi työaikaansa. Uudessa järjestelmässä vanhempainrahopäivien käyttämisen mahdollisuudet ovat verraten joustavia, kumpikin vanhempi voi esimerkiksi käyttää päivärahopäiviään useammassa jaksossa aina siihen saakka, kunnes lapsi täyttää kaksi vuotta. Vapaan pitäminen osa-aikaisena ei enää edellytä sitä, että kumpikin vanhemmista pitää vapaansa osa-aikaisena. Käytännössä useimpien työssäkäyvien vanhempien kohdalla työsopimuslakien säädökset vapaajaksojen lukumäärästä rajoittavat kuitenkin päivärahopäivien joustavampaa käyttöä. Aikaisemmissa kyselyissä vanhemmat usein toivoneet perhevapaisiin lisää joustoja, joskaan niistä ei aina ole käynyt ilmi, minkälaisia joustoja toivotaan, ja erilaiset konkreettiset joustoehdotukset ovat lopulta saaneet melko vähän kannatusta (Heinonen & Saarikallio-Torp, 2018; Kontula, 2018; Lainiala, 2014).

Tämän selvityksen tarkoituksena on kartoittaa pienten lasten vanhempien näkemyksiä perhevapaiden kehittämisestä. Tiedot kerättiin vanhemmilta vuodenvaihteessa 2019–2020, ennen nykyisen vanhempainvapaajärjestelmän voimaantuloa. Kyselystä saatuja tuloksia toimitettiin kuitenkin tuolloin myös perhevapaauudistusta suunnitteleville tahoille taustamateriaaliksi. Vaikka tässä selvityksessä esitettävät tulokset eivät välttämättä anna täysin oikeaa kuvaa vanhempien suhtautumista nykyiseen, elokuussa 2022 voimaan tulleeseen perhevapaamalliin, nostavat ne kuitenkin esiin vanhempien näkemyksiä siitä, mitkä seikat perhevapaiden kehittämisessä herättävät perheissä huolta, minkälaiset toimet sukupuolten tasa-arvon vahvistamisessa perhevapaiden jakamisessa saavat kannatusta ja mitä asioita pidetään tärkeinä kehittämisen kohteina. Samalla tuloksia on mahdollista peilata tuoreeseen uudistukseen: missä määrin toteutuneet ratkaisut vastasivat perheiden toiveita.

4 Tulokset

4.1 Vanhempainvapaiden jakaminen

Äitiysavustus- ja perhevapaakyselyn perhevapaita koskevassa osiossa kysymykset oli jaettu kolmeen eri väittämäpatteriin, joista ensimmäinen koski vanhempainvapaiden jakamista vanhempien kesken. Muiden osioiden väittämät koskivat vanhempainvapaiden joustoja ja kotihoidon tukea. Ennen väittämäpattereita vastaajalle esiteltiin lyhyesti kyselyhetkellä, vuonna 2019 voimassa olleen perhevapaajärjestelmän pääperiaatteet. Työpaperin loppuosassa Liitetaulukojen A-osa sisältää vastausten jakaumat taustamuuttujittain.

Kyselylomakkeella vanhempainvapaiden kehittämistä koskevat väittämät olivat:

1. Vanhempainvapaata tulisi pidentää kasvattamalla isän vapaata.

2. Vanhempainvapaata tulisi pidentää kasvattamalla vanhempien kesken jaettavaa vapaata.
3. Perhevapaiden kiintiöiden tulisi olla äidille ja isälle yhtä pitkät, eikä omaa kiintiövapaata voisi siirtää toiselle vanhemmalle.
4. Perhevapaiden kiintiöiden tulisi olla äidille ja isälle yhtä pitkät, mutta osan vapaasta voisi luovuttaa toiselle vanhemmalle.
5. Isälle ja äidille osoitetuista kiintiöistä tulee luopua kokonaan ja perheiden tulee saada itse päättää miten jakavat vapaan vanhempien kesken.
6. Vanhempainvapaasta tulisi kiintiöidä äidille 5 kk, isälle 5 kk ja 5 kk olisi vapaasti jaettavissa vanhempien kesken.
7. Nykyistä perhevapaajärjestelmää ei tarvitse muuttaa.

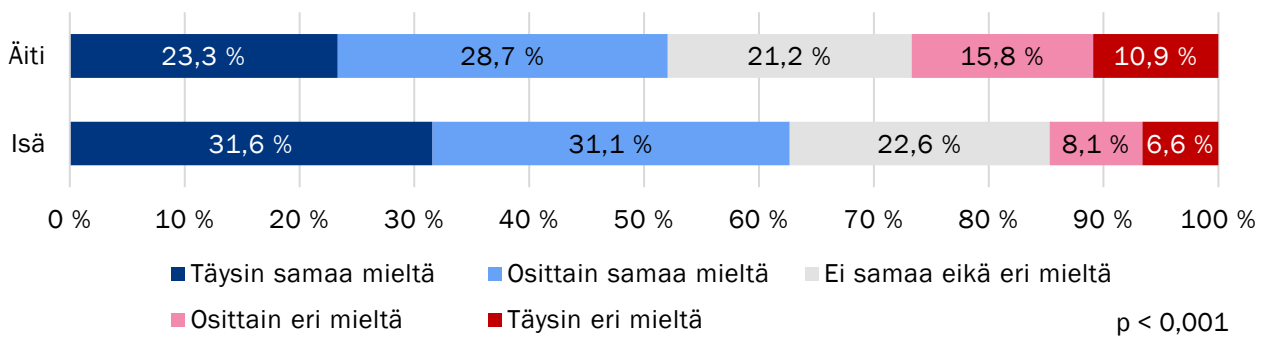
Vanhempainvapaiden tasaisempi jakaminen isien ja äitien kesken on ollut yksi keskeisimpiä tavoitteita perhevapaita koskevissa uudistuksissa. Minkälaisia ajatuksia vanhemmilla itsellään oli vanhempainvapaan jakamisesta tai sen kiintiöimisestä kummallekin vanhemmalle? Herättivätkö kiintiöt enemmän kannatusta vai vastustusta perheiden keskuudessa?

Suuri joukko vastaajista oli sitä mieltä, että vanhempainvapaita tulisi uudistaa kasvattamalla isän vapaata (kuvio 1, s. 15). Äitien ja isien mielipiteissä oli kuitenkin eroa, sillä isät kannattavat väittämää selvästi enemmän kuin äidit. Äideistä runsas puolet (52 %) ja isistä 62 prosenttia oli joko täysin tai osittain tätä mieltä. Sukupuolten välinen ero vastauksissa oli tilastollisesti merkitsevä. Yleisimmin väittämän kanssa samaa mieltä olivat ylemmän korkeakoulututkinnon (62 %) suorittaneet äidit (ks. liitetaulukko 1) sekä ne äidit, joilla oli joko humanistisen (63 %) alan, luonnontieteen (62 %) tai oikeustieteen (60 %) alan koulutus. Palvelualan (44 %) sekä maa- ja metsätalouden (38 %) koulutuksen saaneet äidit kannattivat ehdotusta selvästi vähemmän kuin muut. Sosioekonomisen aseman mukaiset erot vastasivat äideillä osin koulutusryhmittäisiä eroja: eniten isien vapaiden lisäämistä kannattivat johtavassa asemassa olevat (72 %) tai ylemmät toimihenkilöäidit (63 %).

Isistä korkeintaan keskiasteen koulutuksen saaneet kannattivat väittämää enemmän kuin muut isät. Tämä on hieman yllättävää, sillä vähemmän koulutetut isät ovat rekisteritietojen perusteella käyttäneet isille suunnattuja vapaita vähemmän kuin muut isät (Miettinen & Saarikallio-Torp, 2021). Isien kohdalla johtavassa asemassa olevat kannattivat isien vapaiden pidentämistä muita useammin (71 %), mutta väittäjä sai kannatusta hieman muita enemmän myös työntekijäammateissa toimivien isien keskuudessa (65 %). Eniten isän vapaan pidentäminen sai kannatusta yhteiskunta- ja sosiaalialan (89 %) tai palvelualan koulutuksen (78 %) saaneiden isien keskuudessa.

Sekä äideistä että isistä erityisesti ne, joilla on vähintään kolme lasta, olivat muita useammin väittämän kanssa eri mieltä (äidit 41 % ja isät 23 %).

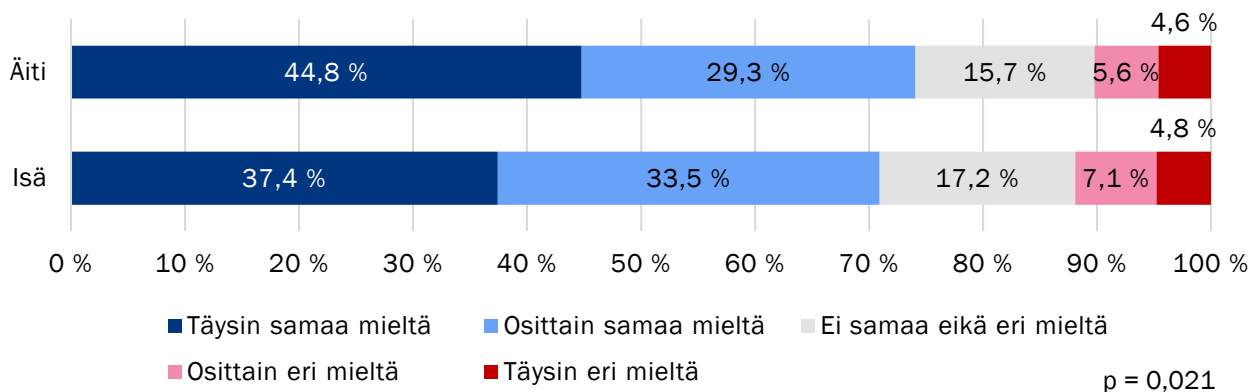
Kuvio 1. "Vanhempainvapaata tulisi pidentää kasvattamalla isän vapaata." N = 1 191 (äidit), N = 817 (isät).

Vanhempainvapaiden kehittämistä niin, että pidennetään vanhempien kesken vapaasti jaettavaa vanhempainvapaata, kannatti valtaosa vastaajista: äidit (74 %) jonkin verran enemmän kuin isät (71 %) (kuvio 2). Ero sukupuolten välillä oli tilastollisesti merkitsevä. Kyselyn toteuttamisen aikaan isistä vain noin kolme prosenttia käytti vanhempien kesken jaettavissa olevaa vanhempainvapaata (Miettinen & Saarikallio-Torp, 2020).

Väestöryhmittäiset erot äitien välillä eivät olleet tämän väittämän kannatuksen osalta erityisen suuria (ks. liitetaulukko 2). Jonkin verran enemmän väittämä sai kannatusta toimihenkilöammateissa toimivien äitien keskuudessa (78–79 %). Koulutusaloittaisia eroja oli jonkin verran: eniten kannatusta väite sai maa- ja metsätalousalan koulutettujen (83 %) sekä yhteiskunta- ja sosiaali-alan koulutettujen (77 %) äitien keskuudessa. Väitteen kanssa eri mieltä olivat äideistä erityisesti yrittäjät (15 %), IT-alan koulutuksen saaneet (18 %) ja sekä äidit, jotka olivat kyselyn kohteena olevan lapsen syntyessä kotona hoitamassa aiemmin syntynyttä lasta (16 %) tai joilla on lapsia vähintään kolme (18 %). Isistä järjestelmän kehittämistä pidentämällä vanhempien kesken vapaasti jaettavaa vanhempainvapaata vastustivat muita enemmän erityisesti vähintään ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneet (17 %), johtavassa asemassa työskentelevät (21 %), luonnontieteen alan koulutuksen saaneet (22 %), sekä ne isät, joilla on vähintään kolme lasta (17 %).

Kuvio 2. "Vanhempainvapaata tulisi pidentää kasvattamalla vanhempien kesken jaettavaa vapaata." N = 1 192 (äidit), N = 815 (isät).

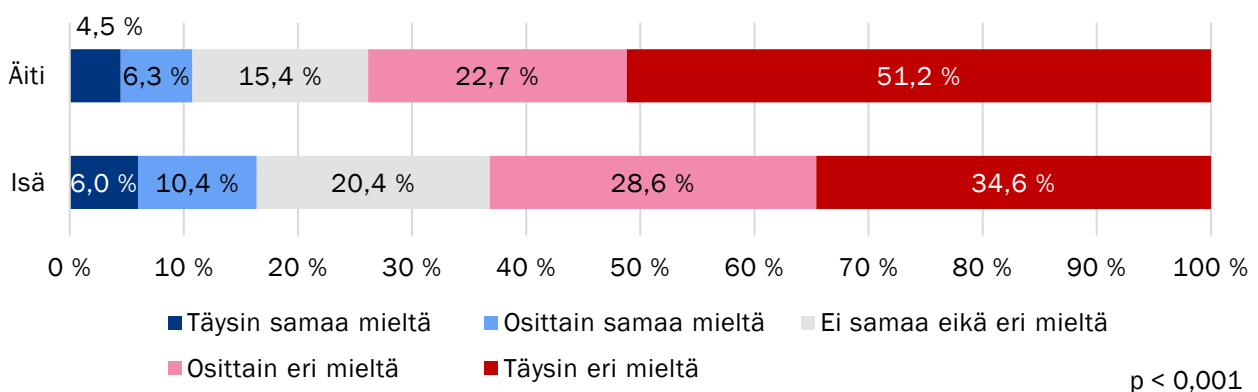

Perhevapaiden uudistamista koskevilla keskusteluilla on toistuvasti nostettu esiin vanhemmille (erityisesti isälle) osoitettavan kiintiön merkitys sukupuolten tasa-arvon edistämiseksi. Kiintiöiden kannatusta selvitettiin kyselyssä kolmen väittämän avulla, joista ensimmäinen koski 'tiukkaa' kiintiötä, eli kummallekin vanhemmalle osoitettavaa korvamerkittyä vapaajaksoa, jota ei olisi mahdollista siirtää toisen vanhemman käytettäväksi.

Ehdotus 'tiukasta' kiintiöstä ei juurikaan saanut kannatusta vanhempien keskuudessa. Väittämän kanssa samaa täysin tai osittain samaa mieltä oli äideistä vain 11 prosenttia ja isistä 16 prosenttia (kuviot 3). Ero vanhempien välillä oli tilastollisesti erittäin merkitsevä. Väittämän kanssa täysin tai osittain eri mieltä oli äideistä 74 prosenttia ja isistä 63 prosenttia.

Äideillä ei ollut tiukan kiintiön kannatuksessa suuria eroja iän ja lapsiluvun suhteen, kun taas isistä nuoret, 25-vuotiaat ja sitä nuoremmat (26 %), sekä yksilapsiset (21 %) isät kannattivat väittämää muita isäiä selvästi enemmän (liitetaulukko 3). Äideistä vähintään ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneet (19 %) kannattivat väittämää muita äitejä enemmän. Äideistä oikeustieteen (25 %), yhteiskunta- ja sosiaalialan (20 %) sekä luonnontieteiden (19 %) ja humanistisen ja taidealan koulutuksen (18 %) suorittaneet kannattivat väittämää muita äitejä enemmän. Myös johtavassa asemassa (21 %) työskentelevät ja ylemmät toimihenkilöt (20 %) kannattivat väittämää selvästi keskimääräistä enemmän. Isistä oikeustieteen (33 %) ja maatalous- ja metsätieteen alan (30 %) tutkinnon suorittaneet sekä yhteiskuntatieteen ja sosiaalialan (23 %) ja terveys- ja hyvinvointialan (20 %) tutkinnon suorittaneet kannattivat väittämää muita isäiä enemmän. Isistä tiukkaa kiintiötä kannattivat lisäksi johtavassa asemassa työskentelevät (22 %).

Kuvio 3. "Vanhempainvapaiden kiintiöiden tulisi olla äidille ja isälle yhtä pitkät, eikä omaa kiintiövapaata voisi siirtää toiselle vanhemmalle." N = 1 190 (äidit), N = 818 (isät).

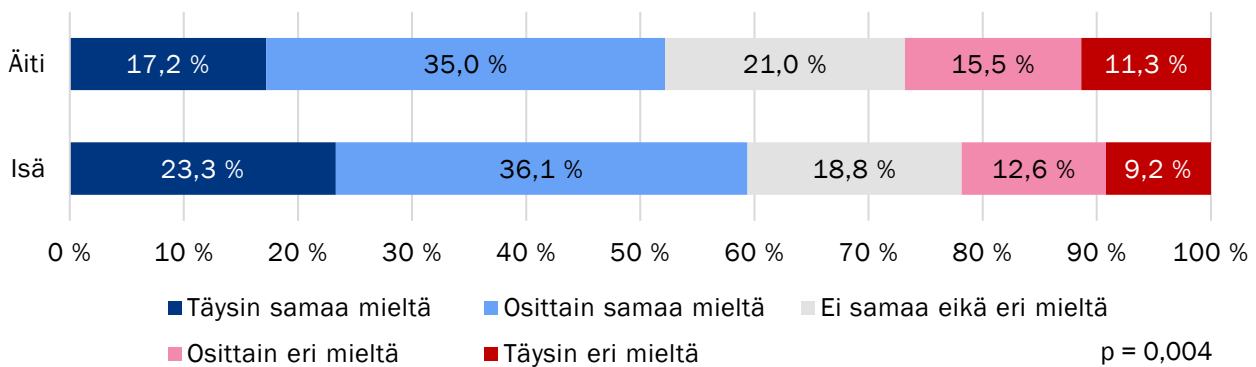

Kiintiömallia, jossa kummankin vanhemman osuus olisi yhtä pitkä, mutta josta osan voisi siirtää toisella vanhemmalle, kannatti sekä äideistä että isistä huomattavasti useampi edelliseen väittämään verrattuna (kuviot 4, s. 17). Äideistä hieman runsas puolet (52 %) ja isistä 59 prosenttia oli tämän väittämän kanssa täysin tai osittain samaa mieltä. Joko täysin tai osittain eri mieltä väittämän kanssa oli 27 prosenttia äideistä ja isistä 22 prosenttia. Ero vanhempien välillä oli tilastollisesti merkitsevä. Kiintiöt saivat siis enemmän kannatusta, jos niihin sisältyi jonkinlainen joustomahdollisuus.

Kiintiömalli, jossa osan kiintiöstä voisi luovuttaa toiselle vanhemmalle, sai hieman runsaammin kannatusta niiden äitien keskuudessa, joilla oli korkeintaan kaksi lasta (53–54 %) ja yksilapsisten isien keskuudessa (62 %) (ks. liitetaulukko 4). Eniten eri mieltä väittämän kanssa olivat ne äidit, joilla oli vähintään kolme lasta (33 %).

Äideillä koulutusryhmittäiset tai sosioekonomisen aseman mukaiset erot olivat melko pieniä. Koulutusaloittain eniten kannatusta ehdotus sai humanististen alojen koulutetuilta (61%) ja IT-alan koulutetuilta (59 %) äideiltä, ja vähiten luonnontieteen (32 %) ja oikeustieteen (47 %) alan koulutetuilta äideiltä. Myöskään isien kohdalla koulutusryhmien tai sosioekonomisen aseman mukaisia eroja ei juuri ollut. Koulutusaloittain eniten kannatusta malli sai palvelualan koulutuksen saaneiden (76 %), yhteiskunta- tai sosiaalialan koulutuksen saaneiden (69 %) tai oikeustieteen koulutuksen saaneiden (67 %) isien keskuudessa.

Kuvio 4. "Vanhempainvapaiden kiintiöiden tulisi olla äidille ja isälle yhtä pitkät, mutta osan vapaasta voisi luovuttaa toiselle vanhemmalle." N = 1 190 (äidit), N = 815 (isät).

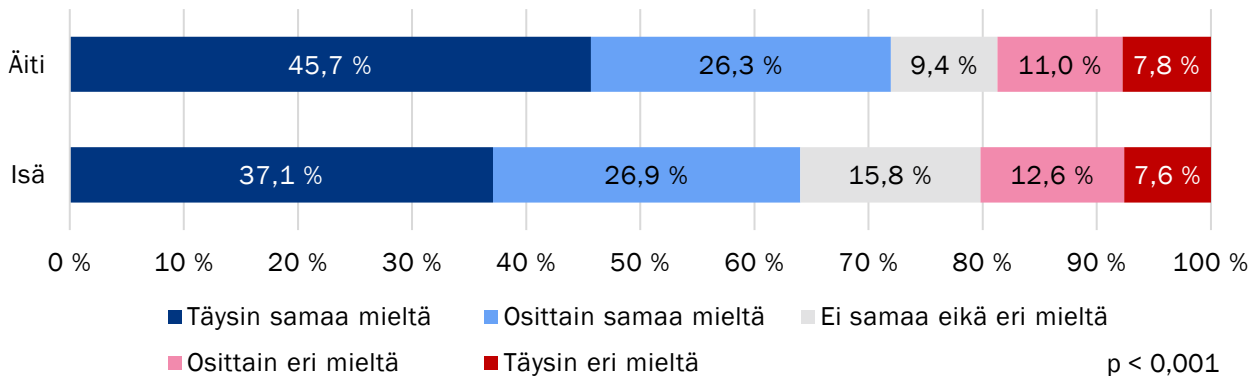
Kiintiöistä luopumista ja täysin vapaasti vanhempien kesken jaettavissa olevaa vanhempainvaapaata kannatti 72 prosenttia äideistä ja 64 prosenttia isistä (kuvio 5, s. 18). Sekä äideistä että isistä tätä vaihtoehtoa vastusti noin viidesosa vastaajista. Sukupuolten ero oli tilastollisesti merkitsevä.

Eniten kiintiöistä luopumista koskeva väittämä sai kannatusta niiltä äideiltä ja isiltä, joilla oli vähintään kolme lasta (äidit 78 %, isät 71 %) (ks. liitetaulukko 5). Äideistä erityisesti 25-vuotiaat ja sitä nuoremmat (82 %) kannattivat väittämän ehdotusta. Isistä taas 26–35-vuotiaat (67 %) kannattivat väittämää jonkin verran muita isiä enemmän.

Äideillä koulutusryhmien väliset erot olivat pieniä lukuun ottamatta ylemmän korkeakoulutuksen suorittaneita, joista selvästi harvempi (58 %) kannatti mallia. Ylemmissä toimihenkilöammateissa toimivat äidit kannattivat ehdotusta harvemmin (55 %) ja työntekijä-äidit useammin (77 %) kuin muut. Kotona lasta hoitamassa olleista äideistä peräti 82 prosenttia kannatti ehdotusta. Koulutusaloittain eniten kannatusta ehdotus sai äideistä IT-alan koulutuksen saaneilta (82 %), palvelualojen (79 %) ja maa- ja metsätalouden (78 %) koulutuksen saaneilta äideiltä, ja vähiten yhteiskunta- ja sosiaalialan (49 %) sekä oikeustieteen (50 %) alan koulutetuilta.

Isien kohdalla väittämää kannattivat erityisesti yrittäjäsät (77 %). Johtavassa asemassa toimivat isät kannattivat ehdotusta selvästi harvemmin kuin muut isät (56 %). Muutoin koulutusryhmien tai sosioekonomisen aseman mukaiset erot olivat isillä pieniä. Myös koulutusaloittain erot isien välillä olivat verraten vähäisiä, ainoastaan IT-alan koulutetut isät kannattivat ehdotusta selvästi useammin kuin muut (72 %).

Kuvio 5. "Isälle ja äidille osoitetuista kiintiöistä tulee luopua kokonaan ja perheiden tulee saada itse päättää miten jakavat vapaan vanhempien kesken." N = 1 187 (äidit), N = 817 (isät).

Yksi kyselyn väittämistä sisälsi konkreettisen ehdotuksen isän ja äidin kiintiöiden sekä vapaasti jaettavissa olevan jakson pituudesta. Väittämässä pyydettiin ottamaan kantaa 5+5+5-malliin, jossa sekä isän että äidin kiintiön pituus olisi viisi kuukautta, minkä lisäksi vanhempien kesken jaettavan vanhempainvapaajakson pituus olisi myös viisi kuukautta. Väittämässä ei otettu kantaa siihen, olisiko omasta kiintiöstä mahdollista siirtää osa toiselle vanhemmalle.

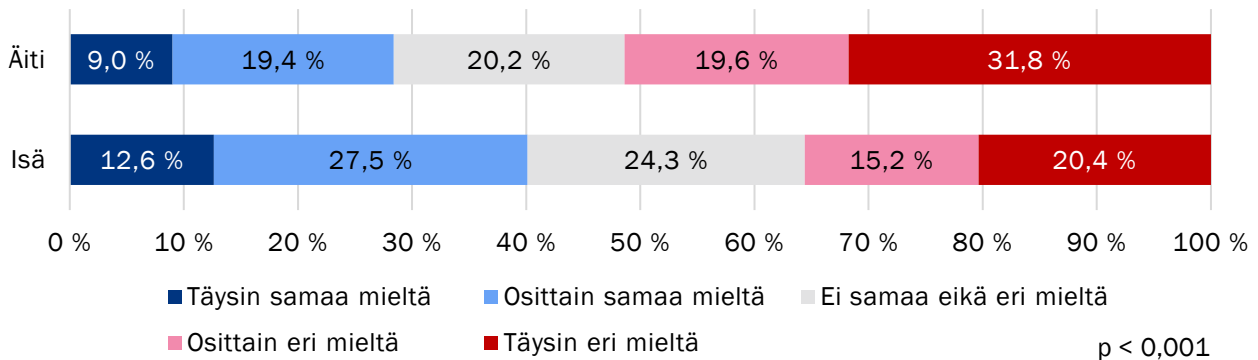
5+5+5-malli ei saanut kovin runsasta kannatusta: 28 prosenttia äideistä kannatti ehdotusta, mutta hieman runsas puolet vastusti (kuvio 6, s. 19). Isien keskuudessa mallin sai suurempaa kannatusta; heistä 40 prosenttia kannatti tätä vaihtoehtoa. Toisaalta lähes yhtä suuri joukko isistä, 36 prosenttia, vastusti ehdotusta. Vähäisintä mallin kannatus oli niiden äitien ja isien keskuudessa, joilla on vähintään kolme lasta (äideistä eri mieltä ehdotuksen kanssa 64 %, isistä 43 %) (ks. liitetaulukko 6) Isistä lisäksi nuoret, 25-vuotiaat ja sitä nuoremmat, isät kannattivat (56 %) ehdotusta tätä vanhempia isiä enemmän.

Samoin kuin 'tiukka kiintiömalli', myös tämä väite sai äitien keskuudessa enemmän kannatusta ylemmän korkea-asteen koulutuksen saaneilta (42 %) keskiasteen tai alemman korkea-asteen tutkinnon suorittaneisiin äiteihin verrattuna. Muita runsaammin tätä vaihtoehtoa kannattivat johtavassa asemassa toimivat äidit (60 %) tai yrittäjinä toimivat äidit (46 %). Erityisen suurta vastustus oli työntekijäammateissa toimivien äitien keskuudessa (heistä 56 % vastusti ehdotusta) sekä kotona lastaan hoitamassa olleiden äitien keskuudessa (68 % vastusti ehdotusta). Myös koulutusaloittain vaihtelu väitteeseen suhtautumisessa oli suurta. Eniten mallia kannattivat luonnontieteen alan (46 %) tai oikeustieteen alan (45 %) koulutuksen saaneet äidit, ja vähiten kasvatustieteen alan (18 %) tai palvelualan koulutuksen (20 %) saaneet äidit.

Isien kohdalla koulutusryhmien väliset erot olivat tässä selvempiä kuin 'tiukan kiintiömallin' kohdalla. Korkeimmin koulutetut isät kannattivat 5+5+5-mallia eniten (46 %). Ammattiaseman

mukaan tarkasteltuna eniten ehdotusta kannattivat johtavassa asemassa toimivat isät (48 %), ja vähiten yrittäjäisät (29 %). Koulutusaloittain kannatus oli isien keskuudessa suurinta yhteiskunta- ja sosiaalialan koulutetuilla (56 %), maa- ja metsätalouden koulutetuilla (50 %) sekä kaupan ja hallinnon alan koulutetuilla (50 %). Vähiten mallia kannattivat kasvatustalon koulutetut isät (20 %).

Kuvio 6. "Vanhempainvapaasta tulisi kiintiöidä äidille 5 kk, isälle 5 kk ja 5 kk olisi vapaasti jaettavissa vanhempien kesken." N = 1 187 (äidit), N = 815 (isät).

Vanhemmilta kysyttiin myös näkemystä siitä, onko nykyistä perhevapaajärjestelmää tarvetta muuttaa ylipäätään. Isät ja äidit eivät tämän väittämän suhteen eronneet toisistaan, lähes 30 prosenttia sekä äideistä että isistä oli tyytyväinen nykyiseen (kyselyn aikaan voimassa olleeseen) järjestelmään. Eri mieltä väittämän kanssa oli noin 45 prosenttia äideistä ja isistä (kuvio 7, s. 20).

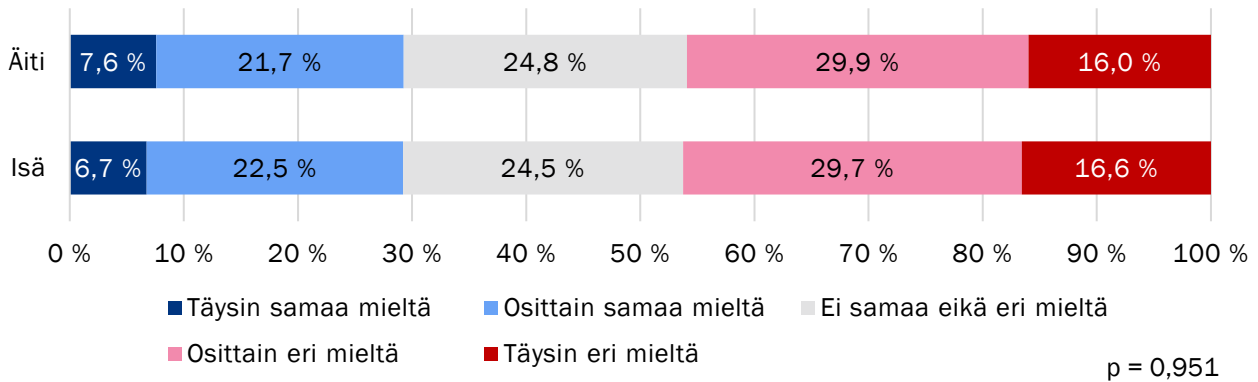
Tyytyväisimpiä nykyjärjestelmään olivat vähintään kolmen lapsen vanhemmat, joista 37 prosenttia (sekä äideistä että isistä) oli sitä mieltä, että nykyistä järjestelmää ei tarvitse muuttaa (ks. liitetaulukko 7). Yhden lapsen vanhemmat puolestaan olivat muita useammin eri mieltä väittämän kanssa, yhden lapsen äideistä lähes puolet (49 %) ja isistä 55 prosenttia.

Keskiasteen koulutuksen saaneet äidit (34 %) ja työntekijäammateissa toimivat äidit (33 %) olivat muita tyytyväisempiä nykyiseen perhevapaajärjestelmään. Lisäksi lapsen syntyessä työttömänä olleet äidit (35 %) ja äidit, jotka olivat kotona hoitamassa aiemmin syntynyttä lasta (49 %) olivat muita äitejä selvästi tyytyväisempiä nykyiseen perhevapaajärjestelmään. Vastavasti muita useammin eri mieltä väitteen kanssa olivat korkeimmin koulutetut äidit (61 %) ja ylempät toimihenkilö- ja yrittäjä-äidit (59 % ja 58 %). Koulutusaloittain väittämä sai äitien keskuudessa eniten kannatusta kasvatustalon (33 %), maa- ja metsätalouden (33 %) sekä palvelualan (33 %) koulutuksen saaneilta äideiltä. Koulutusalojen mukaan tarkasteltuna vähiten väittämää kannatti oikeustieteen alan (20 %) ja humanistisen ja taidealan koulutuksen saaneet äidit (21 %).

Isistä muita tyytyväisempiä nykyjärjestelmään olivat keskiasteen koulutuksen saaneet isät (35 %), ja muita useammin tyytymättömpiä ylempään korkeasteen tutkinnon suorittaneet isät (eri mieltä olevien osuus 53 %). Sosioekonomisen aseman mukaiset erot olivat sen sijaan

vähäisempiä. Koulutusaloittain nykyjärjestelmä sai eniten kannatusta tekniikan ja palvelu-alojen koulutetuilta (34 % ja 32 %), ja eniten vastustusta yhteiskunta- ja sosiaalialan koulutetuilta (81 % eri mieltä) sekä oikeustieteen alan (75 % eri mieltä) koulutetuilta isiltä.

Kuvio 7. "Nykyistä perhevapaajärjestelmää ei tarvitse muuttaa." N = 1 189 (äidit), N = 815 (isät).

4.2 Vanhempainvapaiden joustot

Äitiysavustus- ja perhevapaakyselyn vanhempainvapaiden joustoja koskevassa väittämätöissä vastaajaa pyydettiin arvioimaan, miten todennäköisesti vastaaja itse käyttäisi / olisi käyttänyt väittämässä esitettyä joustomahdollisuutta omalla kohdallaan. Yksinomaan äidin vapaita koskevat väittämät (kuviot 8 ja 13) esitettiin vain äideille. Tämä väittämätöistö eroaa siis edellisestä siten, että tässä vastaajat joutuivat pohtimaan omalla kohdallaan sitä, olisivatko he hyödyntäneet tai hyödyntäisivätkö he esitettyä joustomahdollisuutta. Yleisen kannatuksen sijaan kysymyksen muotoilu antaa paremmin kuvaa siitä, missä määrin ehdotettua joustomahdollisuutta saatettaisiin todellisuudessa käyttää perheissä. Kyselyssä esitetyt joustovaihtoehdot on poimittu julkisuudessa esillä olleista ehdotuksista sekä aiemmista kyselytutkimuksista.

Vanhempainvapaisiin on usein aiempien kyselytutkimusten mukaan kaivattu erilaisia joustomahdollisuuksia (Heinonen & Saarikallio-Torp, 2018; Kontula, 2018; Lainiala, 2014). Kyselyissä ei kuitenkaan ole tarkemmin selvitetty sitä, minkälaisia joustoja vanhemmat kaipaavat. Tässä käsillä olevassa tutkimuksessa vanhemmille esitettiin konkreettisia joustovaihtoehtoja, joihin ottaa kantaa. Näin saadaan paremmin tietoa siitä, minkälaisista joustoista vanhemmat olivat kiinnostuneita.

Joustoväittämiä tarkasteltiin edellisessä osiossa hyödynnettyjen taustatekijöiden lisäksi myös toimialoittain. Tämä nähtiin tarpeelliseksi, sillä monet vanhempainvapaisiin esitetyt joustot ovat vahvasti kytköksissä työmarkkinakysymyksiin, jotka saattavat erota toimialoittain merkittävästikin. Työpaperin lopussa olevassa Liitetaulukkojen B-osassa esitetään vastausten jakaumat taustamuuttujittain.

Vanhempainvapaiden joustomahdollisuuksia koskevat väittämät, joihin vanhempia pyydettiin ottamaan kantaa, olivat seuraavat:

Arvioi omalla kohdallasi käyttäisitkö tai olisitko käyttänyt seuraavia mahdollisuuksia:

1. Aloittaa äitiysvapaa nykyistä lähempänä lapsen laskettua aikaa ja olla vastaavasti vapaalla pidempään lapsen synnyttyä.
2. Pitää vanhempainvapaata euromääräisesti nykyistä pienemmällä korvaustasolla, mutta niin, että sitä voisi pitää jonkin verran pidemmän aikaa.
3. Pitää vanhempainvapaata osaviikkoisesti (esim. osa-aikaisesti työskennellen) niin, että pitämättömät vanhempainrahapäivät siirtyisivät myöhemmin pidettäväksi.
4. Käyttäisin päivät nykyiseen tapaan yhtenäisenä jaksona, vaikka äitiys- tai vanhempainrahapäiviä voisi siirtää myöhemmin käytettäväksi.
5. Vuorotella lapsen toisen vanhemman kanssa vauvan hoidossa esim. siten, että toinen vanhempi hoitaa vauvaa osan viikkoa ja toinen osan.
6. Haluaisin työskennellä äitiys- ja vanhempainrahakauden aikana ainakin satunnaisesti.

Väittämiä arvioitiin viisiportaisella asteikolla: erittäin todennäköisesti, melko todennäköisesti, mahdollisesti, melko epätodennäköisesti ja erittäin epätodennäköisesti.

Lomakkeella esitetyistä vanhempainvapaiden joustoja koskevista vaihtoehdoista kaksi, vanhempainvapaan pidentäminen tyytymällä matalampaan korvaustasoon tai pitämällä vapaata osa-aikaisena, muistuttavat Ruotsin vanhempainvapaamallia⁴, jota on usein pidetty Suomessakin tavoiteltavana.

Äitiysvapaan aloitusajankohdan sijoittuminen enintään 50 mutta vähintään 30 arkipäivää ennen lapsen laskettua aikaa herätti ennen vuoden 2022 vanhempainvapaauudistusta keskustelua siitä, olisiko ajankohtaa mahdollista muuttaa joustavammaksi niin, että äidit pystyisivät vapaammin ratkaisemaan sen, milloin jäävät äitiysvapaalle. Aikarajan tarkoituksena on alun perin ollut äidin ja sikiön terveyden suojeleminen raskauden loppuvaiheessa. Äitiysrahakauden alkujankohda määritti elokuuhun 2022 asti voimassa olleessa vanhempainvapaajärjestelmässä äitiysvapaan ja vanhempainvapaan loppuajankohdan, ja mikäli lapsen syntymä ajoittui myöhemmäksi kuin laskettu aika, jäi lapsen syntymän jälkeen pidettävä vapaajakso lyhemmäksi. Käytännössä tämä näkyi esimerkiksi siinä, että osa lapsista oli alle 10 kuukauden ikäisiä, kun vanhempainvapaa päättyi. Vanhempainvapaauudistuksessa 2022 äidille tuli mahdolliseksi siirtää raskausvapaan aloittaminen lähemmäs lapsen laskettua aikaa; uudessa järjestelmässä raskausvapaa on aloitettava viimeistään 14 arkipäivää ennen laskettua aikaa.

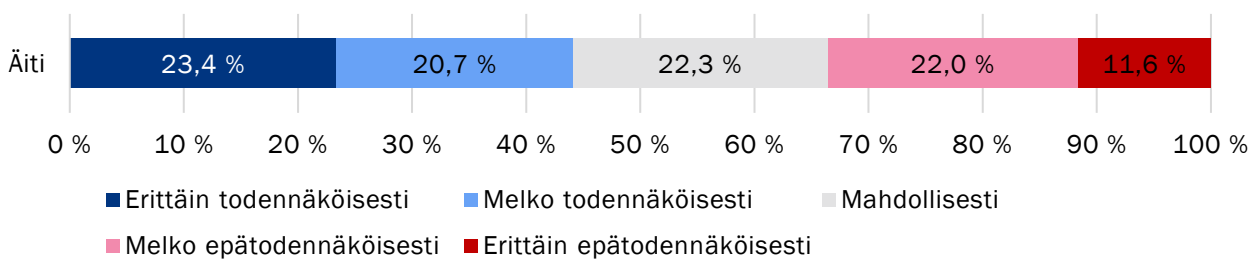
Kyselyssä äideiltä tiedusteltiin, käyttäisivätkö he mahdollisuutta aloittaa äitiysvapaa nykyistä myöhemmin eli lähempänä laskettua aikaa ja vastaavasti olla pidempään vapaalla lapsen syntymän jälkeen. 44 prosenttia äideistä piti tämän joustomahdollisuuden käyttämistä mahdollisena ja noin kolmasosa (34 %) epätodennäköisenä (kuvio 8). Vaihtoehto näytti siis kiinnostavan monia äitejä. Tulos heijastanee paitsi sitä, että monien äitien työ on sellaista, johon ei koeta

⁴ Ruotsissa vanhemmille on tarjolla yhteensä 480 vanhempainrahapäivää, mutta päivien käyttäminen on melko vapaata. Vanhempi voi esimerkiksi käyttää 5 vanhempainpäivärahapäivää viikon (7 pv:n) aikana, jolloin korvaustaso jää jonkin verran normitasoa matalammaksi, ja ulottaa näin vapaiden käyttöä pidemmälle. Päivärahapäiviä voi käyttää aina lapsen 4. syntymäpäivään saakka, ja vielä senkin jälkeen rajatusti.

liittyvän suurempia terveydellisiä riskejä, myös sitä, että lapsen syntymän jälkeen tarjolla oleva vanhempainvapaa koettiin liian lyhyeksi ja moni olisi halunnut jatkaa vapaata pidemmälle.

Äitiysvapaan aloitusajankohdan myöhentämistä olivat muita useammin valmiita harkitsemaan ylempään korkea-asteen koulutuksen saaneet äidit (47 %) (ks. liitetaulukko 8). Johtavassa asemassa olevat äidit olivat myös muita valmiimpia (57 %) myöhentämään äitiysvapaan aloitusajankohtaa, yrittäjä-äidit puolestaan muita harvemmin (39 %). Koulutusaloittain tarkasteltuna muita äitejä useammin myöhentämismahdollisuutta olivat valmiita hyödyntämään luonnontieteen alan ja IT-alan koulutetut (57 % ja 53 %), ja muita harvemmin oikeustieteen alan koulutuksen saaneet (30 %) äidit. Sen sijaan lapsiluvun mukaan äidit eivät juuri eronneet toisistaan halukkuudessa myöhentää äitiysvapaan aloittamista. Toimialan mukaan (ks. liitetaulukko 9) muita todennäköisempänä omalla kohdallaan tätä vaihtoehtoa pitivät liikenteen (54 %) tai teollisuuden piirissä (52 %) työskentelevät äidit. Terveysten- ja sairaanhoitoalalla työskentelevät äidit olivat muita äitejä useammin (39 %) sitä mieltä, että äitiysvapaan myöhennysmahdollisuuden käyttö olisi heidän kohdallaan joko erittäin tai melko epätodennäköistä.

Kuvio 8. ”Aloittaa äitiysvapaan nykyistä lähempänä lapsen laskettua aikaa ja olla vastaavasti vapaalla pidempään lapsen synnyttyä.” Vanhempien näkemys siitä, miten todennäköisesti käyttäisi tai olisi käyttänyt esitettyä joustomahdollisuutta, %. N = 1 197 (äidit).

Eniten Ruotsin vanhempainvapaajärjestelmää muistuttava joustoehdotus, jossa vanhempainvapaata pidennettäisiin niin, että sen korvaustaso laskisi, mutta jakso ulottuisi nykyistä pidemmälle, sai vanhemmilta jonkin verran kannatusta (kuvio 9, s. 24). Kolmasosa äideistä (32 %) ja viidennes (20 %) isistä piti vähintään melko todennäköisenä, että olisi hyödyntänyt tätä joustomahdollisuutta. Samalla kuitenkin äideistä lähes 45 prosenttia piti joustomahdollisuuden hyödyntämistä omalla kohdallaan epätodennäköisenä. Isistä tätäkin suurempi osa, 58 prosenttia, suhtautui ehdotukseen epäilevästi ja piti sen hyödyntämistä oman perheen kohdalla epätodennäköisenä. Isien ja äitien mielipiteet erosivat toisistaan tilastollisesti merkitsevästi. Isien kielteisempi suhtautuminen on voinut johtua siitä, että heistä suurin osa ei käytä nykyistä isyysvapaatakaan täysimääräisesti, ja vain muutama prosentti pitää vapaasti jaettavaa vanhempainvapaata. Tarve vapaan pidentämiseen ei siis ehkä koskettanut heitä samassa määrin kuin äitejä.

Vähintään kolmen lapsen vanhemmat olivat muita harvemmin halukkaita hyödyntämään tätä joustomahdollisuutta (äidit 28 %, isät 15 %) (ks. liitetaulukko 10). Myös nuoret, 25-vuotiaat ja sitä nuoremmat äidit suhtautuivat mahdollisuuteen muita selvästi äitejä epäilevämmiin (erittäin tai melko epätodennäköisesti 61 %).

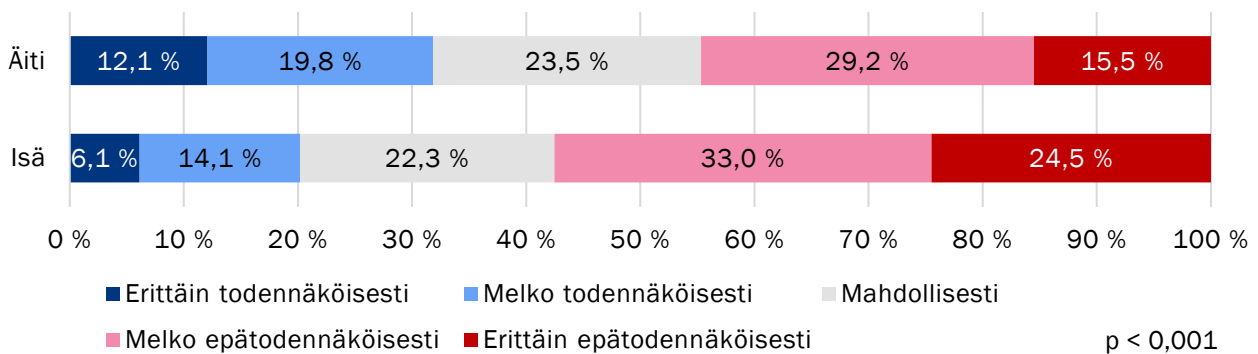
Äitien kiinnostus vanhempainvapaajakson pidentämiseen tyytymällä matalampaan korvaustasoon kasvoi koulutustason myötä. Ylemmän korkea-asteen tutkinnon suorittaneista äideistä 40 prosenttia piti melko tai erittäin todennäköisenä että olisi hyödyntänyt tätä mahdollisuutta, korkeintaan keskiasteen tutkinnon suorittaneista tätä mieltä oli noin neljäsosa. Sosioekonomisen aseman mukaiset erot olivat samansuuntaisia: muita useammin vaihtoehtoa uskoivat hyödyntävänsä johtavassa asemassa olevat tai ylemmissä toimihenkilöammateissa työskentelevät äidit (38 ja 39 %), ja muita harvemmin taas työntekijä-äidit (31 %), ja erityisesti yrittäjä-äidit, joista vain 12 prosenttia piti todennäköisenä, että olisi hyödyntänyt tätä joustomahdollisuutta.

Muita valmiimpia vanhempainvapaan pidentämiseen korvaustasosta tinkien olivat lisäksi luonnontieteen alan koulutuksen saaneet äidit (46 %), ja muita harvemmin taas palvelualojen (26 %) sekä maa- ja metsätalouselämyksen koulutuksen saaneet äidit (25 %). Liikenteen (46 %), informaatio- ja viestintäaloilla ja (ja hallinnon ja rahoituksen toimialoilla työskentelevät äidit olivat muita valmiimpia (41 %) hyödyntämään vaihtoehtoa. Muita äitejä harvemmin mahdollisuutta pitivät todennäköisenä ja rakennus- ja kiinteistöalalla (21 %) sekä kaupan, majoituksen, ravitsemuksen, taiteen ja viihteen alalla työskentelevät äidit (25 %) (ks. liitetaulukko 11).

Isät olivat lähtökohtaisesti vähemmän valmiita kuin äidit hyödyntämään tätä vaihtoehtoa. Kuitenkin myös isistä korkeimmin koulutetut olivat muita kiinnostuneempia (31 %) hyödyntämään tätä joustomahdollisuutta. Epäilevimmin vaihtoehtoon suhtautuivat keskiasteen suorittaneet isät (65 % piti hyödyntämistä erittäin tai melko epätodennäköisenä) sekä isät, joilla on lapsia kolme tai enemmän (erittäin tai melko epätodennäköisesti 66 %). Johtavassa asemassa olevista isistä 30 prosenttia ja ylemmissä toimihenkilöammateissa toimivista isistä 27 prosenttia piti todennäköisenä, että hyödyntäisi joustomahdollisuutta, työntekijäisistä osuus oli vain 15 prosenttia. Muita useammin vaihtoehdosta olivat myös kiinnostuneita yhteiskunta- ja sosiaalialan koulutuksen saaneet (46 %) tai oikeustieteen alan koulutetut (42 %) isät-, ja muita harvemmin terveyden ja hyvinvointialan (14 %), tekniikan (15 %) sekä palvelualan (16 %) koulutuksen saaneet isät.

Myös isän toimialalla oli merkitystä (ks. liitetaulukko 11). Muita valmiimpia vanhempainvapaan pidentämiseen tyytymällä matalampaan korvaustasoon olivat opetus-, koulutus- ja sosiaalialalla työskentelevät isät (34 %), muita harvemmin taas rakennus- ja kiinteistöalalla toimivat isät (10 %).

Kuvio 9. ”Pitää vanhempainvapaata euromääräisesti nykyistä pienemmällä korvaustasolla, mutta niin, että sitä voisi pitää jonkin verran pidemmän aikaa.” Vanhempainvapaan näkemys siitä, miten todennäköisesti käyttäisi tai olisi käyttänyt esitettyä joustomahdollisuutta, %. N = 1 193 (äidit), N = 817 (isät).

Vanhempainvapaata saattoi kyselyn toteutuksen aikaan pitää osa-aikaisena, mutta tämä edellytti sitä, että lapsen kumpikin vanhempi piti vapaata osa-aikaisesti. Osa-aikaisuus ei kuitenkaan pidentänyt vanhempainvapaan kestoa. Osa-aikainen vanhempainvapaa ei ole suuremmin kiinnostanut vanhempia, vuosittain tätä vaihtoehtoa on käyttänyt vain satakunta perhettä (Kela, 2021).

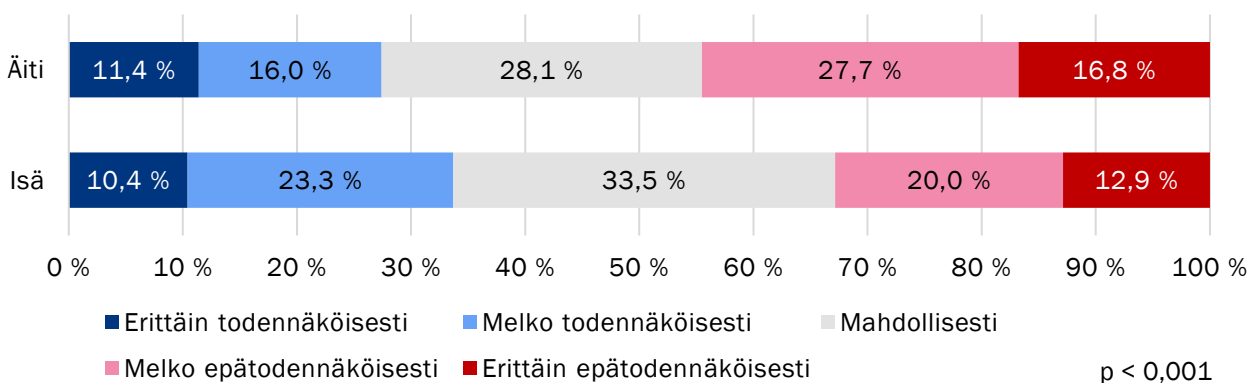
Äitiysavustus- ja perhevapaakyselyssä esitetystä väittämässä osa-aikamahdollisuus kytkettiin siihen, että sen avulla vanhempainvapaan pitämistä olisi mahdollista ulottaa pidemmälle (”Pitää vanhempainvapaata osaviikkoisesti (esim. osa-aikaisesti työskennellen) niin, että pitämättömät vanhempainrahapäivät siirtyisivät myöhemmin pidettäväksi.”). Tämä vaihtoehto kiinnosti äitejä vähemmän kuin edellä esitetty korvaustason laskun avulla tapahtuva vanhempainvapaan pidentäminen, mutta isä taas enemmän (kuvio 10, s. 25). 27 prosenttia äideistä ja 34 prosenttia isistä piti vähintään melko todennäköisenä sitä, että hyödyntäisi tätä joustomahdollisuutta. Isät näyttävät olevan valmiimpia käyttämään vapaitaan joustavasti yhdistämällä työntekoa ja vapaata kuin madaltamaan vapaan korvaustasoa ja pitämään sitä kautta yhtäjaksoista vapaata pidempään. On mahdollista, että isät ovat tähän vastatessaan pohtineet vanhempainvapaan jälkeen pidettävää isyysvapaata ja sen joustomahdollisuuksia, kun taas äidit ovat ehkä arvioineet mahdollisuuksiaan yhdistää äitiys- ja vanhempainvapaa osa-aikaiseen työntekoon.

Äitien vastaukset eivät juuri eronneet lapsiluvun mukaan, isien kohdalla lapsiluvun kasvu vähensi halukkuutta osa-aikaisen vanhempainvapaa-mahdollisuuden hyödyntämiseen (ks. liitetaulukko 12). Yhden lapsen isistä 38 prosenttia olisi valmis hyödyntämään tätä vaihtoehtoa, vähintään kolmen lapsen isistä 26 prosenttia.

Koulutustaso ei juuri erotellut tämän väittämän kohdalla äitejä, sen sijaan vaihtoehdosta olivat erityisen kiinnostuneita yrittäjinä toimivat äidit, joista 39 prosenttia piti todennäköisenä, että hyödyntäisi tätä joustovaihtoehtoa. IT-alan koulutuksen saaneista äideistä osa-aikatyön ja osa-aikaisen vapaan voisi yhdistää 41 prosenttia, sen sijaan vähiten kannatusta tämä vaihtoehto sai oikeustieteen alan koulutuksen saaneiden äitien keskuudessa (15 %). Eniten kiinnostuneita oli liikenteen alalla työskentelevillä äideillä (44 %) ja vähiten teollisuudessa työskentelevien äitien keskuudessa (9 %) (ks. liitetaulukko 13).

Isien kiinnostus osa-aikatyön ja osa-aikaisen vapaan yhdistämiseen lisääntyi koulutuksen myötä (ks. liitetaulukko 12). Korkeimmin koulutetuista isistä 42 prosenttia piti todennäköisenä, että hyödyntäisi tätä joustovaihtoehtoa. Johtavassa asemassa toimivat isät (50 %) ja yrittäjäsät (43 %) olivat myös muita kiinnostuneempia tämänkaltaisista joustomahdollisuuksista. Koulutusaloista humanistisen ja taidealan koulutuksen saaneet isät (48 %) olivat eniten kiinnostuneita osa-aikatyön ja osa-aikaisen vapaan yhdistämisestä ja kasvatusalan koulutetut vähiten (10 %). Kaupan, majoituksen, ravitsemuksen tai taiteen ja viihteen alalla toimivat isät pitivät muita isiä todennäköisempänä (39 %), että hyödyntäisivät tätä joustomahdollisuutta, ope- tus- tai sosiaalialalla toimivat isät puolestaan muita harvemmin (25 %) (ks. liitetaulukko 13).

Kuvio 10. ”Pitää vanhempainvapaata osaviikkoisesti (esim. osa-aikaisesti työskennellen) niin, että pitämättömät vanhempainrahapäivät siirtyisivät myöhemmin pidettäväksi.” Vanhempien näkemys siitä, miten todennäköisesti käyttäisi tai olisi käyttänyt esitettyä joustomahdollisuutta, %. N = 1 193 (äidit), N = 816 (isät).

Vanhemmilta kysyttiin myös, missä määrin he uskoivat käyttävänsä (äitiys- ja) vanhempainvapaata nykyisellä (kyselyn aikaa voimassa olleen järjestelmän mukaisella) tavalla eli yhtäjaksoisesti, vaikka järjestelmä tarjoaisi mahdollisuuden siirtää päiviä myöhemmin käytettäväksi (kuvio 11, s. 26). Hieman yli puolet (56 %) äideistä arveli, että pitäisi äitiys- ja vanhempainvapaan samalla tavalla kuin nykyisin, eikä siirtäisi osaa päivistä myöhempään vaiheeseen. Noin 14 prosenttia piti yhtäjaksoista käyttöä epätodennäköisenä, eli voisi siirtää osan päivistä myöhemmin käytettäväksi. Isät olivat hieman äitejä valmiimpia siirtämään päiviä myöhemmin käytettäväksi; 17 prosenttia isistä oli tätä mieltä. 42 prosenttia isistä puolestaan arveli käyttävänsä vapaita yhtäjaksoisesti. On tosin epävarmaa, ovatko isät pohtineet juuri kysymyksessä tarkoitettua vanhempien kesken jaettavissa olevaa vanhempainvapaata vai tämän sijaan isyysvapaata, jota saattoi siirtää käytettäväksi aina siihen saakka, kunnes lapsi täytti kaksi vuotta.

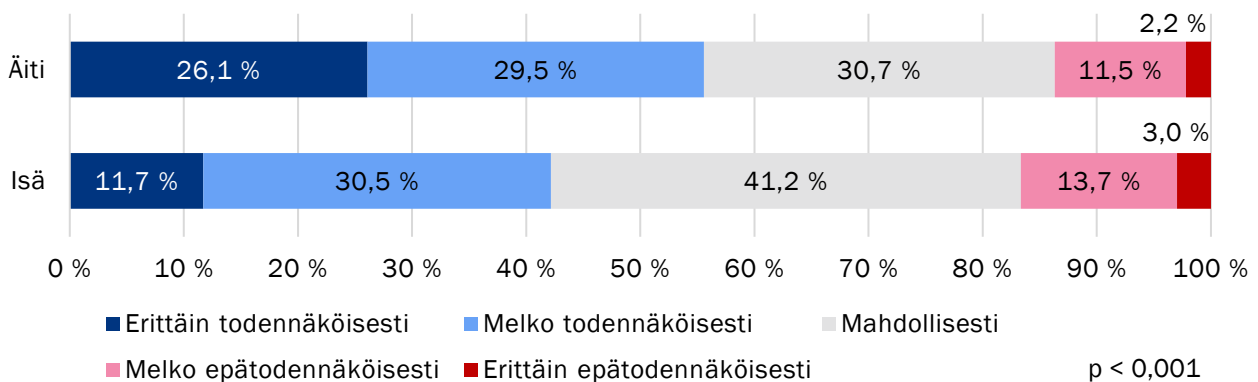
Äitien vastaukset eivät tässä kysymyksessä juuri eronneet lapsiluvun mukaan, isistä sen sijaan yhden lapsen isät olivat valmiimpia siirtämään osan vapaista myöhemmäksi (20 %), ja vähintään kolmen lapsen isät pitäisivät puolestaan muita useammin vapaan yhtäjaksoisena (45 %) (ks. liitetaulukko 14).

Yrittäjinä toimivat äidit olivat muita valmiimpia siirtämään päiviä myöhemmäksi (21 %). Humanistisen tai taidealan sekä palvelualan koulutuksen saaneet äidit olivat myös muita valmiimpia (18 %) siirtämään osan päivistä myöhemmäksi, IT-alan koulutuksen saaneet puolestaan

muuta harvemmin (6 %). Sen sijaan äidin toimialalla ei juuri ollut merkitystä (ks. liitetaulukko 15).

Isien kohdalla ylemmän korkea-asteen koulutuksen (21 %) saaneet isät olivat hieman muita isiä valmiimpia siirtämään vanhempainvapaapäiviä myöhemmäksi (ks. liitetaulukko 14). Humanistisen tai taidealan koulutuksen saaneet isät olivat selvästi muita halukkaampia hyödyntämään siirtomahdollisuutta (30 %). Luonnontieteen alan (6 %), palvelualan (8 %) tai terveys- ja hyvinvointialan (6 %) koulutuksen saaneet isät olivat puolestaan muihin verrattuna vähemmän kiinnostuneita päivien siirtämisestä myöhemmin pidettäväksi. Toimialan mukaiset erot olivat pieniä, ainoastaan terveydenhoitoalalla toimivat isät olivat muihin verrattuna vähemmän halukkaita siirtämään päiviä (10 %) (ks. liitetaulukko 15).

Kuvio 11. "Käyttäisin päivät nykyiseen tapaan yhtenäisenä jaksona, vaikka äitiys- tai vanhempainrahapäiviä voisi siirtää myöhemmin käytettäväksi." Vanhempien näkemys siitä, miten todennäköisesti käyttäisi tai olisi käyttänyt esitettyä joustomahdollisuutta, %. N = 1 184 (äidit), N = 811 (isät).

Osa-aikainen vanhempainvapaa siten järjestettynä, että vanhemmat vuorottelevat lapsen hoidossa (esimerkiksi niin, että kumpikin vanhempi vastaa lapsen hoidosta osan viikkoa) kiinnosti myöskin vain pientä joukkoa äideistä, mutta isiä selvästi useammin (kuvio 12, s. 27). 18 prosenttia äideistä ja 28 prosenttia isistä arveli, että olisi kiinnostunut järjestämään vanhempainvapaan tällä tavoin. 58 prosenttia äideistä ja 43 prosenttia isistä ei taas ollut valmis vuorottelemaan lapsen hoidossa ollen vapaalla osan viikkoa. Ero vanhempien välillä oli tilastollisesti merkitsevä. On mahdollista, että sen enempää äidit kuin isätkään eivät ole kovin valmiita jakamaan pienen vauvan hoitovuoroja aivan näin tasapuolisesti. Kyse voi olla myös siitä, että osa-aikaisen työn järjestämisen mahdollisuuksia ei pidetty kovin hyvinä, tai osa-aikainen työnteko ei houkutellut taloudellisista tai muista syistä.

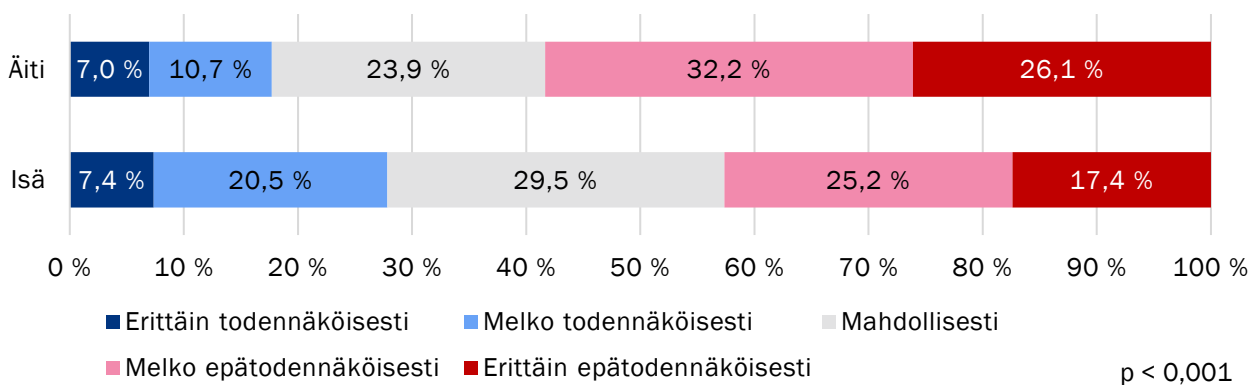
Äitien kohdalla iällä tai lapsiluvulla ei ollut vaikutusta mielipiteeseen, isistä yhden lapsen isät olivat hieman muita isiä kiinnostuneempia tästä vaihtoehdosta (32 %) (ks. liitetaulukko 16).

Ylemmän korkea-asteen (23 %) koulutuksen saaneet äidit arvelivat muita useammin voivansa vuorotella lapsen isän kanssa vauvanhoidossa osan viikkoa. Vähiten vuorottelumahdollisuudesta olivat kiinnostuneita keskiasteen koulutuksen saaneet äidit (14 %). Yrittäjä-äidit (33 %) ja johtavassa asemassa olevat äidit (33 %) olivat muita valmiimpia hyödyntämään myös tätä

vaihtoehtoa. Työntekijäammateissa työskentelevät äidit olivat puolestaan vähiten kiinnostuneita (14 %). Koulutusalan mukaan tarkasteltuna humanistisen tai taidealan alan (23 %) sekä IT-alan (24 %) koulutuksen saaneet äidit arvelivat voivansa hyödyntää tätä vaihtoehtoa muita äitejä useammin, kun taas maa- ja metsätalouseläimien koulutuksen saaneet äidit (8 %) suhtautuivat muita epäilevämmiin tähän joustomahdollisuuteen. Toimialakohtaiset erot olivat verraten pieniä lukuun ottamatta liikenteen, kuljetuksen ja varastoinnin alalla toimivia äitejä, joista 42 prosenttia arveli hyödyntävänsä vuorottelumahdollisuutta (ks. liitetaulukko 17).

Isien kohdalla koulutustason kohoaminen lisäsi kiinnostusta tähän joustomahdollisuuteen. Ylemmän korkea-asteen koulutuksen saaneista isistä 34 prosenttia olisi valmis vuorottelemaan pienen vauvan hoidossa äidin kanssa osan viikkoa (ks. liitetaulukko 16). Sosioekonomisen aseman mukaiset erot olivat pienempiä, eniten kannatusta vaihtoehto sai johtavassa asemassa olevien isien (34 %) sekä ylempien toimihenkilöiden (33 %) keskuudessa. Humanistisen alan (44 %) ja luonnontieteellisen alan (39 %) koulutuksen saaneet isät olivat selvästi muita valmiimpia tämänkaltaiseen järjestelyyn. Vähiten vaihtoehto kiinnosti kasvatusalan koulutuksen saaneita isiä (10 %). Toimialoittain tarkasteltuna eniten vaihtoehtoa olivat valmiita harkitsemaan terveydenhoitoalalla toimivat isät (33 %) sekä kaupan, majoituksen, ravitsemuksen, taitteen ja viihteen alalla työskentelevät isät (33 %), ja vähiten rakennus- ja kiinteistöalalla toimivat isät (22 %) (ks. liitetaulukko 17).

Kuvio 12. "Vuorotella lapsen toisen vanhemman kanssa vauvan hoidossa esim. siten, että toinen vanhempi hoi-
taa vauvaa osan viikkoa ja toinen osan." Vanhempien näkemys siitä, miten todennäköisesti käyttäisi tai olisi käyt-
tänyt esitettyä joustomahdollisuutta, %. N = 1 191 (äidit), N = 816 (isät).

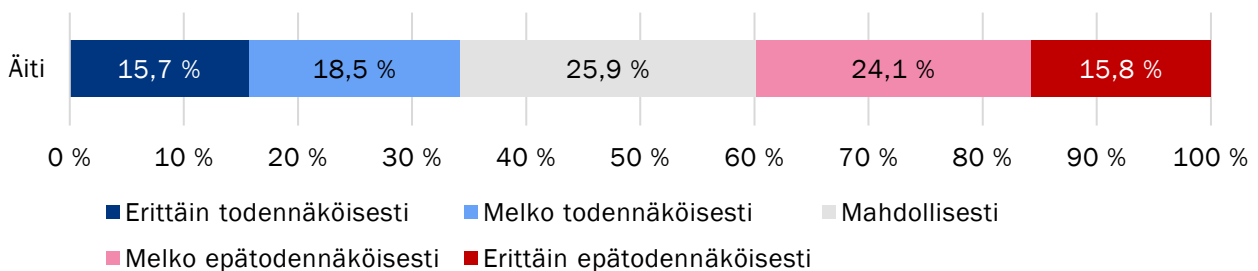
Äideiltä kysyttiin myös, missä määrin he olisivat kiinnostuneita työskentelemään äitiys- ja vanhempainrahakauden aikana. Työskentely äitiys- ja vanhempainvapaakauden aikana oli kyselyn toteuttamisen aikana voimassa olleen vanhempainvapaajärjestelmän mukaan mahdollista ja päiväraha maksettiin työskentelyn ajalta vähimmäismääräisenä.

Kyselyn perusteella varsin suuri joukko äitejä, runsas kolmasosa, piti vähintään melko todennäköisenä, että voisi työskennellä vanhempainvapaan aikana (kuvio 13, s. 28). Samalla kuitenkin suurempi osa, 40 prosenttia, oli vastakkaista mieltä. Neljännes äideistä suhtautui mahdollisuuteen työskennellä äitiys- ja vanhempainvapaan aikana epävarmemmin; pitäen joustovaihtoehdon hyödyntämistä omalla kohdallaan mahdollisena. Osaa äideistä satunnainen työnteko vanhempainvapaan aikana saattoi kiinnostaa joko taloudellisista syistä tai sen vuoksi, että

työelämästä ei haluttu olla pois kovin pitkään tai työhön liittyvät sosiaaliset kontaktit koettiin tärkeiksi.

Ylemmän korkea-asteen koulutuksen saaneet äidit olivat muita kiinnostuneempia työnteosta äitiys- tai vanhempainvapaan aikana (38 %) (ks. liitetaulukko 18). Erityisen kiinnostuneita mahdollisuudesta olivat yrittäjä-äidit (61 %), mutta myös johtavassa asemassa olevat äidit (45 %). Humanistisen tai taidealan koulutuksen (45 %) sekä maa- ja metsätalouselämyksen (42 %) tai IT-alan (41 %) koulutuksen saaneet äidit olivat myös muita valmiimpia harkitsemaan vaihtoehtoa. Toimialoittain tarkasteltuna rikosseuraamusalalla, maanpuolustuksessa tai alkutuotannossa (46 %), informaatio-, hallinto- ja rahoitusaloilla (41 %) sekä liikenteen, kuljetuksen ja varastoinnin aloilla (42 %) työskentelevät äidit olivat muita kiinnostuneempia työskentelystä vanhempainvapaiden aikana (ks. liitetaulukko 19). Teollisuudessa toimivat äidit taas olivat muita selvästi vähemmän kiinnostuneita tästä mahdollisuudesta (22 %).

Kuvio 13. ”Haluaisin työskennellä äitiys- ja vanhempainrahakauden aikana ainakin satunnaisesti.” Vanhempien näkemys siitä, miten todennäköisesti käyttäisi tai olisi käyttänyt esitettyä joustomahdollisuutta, %. N = 1 192 (äidit).

4.3 Kotihoidon tukeen liittyvät väittämät

Kotihoidon tuen kannatus perheiden keskuudessa on Suomessa vankkaa, ja valtaosa perheistä (äideistä) käyttää tukea ainakin jonkin aikaa (Kela, 2021; Miettinen & Saarikallio-Torp, 2023; Salmi ym., 2017). Julkisuudessa käydyssä keskustelussa tuki saa kannatusta mutta myös arvostelua osakseen. Tukea on kritisoitu sukupuolten epätasa-arvon vahvistumisen ja äitien työllisyyden näkökulmista: pitkien kotihoidon tuen jaksojen on nähty heikentävän äitien ja ylipääntään naisten asemaa työmarkkinoilla (ks. esim. Kosonen ym., 2014; Räsänen ym., 2019). Vuoden 2022 elokuussa voimaan tullessa perhevapaauudistuksessa kotihoidon tukijärjestelmään ei puututtu, mutta eri tahot ovat säännöllisesti tuoneet esiin erilaisia kotihoidon tuen vaihtoehtoisia malleja tai leikkausehdotuksia (ks. esim. Heinonen & Saarikallio-Torp, 2017).

Tässä äitiyspakkaus- ja perhevapaakyselyssä kotihoidon tuen kannatusta mitattiin erilaisilla väittämillä, joissa tiedusteltiin tukimuodon kannatusta ylipäänsä sekä niin, että tuen leikkaamiselle tai sen poistamiselle esitettiin erilaisia vaihtoehtoja. Vanhemmille esitettiin yhteensä yhdeksän erilaista väittämää:

1. Nykyisen kotihoidon tuen voisi poistaa, jos vanhempainvapaa kestäisi siihen asti, kunnes lapsi on 1,5-vuotias.
2. Nykyisen kotihoidon tuen voisi poistaa, jos vanhempainvapaa kestäisi siihen asti, kunnes lapsi on 2-vuotias.
3. Kotihoidon tuki tulisi porrastaa niin, että sen korvaustaso laskee siinä vaiheessa, kun lapsi täyttää 2 vuotta.
4. Kotihoidon tukea pitäisi korottaa nykyisestä, mutta sitä tulisi maksaa vain siihen saakka, kunnes lapsi täyttää 2 vuotta.
5. Kotihoidon tuesta tulisi luopua kokonaan.
6. Kotihoidon tuen voisi poistaa, jos kunnallinen päivähoito olisi maksutonta.
7. Kotihoidon tuen voisi poistaa, jos kunnallisen päivähoiton laatuun kiinnitettäisiin nykyistä enemmän huomiota.
8. Kotihoidon tuesta tulisi luopua kokonaan ja tuki tulisi ohjata niille, jotka lyhentävät työaikaansa pienen lapsen hoidon vuoksi.
9. Kotihoidon tukikausi tulisi jakaa puoliksi äidin ja isän kesken, niin että kumpikin vanhempi voisi olla kotona korkeintaan yhden vuoden.

Kotihoidon tukea koskevia väitteitä tarkastellaan vanhempien iän, lapsiluvun, perhetilanteen (yksinhuoltajatalous tai kahden huoltajan talous), koulutustason ja -alan, sosioekonomisen aseman, pääasiallisen toiminnan ja asuinalueen mukaan. Työpaperin loppuosassa oleva liitetaulukko-osa C sisältää vastausten jakaumat taustamuuttujittain.

Kahdessa väittämässä kotihoidon tuen poistamisen vaihtoehdoksi esitettiin vanhempainvapaan pidentämistä. Ehdotus kotihoidon tuen poistamisesta kokonaan, jos vanhempainvapaan kestoa pidennettäisiin siihen saakka, kunnes lapsi on 1,5-vuotias, sai vanhemmilta jonkin verran kannatusta (kuvio 14, s. 30). Vähintään osittain samaa mieltä olevia oli äitien ja isien joukossa suurin piirtein saman verran; äideistä 37 prosenttia ja isistä 38 prosenttia kannatti ehdotusta ainakin jossain määrin. Äitien ja isien näkemykset kuitenkin poikkesivat jonkin verran toisistaan väittämän kanssa eri mieltä olleiden vastaajien osalta; äidit (48 %) olivat isiä (40 %) useammin väittämän kanssa joko osittain tai täysin eri mieltä. Isien näkemykset puolestaan jakautuivat väittämän suhteen melko tasaisesti samaa ja eri mieltä olevien kesken. Lisäksi isien joukossa oli selvästi äitejä enemmän niitä vastaajia, jotka eivät ottaneet väittämään kantaa (isät 23 %, äidit 15 %). Ero sukupuolten välillä oli tilastollisesti erittäin merkitsevä.

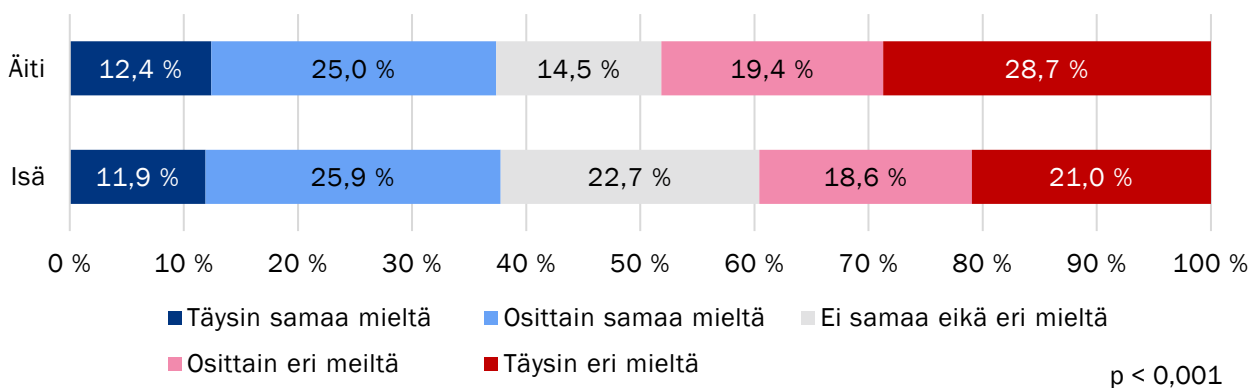
Väittämään muita myönteisemmin suhtautuivat 25-vuotiaat ja sitä nuoremmat äidit, joista 43 prosenttia oli väittämän kanssa vähintään osittain samaa mieltä (liitetaulukko 20). Sen sijaan vähiten kannatusta ehdotus sai saman ikäluokan isien keskuudessa, joista vain 30 prosenttia oli ehdotuksen kanssa täysin tai osittain samaa mieltä ja 56 prosenttia täysin tai osittain eri mieltä. Tätä vanhempien isien keskuudessa samaa mieltä ja eri mieltä olevien osuudet olivat yhtä suuret. Yhden lapsen vanhemmat kannattivat ehdotusta muita useammin: tämän ryhmän äideistä lähes yhtä moni oli väittämän kanssa samaa mieltä (42 %) kuin eri mieltä (43 %), ja isistä useampi samaa mieltä (43 %) kuin eri mieltä (35 %). Sen sijaan kolmen tai sitä useamman lapsen vanhemmat kannattivat ehdotusta vähiten, erityisesti äidit, joista peräti 63 prosenttia oli väittämän kanssa vähintään osittain eri mieltä. Yksinhuoltajaäideistä kolmannes oli väittämän kanssa täysin tai osittain samaa mieltä ja runsas neljännes (28 %) vastusti ehdotusta.

Äideistä myönteisimmin ehdotukseen suhtautuivat ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneet äidit (42 %) ja ylemmässä toimihenkilöasemassa olevat äidit (49 %). Eri mieltä puolestaan väittämän kanssa olivat useimmin alemman korkeakoulututkinnon suorittaneet (52 %) ja alemmassa toimihenkilöasemassa (53 %) olevat äidit. Koulutusaloittain ehdotus sai eniten kannatusta luonnontieteellisen (46 %) ja oikeustieteellisen (45 %) koulutuksen saaneilta äideiltä. Ehdotusta puolestaan vastustivat eniten suurin kasvatusalan (62 %) sekä tietojenkäsittely- ja tietoliikennealan koulutuksen saaneet (59 %) äidit.

Isien keskuudessa väittämää kannatetaan verraten tasaisesti eri koulutusryhmissä. Väittämän kanssa useimmin erimielisiä olivat ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneet isät (45 %). Ammattialoittain puolestaan alemmassa toimihenkilöasemassa olevat isät suhtautuivat ehdotukseen myönteisimmin (42 %) ja eri mieltä olivat useimmin johtavassa asemassa olevat isät (49 %) ja yrittäjäisät (45 %). Koulutusaloittain tarkasteltuna ehdotus sai eniten kannatusta terveys- ja hyvinvointialan (44 %) sekä oikeustieteellisen (42 %) koulutusalan isien keskuudessa. Eniten erimielisiä puolestaan olivat kasvatusalan (60 %) sekä yhteiskuntatieteiden ja sosiaalialan (58 %) koulutuksen suorittaneet isät.

Ansiotyössä olevat äidit (41 %) ja työttömät äidit (39 %) olivat muita äitejä selvästi useammin samaa mieltä väittämän kanssa, kun taas kotona aiemmin syntynyttä lastaan hoitavien äitien keskuudessa eri mieltä olevien osuus oli selvästi kaikista ryhmistä suurin (78 %). Vanhempien näkemyksissä ei ollut alueellisia eroja.

Kuvio 14. "Nykyisen kotihoidon tuen voisi poistaa, jos vanhempainvapaa kestäisi siihen asti, kunnes lapsi on 1,5-vuotias." N = 1 194 (äidit), N = 816 (isät).

Toisessa väittämässä vaihtoehdoksi poistamiselle esitettiin vanhempainvapaan ulottaminen siihen asti, kunnes lapsi on 2-vuotias (kuvio 15, s. 32). Tämä väite sai kannatusta vanhempien selvältä enemmistöltä. Äideistä reilusti yli puolet (63 %) ja isistä hieman yli puolet (52 %) oli väittämän kanssa täysin tai osittain samaa mieltä. Reilu neljännos vanhemmista oli väitteen kanssa täysin tai osittain eri mieltä, isät hieman äitejä useammin. Isistä vajaa viidennes ei ottanut kantaa väittämään. Ero vanhempien välillä oli tilastollisesti erittäin merkitsevä.

Äällä ei ollut suurta merkitystä vanhempien näkemysten suhteen, lukuun ottamatta 25-vuotiaita tai sitä nuorempia isiä, jotka kannattivat väittämää huomattavasti muita ikäluok-

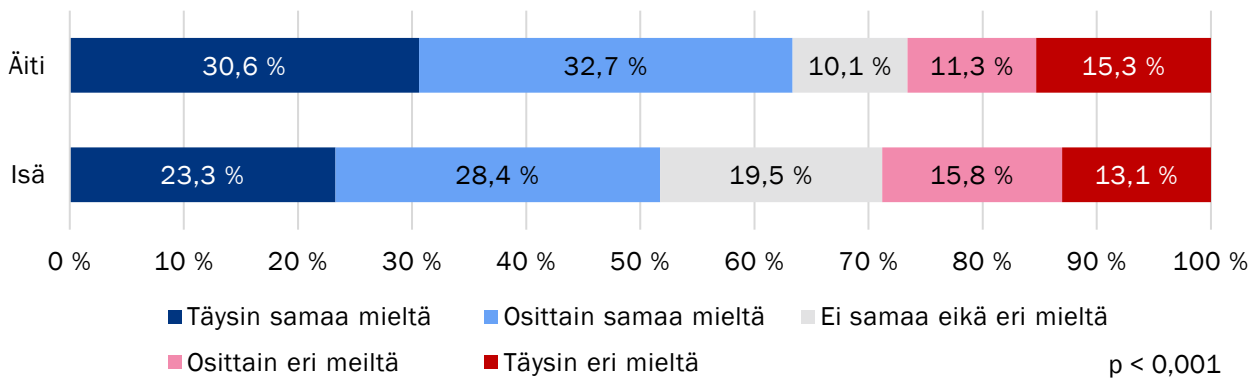
kia vähemmän (tämän ikäisten isien lukumäärä aineistossa on kuitenkin melko pieni) (liitetaulukko 21). Lapsiluvulla näytti sen sijaan olevan merkitystä asemoitumisen suhteen. Yhden lapsen vanhemmat olivat väittämän kanssa selvästi muita vanhempia yleisemmin samaa mieltä (äidit 69 % ja isät 57 %), kun puolestaan kolmen tai sitä useamman lapsen vanhempien keskuudessa kannatus oli muita vähäisempää (äidit 51 % ja isät 41 %). Perhetilanteella ei ollut suurta merkitystä tämän väittämän osalta, sillä yksinhuoltajaäidit pitivät ehdotusta suunnilleen yhtä kannatettavana kuin muut äidit (täysin tai osittain samaa mieltä olevien osuus 64 % vs. 63 %).

Äideistä korkeakoulutetut (65 %) kannattivat ehdotusta kotihoidon tuen poistamisesta, mikäli vanhempainvapaa ulottuisi lapsen toiseen syntymäpäivään muita enemmän. Koulutusalojen välillä eroja oli vain vähän, poikkeuksena kuitenkin maa- ja metsätalouselämän äidit, joiden keskuudessa kannatus oli vähäisintä ja eri mieltä olevien osuus suurinta (46 %). Alemmassa toimihenkilöasemassa olevat äidit (73 %) olivat yleisemmin väitteen kanssa samaa mieltä, kun puolestaan eri mieltä olevien osuus oli hieman suurempi yrittäjä- (33 %) ja työntekijä-äitien (26 %) keskuudessa.

Vähän koulutetut isät olivat koulutustasoittain tarkasteltuna vanhempien ainoa ryhmä, jossa eri mieltä olevia oli suhteellisesti enemmän kuin samaa mieltä olevia. Koulutusaloittain yhteiskuntatieteelliselle ja sosiaaliselle koulutautuneet isät olivat väitteen kanssa selvästi muita koulutusalan isä useammin samaa mieltä (69 %), ja oikeustieteellisen koulutusalan isät puolestaan muita selvästi useammin eri mieltä (50 %). Ammattiaseman perusteella kannatus jakautuu melko tasaisesti eri asemissa olevien isien kesken, alempien toimihenkilöiden keskuudessa ehdotus saa hieman muita ryhmiä suuremman kannatuksen (56 %).

Ansiotyössä olevat äidit ja isät olivat muita useammin sitä mieltä, että kotihoidon tuen voisi lakkauttaa, jos vanhempainvapaa ulottuisi lapsen 2-vuotispäivään. Kotona aiempaa lasta hoitamassa olevat äidit olivat muista poiketen väittämän kanssa selvästi useammin eri mieltä kuin samaa mieltä. Isistä puolestaan ehdotuksen kannatus oli vähäisintä opiskelijaisien keskuudessa (43 %) ja selvästi suurinta aiempaa lastaan kotona hoitaneiden isien keskuudessa (67 %, huomiotava, että vastaajia vain 6 tässä ryhmässä). Alueiden väliset eroavaisuudet vanhempien keskuudessa olivat melko pieniä, lukuun ottamatta Helsingissä tai muualla Uudellamaalla asuvia äitejä, jotka olivat väittämän kanssa samaa mieltä muita yleisemmin (69 %).

Kuvio 15. ”Nykyisen kotihoidon tuen voisi poistaa, jos vanhempainvapaa kestäisi siihen asti, kunnes lapsi on 2-vuotias.” N = 1 189 (äidit), N = 812 (isät).

Kotihoidon tuen korvaustason laskemista siinä vaiheessa, kun lapsi täyttää 2 vuotta, kannatti 44 prosenttia äideistä ja 47 prosenttia isistä (kuvio 16, s. 33). Väite ei kuitenkaan saa edellisen väittämän veroista kannatusta vanhempien keskuudessa. Äideistä suhteellisen suuri osa (25 %) oli täysin eri mieltä väittämän kanssa. Lisäksi äideistä lähes viidennes (19 %) ja isistä lähes neljännes (24 %) ei ollut väittämän kanssa samaa eikä eri mieltä. Ero vanhempien välillä oli tilastollisesti erittäin merkitsevä.

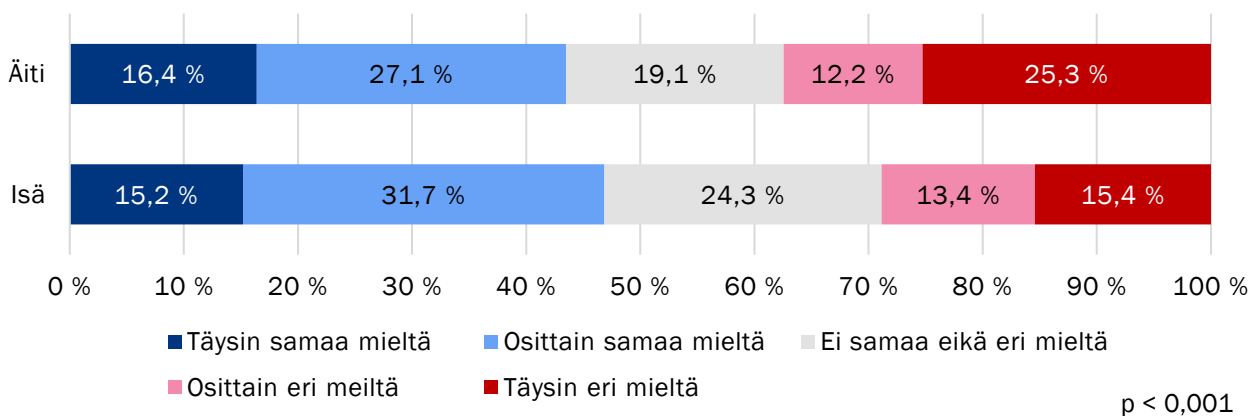
Ikäryhmien välillä on jonkin verran eroa suhtautumisessa väitteeseen: 26–35-vuotiaat vanhemmat olivat ehdotuksen kanssa useimmin samaa mieltä (äidit 45 %, isät 49 %), 25-vuotiaat ja sitä nuoremmat harvimmoin (36–37 %, liitetaulukko 22). Eri mieltä olevien osuus on korkein 36-vuotiaiden ja sitä vanhempien äitien keskuudessa (41 %). Lapsiluvulla puolestaan näyttää olevan samanlainen merkitys niin äitien kuin isienkin kohdalla: yhden lapsen vanhemmat kannattavat ehdotusta eniten (äidit 47 %, isät 55 %), kolmen tai sitä useamman lapsen vanhemmat muita ryhmiä selvästi vähemmän (äidit 36 %, isät 34 %). Yksinhuoltajaäitien näkemykset eivät poikenneet suuresti muista äideistä, sillä heistä 43 prosenttia oli täysin tai osittain samaa mieltä ehdotuksen kanssa.

Ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneet vanhemmat kannattivat ehdotusta muiden koulutusasteiden vanhempia useammin (53 %). Äideistä väittämän kanssa eri mieltä olivat puolestaan yleisimmin keskiasteen koulutetut (45 %). Eri koulutusalojen äitien keskuudessa kannatus on selvästi vahvinta luonnontieteellisen (54 %), humanistisen ja taidealan (52 %) sekä oikeustieteellisen (50 %) koulutuksen saaneiden parissa. Isillä vastaavasti ehdotusta kannatettiin erityisesti yhteiskuntatieteellisellä ja sosiaaalialalla (60 %), oikeustieteellisellä alalla (58 %) sekä kaupan ja hallinnon alalla (56 %). Äideistä erimieltä olevia oli eniten maa- ja metsätalousalan (48 %), tietojenkäsittely- ja tietoliikennealan (47 %) sekä yhteiskunta- ja sosiaaalialan (46 %) koulutautuneiden joukossa. Isistä erimielisten osuus oli puolestaan suurin maa- ja metsätalousalan (46 %) sekä kasvatustieteiden (44 %) koulutautuneiden joukossa.

Väitteen kanssa samaa mieltä olivat useammin myös toimihenkilöasemassa olevat vanhemmat (51–53 %). Johtoasemassa olevien äitien ja isien näkemykset sen sijaan poikkesivat toisistaan – siinä missä peräti 50 prosenttia johtavassa asemassa olevista isistä oli vähintään osittain sa-

maa mieltä ehdotuksen kanssa, vastaavassa asemassa olevista äideistä näin ilmaisi vain 36 prosenttia. Pääasiallisen toimen perusteella tarkasteltaessa esiin nousivat jälleen kotona aiemmin syntynyttä lastaan hoitavat äidit, joiden keskuudessa ehdotus sai vain vähäistä tukea osakseen: ainoastaan 23 prosenttia oli väittämän kanssa vähintään jossain määrin samaa mieltä, kun peräti 67 prosenttia oli väittämän kanssa eri mieltä. Alueellisesti ehdotus sai huomattavasti suurempaa kannatusta Helsingissä tai muualla Uudellamaalla asuvilta äideiltä (49 %) ja isiltä (53 %), sekä eteläsuomalaisilta isiltä (50 %).

Kuvio 16. "Kotihoidon tuki tulisi porrastaa niin, että sen korvaustaso laskee siinä vaiheessa, kun lapsi täyttää 2 vuotta." N = 1 191 (äidit), N = 811 (isät).

Ehdotus kotihoidon tuen tason korottamisesta nykyisestä, mutta sen ulottamisesta vain siihen asti, kunnes lapsi täyttää 2 vuotta, sai vanhemmilta selvää tukea: äideistä 61 prosenttia ja isistä 58 prosenttia oli väittämän kanssa vähintään osittain samaa mieltä (kuvio 17, s. 34). Osittain tai täysin eri mieltä oli neljännes äideistä (25 %) ja viidennes isistä (21 %). Isistä reilu viidennes (22 %) ei ollut väittämän kanssa samaa, eikä eri mieltä. Ero vanhempien välillä oli tilastollisesti erittäin merkitsevä.

Väittäjä sai enemmistön tuen vanhempien iästä riippumatta (liitetaulukko 23). Vanhemmista nuorimpaan ikäryhmään kuuluvat olivat väitteen kanssa useammin samaa mieltä kuin vanhempiin ikäryhmiin kuuluvat: 25-vuotiaista tai sitä nuoremmista äideistä 66 prosenttia ja isistä 63 prosenttia oli väittämän kanssa samaa mieltä, kun puolestaan 36-vuotiaista tai sitä vanhemmista samaa mieltä oli 58 prosenttia äideistä ja 54 prosenttia isistä. Ehdotus sai myös enemmän kannatusta yhden lapsen vanhempien keskuudessa kuin sitä useamman lapsen vanhempien keskuudessa. Suurin ero on yhden lapsen vanhempien ja kolmen tai sitä useamman vanhempien välillä: yhden lapsen äideistä 66 prosenttia ja isistä 63 prosenttia oli väittämän kanssa vähintään osittain samaa mieltä, kun 3 tai sitä useamman lapsen vanhemmista vastaavasti ajatteli 54 prosenttia äideistä ja 50 prosenttia isistä. Yksinhuoltajaäidit suhtautuivat ehdotukseen jonkin verran muita äitejä myönteisemmin, sillä heistä 64 prosenttia oli väittämän kanssa täysin tai osittain samaa mieltä (vs. kahden vanhemman perheiden äidit 61 %).

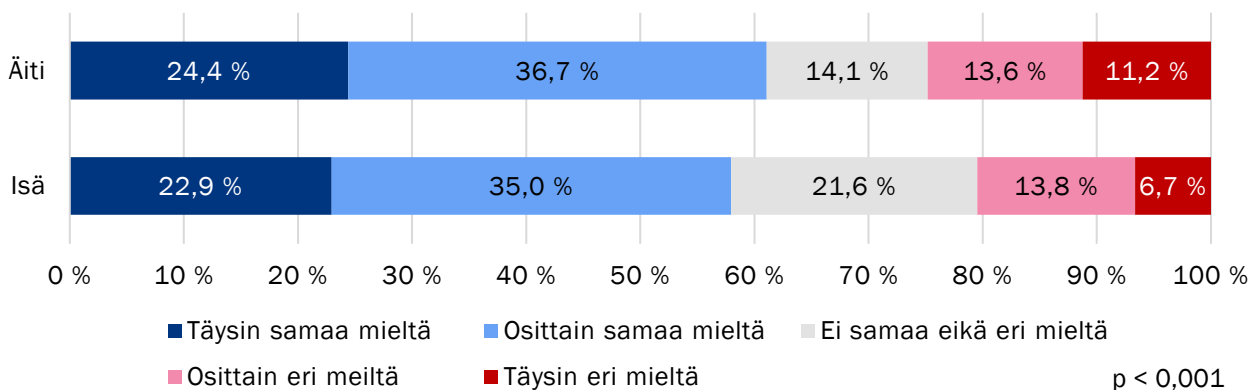
Koulutusasteen mukaan tarkasteltuna ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneet isät erottuivat joukosta ainoana ryhmänä, jossa ehdotus saa alle puolelta kannatusta (46 %). Muiden koulutustasojen vanhemmista selvästi yli puolet oli valmis leikkaamaan tuen yli 2-vuotialta

lapsilta, jos tuen tasoa korotettaisiin sen vastineeksi. Koulutusaloittain tarkasteltuna väittämä saa tukea osakseen erityisen paljon oikeustieteellisen alan (75 %) ja palvelualan (68 %) äideiltä, sekä kasvatustieteellisen ja humanistisen ja taidealan isiltä (70 %). Suhteellisesti vähiten kannatusta ehdotus saa osakseen tietojenkäsittely- ja tietoliikennealan äideiltä, joista yhtä suuri osa ilmaisee olevansa väitteen kanssa samaa mieltä, kuin eri mieltä (35 %).

Alemmassa toimihenkilöasemassa olevat (äidit 70 %, isät 64 %) kannattavat ehdotusta muita ryhmiä enemmän. Yrittäjänä toimivat äidit olivat väitteen kanssa eri mieltä useimmin (38 %) ja kannattivat sitä äideistä suhteellisesti vähiten (50 %). Isistä puolestaan kannatus oli vähäisintä johtavassa asemassa olevien (51 %) ja ylempää toimihenkilöasemassa olevien (49 %) isien keskuudessa, joista myös suhteellisesti suurin osa (noin neljännes) ilmaisi olevansa eri mieltä väittämän kanssa.

Tarkasteltaessa pääasiallista toimintaa, joukosta erottuu kotona aiemmin syntyneitä lastaan hoitamassa olevat äidit, joiden selvä enemmistö (59 %) oli väittämän kanssa eri mieltä, sekä opiskelijaisät, joista suurempi osa oli väittämän kanssa eri mieltä (43 %) kuin samaa mieltä (29 %). Muissa ryhmissä selvä enemmistö (yli 50 %) on väittämän kanssa samaa mieltä. Kannatusta alueittain tarkasteltaessa ei puolestaan löydy suuria eroja: samaa mieltä olevia on muita vähemmässä määrin Helsingissä tai muualla Uudellamaalla asuvien isien keskuudessa, joista heistäkin 53 prosenttia oli väittämän kanssa samaa mieltä.

Kuvio 17. "Kotihoidon tukea pitäisi korottaa nykyisestä, mutta sitä tulisi maksaa vain siihen saakka, kunnes lapsi täyttää 2 vuotta." N = 1 192 (äidit), N = 811 (isät).

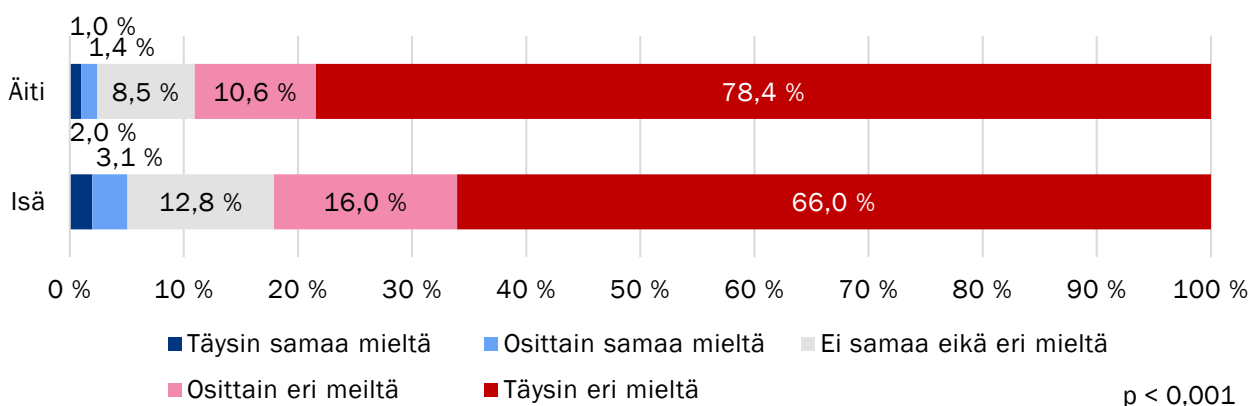
Kotihoidon tuen vahva kannatus vanhempien keskuudessa tulee esiin heidän suhtautumisensa ehdotukseen kotihoidon tuesta luopumisesta kokonaan: ehdotus luopumisesta ei saa lähes laisinkaan kannatusta, sillä miltei 90 prosenttia äideistä ja yli 80 prosenttia isistä on väitteen kanssa eri mieltä (kuvio 18, s. 35). Samaa mieltä olevia on vain noin 3 prosenttia äideistä ja 5 prosenttia isistä. Neutraalisti (ei samaa eikä eri mieltä) ehdotukseen puolestaan suhtautui 9 prosenttia äideistä ja 13 prosenttia isistä. Ero vanhempien välillä oli tilastollisesti erittäin merkitsevä.

Eri-ikäisten vanhempien välillä ei ollut kovin suurta vaihtelua kannatuksen suhteen (liitetaulukko 24). Äideistä 26–35-vuotiaat (90 %) ja isistä 25-vuotiaat ja sitä nuoremmat (93 %) vastustivat tuesta luopumista hieman useammin kuin muut. Myös kolmen tai sitä useamman lapsen vanhemmat vastustivat luopumista muita useammin (äidit 94 %, isät 91 %). Sen sijaan kahden lapsen äidit (4 %) ja yhden lapset isät (6 %) olivat muita ryhmiä hiukan useammin sitä mieltä, että tuesta voitaisiin luopua kokonaan. Yksinhuoltajaäidit suhtautuvat hieman yllättäen ehdotukseen kotihoidon tuesta luopumiseen vähemmän kriittisesti muihin äiteihin verrattuna. Yksinhuoltajaäideistä 84 prosenttia ja pariskuntaäideistä 89 prosenttia on ehdotuksen kanssa täysin tai osittain eri mieltä. Yksinhuoltajaäideistä kuitenkin vain viisi prosenttia ja pariskuntaäideistä kaksi prosenttia kannattaa ehdotusta (täysin tai osittain samaa mieltä olevien osuudet).

Ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneet vanhemmat, erityisesti isät, erottuvat koulutusteittain tarkasteltuna joukosta kannattaessaan hieman muita useammin tuesta luopumista (äidit 4 %, isät 8 %). Koulutusaloittain luonnontieteellisen (8 %) tai oikeustieteellisen (5 %) koulutuksen saaneet äidit suhtautuvat ehdotukseen myönteisimmin. Isistä eniten kannatusta löytyi oikeustieteellisen koulutuksen saaneiden keskuudesta, joista jopa 17 prosenttia oli samaa mieltä väittämän kanssa. Myös tietojenkäsittely- ja tietoliikennealan isistä 10 % kannatti tuesta luopumista.

Johtavassa asemassa tai ylemmässä toimihenkilöasemassa olevat äidit kannattivat tuesta luopumista hieman muita useammin (5 %). Kotona aiempaa lastaan hoitamassa olevat äidit olivat sen sijaan väittämän kanssa yleisimmin eri mieltä: vastaajaryhmästä eri mieltä oli peräti 97 % vastaajista. Myös ylemmässä toimihenkilöasemassa olevat isät olivat väittämän kanssa samaa mieltä muita useammin (8 %), mutta erityisen korkea tuesta luopumisen kannatus oli työttömien isien keskuudessa, joista jopa 20 % ilmaisi olevansa samaa mieltä väitteen kanssa. Ehdotus saa hieman enemmän kannatusta tuekseen Helsingissä tai muualla Uudellamaalla asuvien isien keskuudessa (9 %), mutta tätä ryhmää lukuun ottamatta alueiden välillä ei ole havaittavissa huomattavia eroja.

Kuvio 18. ”Kotihoidon tuesta tulisi luopua kokonaan.” N = 1 196 (äidit, N = 810 (isät).

Kahdessa väittämässä kysyttiin kotihoidon tuesta suhteessa varhaiskasvatuksen asiakasmaksumiin ja laatuun. Näistä ensimmäisessä kysyttiin vanhempien näkemyksiä sen suhteen, voisiko

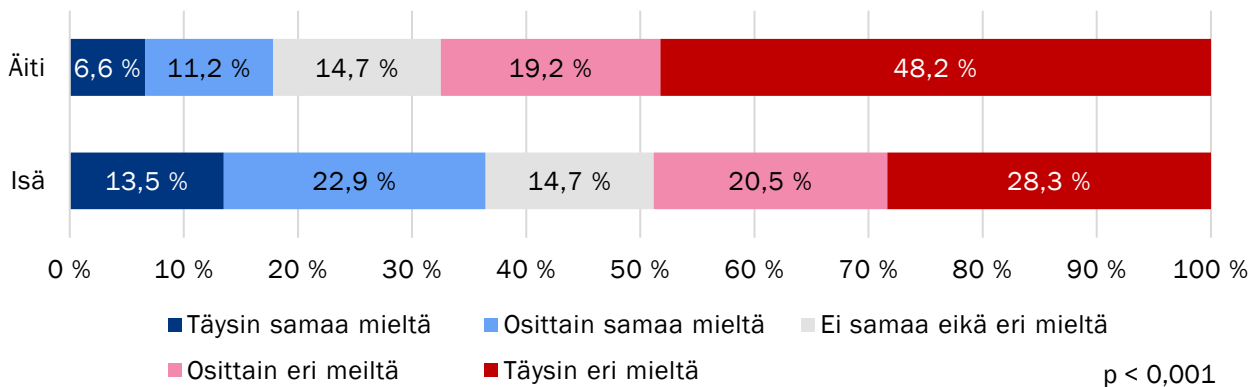
kotihoidon tuen poistaa, jos kunnallinen varhaiskasvatus olisi maksutonta (kuvio 19, s. 37). Suurin osa vanhemmista oli väittämän kanssa eri mieltä, mutta äitien ja isien näkemykset poikkesivat toisistaan jonkin verran. Äidit (67 %) vastustivat ehdotusta selvästi isiä (49 %) useammin ja jyrkemmin: täysin eri mieltä väittämän kanssa oli 48 prosenttia äideistä (vrt. 28 % isistä). 36 prosenttia isistä oli väitteen kanssa samaa mieltä, äideistä vain 18 prosenttia. Ero vanhempien välillä oli tilastollisesti erittäin merkitsevä.

25-vuotiaat ja sitä nuoremmat vanhemmat kannattivat ehdotusta huomattavasti muita useammin, nuoret isät (44 %) vielä äitejäkin (25 %) selvästi useammin (liitetaulukko 25). Nuoret isät erottuivatkin ikäluokittain tarkasteltuna ainoana ryhmänä, jonka enemmistö kannatti ehdotusta. Selvästi kielteisimmän väitteeseen suhtautuivat 36-vuotiaat tai sitä vanhemmat äidit, joista väittämän kanssa samaa mieltä oli vain 12 prosenttia ja vastaan puolestaan 74 prosenttia. Lapsiluvulla ei ollut suurta merkitystä. Kahden lapsen äidit kannattivat ehdotusta hieman muita äitejä useammin (20 %), isien keskuudessa puolestaan kannatus oli vähäisempää kolmen tai sitä useamman lapsen isien joukossa: heistä 32 prosenttia oli ehdotuksen kanssa samaa mieltä ja 56 prosenttia eri mieltä. Yksinhuoltajaäidit kannattavat ehdotusta selvästi muita äitejä useammin. Yksinhuoltajista 28 prosenttia ja pariskuntaäideistä 17 prosenttia on väittämän kanssa täysin tai osittain samaa mieltä. Kriittisesti suhtautuvia on yksinhuoltajaäideissä 59 prosenttia ja pariskuntaäideistä lähes 10 prosenttiyksikköä enemmän; 68 prosenttia (täysin tai osittain eri mieltä olevien osuudet).

Äitien keskuudessa kannatus oli korkeampaa vähemmän koulutettujen keskuudessa: keskiasiaan koulutetuista 23 prosenttia oli valmis luopumaan kotihoidon tuesta, jos sen vastineeksi varhaiskasvatus olisi ilmaista. Korkeakoulutettujen äitien joukossa kannatus oli tätä alhaisempaa (14–15 %). Väitteen kanssa eri mieltä olevien osuus oli runsainta kasvatusalan äitien keskuudessa (82 %). Ammattiasemalla ei ollut juurikaan merkitystä. Yrittäjänä toimivat äidit kannattivat väitettä hieman muita enemmän (21 %) ja alemmassa toimihenkilöasemassa olevat äidit olivat väittämästä eri mieltä hieman muita yleisemmin (71 %). Pääasiallisen toiminnan mukaan tarkasteltuna väite saa kannatusta tuekseen hieman muita useammin työttömiltä äideiltä (24 %) ja vähemmän puolestaan aiempaa lastaan kotona hoitavilta äideiltä, joista väitteen kanssa eri mieltä oli 81 prosenttia. Lisäksi alueellisesti tarkasteltuna Helsingissä tai muualla Uudellamaalla asuvien äitien keskuudessa väite sai vähiten kannatusta osakseen (14 %).

Isistä alemman korkeakoulututkinnon suorittaneet (39 %) olivat väittämän kanssa muiden koulutusasteen isiä useammin samaa mieltä. Koulutusaloittain väitteen kannatus oli korkeinta oikeustieteellisen alan isien keskuudessa (50 %) ja vähäisintä luonnontieteelliselle alalle koulutautuneiden isien keskuudessa, joista 78 prosenttia oli eri mieltä väitteen kanssa. Samaa mieltä olevien isien osuus oli korkeaa myös pääasialliseksi toimekseen ”muun” ilmoittaneiden (40 %) sekä ansiotyötä tekevien (37 %) isien joukossa. Vähäistä kannatus oli puolestaan yrittäjänä toimivien (26 %), työttömien (20 %) ja opiskelevien (14 %) isien joukossa. Alueelliset erot isien näkemyksissä olivat pieniä.

Kuvio 19. "Kotihoidon tuen voisi poistaa, jos kunnallinen päivähoito olisi maksutonta." N = 1 196 (äidit), N = 815 (isät).

Toisessa varhaiskasvatukseen liittyvässä väittämässä kysyttiin vanhempien näkemyksiä siitä, voisiko kotihoidon tuen poistaa, jos kunnallisen varhaiskasvatuksen laatuun kiinnitettäisiin nykyistä enemmän huomiota (kuvio 20, s. 38). Yli puolet kaikista vanhemmista oli väittämän kanssa eri mieltä, äidit (65 %) edellisen väittämän tapaan isiä (54 %) useammin. Äideistä vain noin 15 prosenttia oli väittämän kanssa samaa mieltä, isistä 21 prosenttia. Ei samaa eikä eri mieltä olevien vastaajien osuus oli melko suuri: äideistä tälle kannalle asettui viidennes ja isistä neljannes vastanneista. Tulos antaa viitteitä siitä, että vanhemmille varhaiskasvatuksen laatu ei ainakaan tämän kyselyn toteuttamisen aikaan noussut merkittäväksi tekijäksi kotihoidon tuen kannatuksen taustalla. Ero vanhempien välillä oli tilastollisesti erittäin merkitsevä.

Ikäryhmittäin tarkasteluna väittämän kannatus oli korkeampaa nuorempien vanhempien keskuudessa (liitetaulukko 26). Äideistä 25-vuotiaat tai sitä nuoremmat erottuivat muiden ikäluokkien äideistä olemalla muita useammin väitteen kanssa samaa mieltä (20 %). Isillä puolestaan yli 36-vuotiaat erottuivat nuoremmista isistä kannattamalla ehdotusta selvästi harvemmin (17 %). Lapsiluvulla oli hieman vaikutusta: äideistä kolmen tai sitä useamman lapsen äidit kannattivat ehdotusta nuorempia äitejä harvemmin (11 %), kun isien keskuudessa yhden lapsen isät erottuivat useamman lapsen isistä suhtautumalla ehdotukseen heitä keskimäärin myönteisemmin (24 %). Yksinhuoltajaäidit suhtautuvat myös tähän varhaiskasvatukseen kytkeytyvään väittämään muita äitejä selvästi myönteisemmin. Yksinhuoltajaäideistä 22 prosenttia on ehdotuksen kanssa täysin tai osittain samaa mieltä, kun vastaava osuus pariskuntaäitien keskuudessa on 14 prosenttia. Vastaavasti kriittisesti suhtautuvien osuus on yksinhuoltajilla pariskuntaäiteihin verrattuna selvästi pienempi (58 % vs. 65 %).

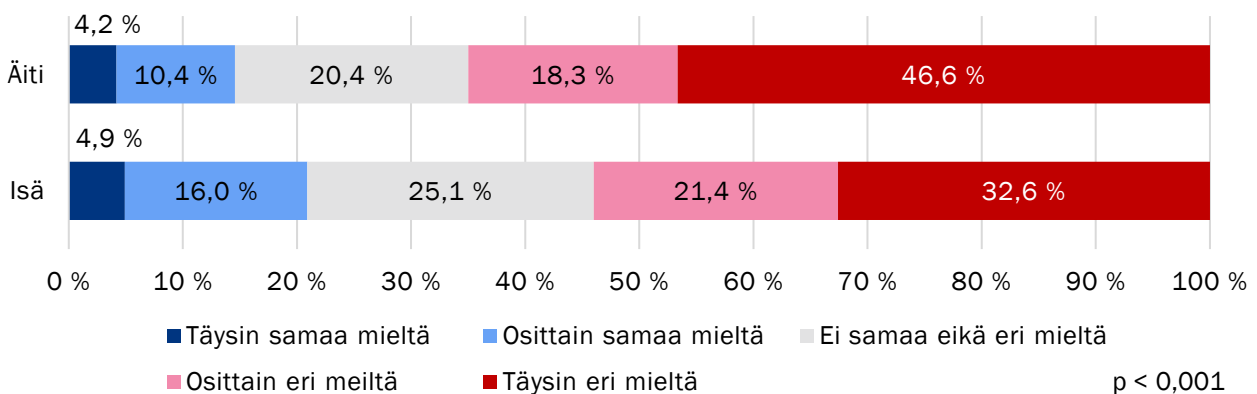
Äitien keskuudessa ehdotuksen kannatus laski koulutusasteen myötä. Samaa mieltä olevien osuus oli selvästi vähäisintä ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneiden äitien keskuudessa (13 %). Koulutusaloittain näkemykset eivät keskimäärin poikenneet toisistaan muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta: maa- ja metsätaloustieteen alan koulutuksen saaneet äidit olivat selvästi yleisimmin väitteen kanssa samaa mieltä (25 %), kun taas luonnontieteellisen koulutusalan äitien joukossa samaa mieltä olevia oli vain 3 prosenttia.

Isien keskuudessa väitteen kanssa eri mieltä olevien osuudet eivät juuri eronneet koulutusaste-ryhmien välillä. Koulutusaloittain samaa mieltä olevia oli eniten oikeustieteellisen koulutusalan isien joukossa (42 %) ja eri mieltä olevia selvästi eniten kasvatusalalla työskentelevien isien joukossa, joista 90 prosenttia ilmoitti olevansa eri mieltä väitteen kanssa (N = 10).

Äideistä yrittäjänä työskentelevät olivat selvästi muita useammin samaa mieltä väittämän kanssa (25 %), ja työttömät äidit muita harvemmin (13 %). Isillä kannatus oli melko tasaista ammattiasemasta riippumatta, lukuun ottamatta ylempiä toimihenkilöitä, jotka kannattivat ehdotusta muita useammin (27 %). Pääasiallisen toiminnan mukaan eniten samaa mieltä olevia oli äitien keskuudessa opiskelijoiden (21 %) ja työttömien (18 %) joukossa. Väitteen kanssa eri mieltä olevia oli selvästi muita enemmän pääasialliseksi toimekseen jonkun muun ilmoittaneiden (80 %) ja aiempaa lasta kotona hoitaneiden (73 %) äitien joukossa. Isien keskuudessa eniten samaa mieltä olevia oli pääasialliseksi toimekseen jonkun muun ilmoittaneiden joukossa (29 %) ja eri mieltä olevia opiskelevien ja työttömien isien joukossa (64 %).

Alueellisia eroavaisuuksia kannatuksessa oli jonkin verran: pohjois- ja itäsuomalaisten äitien keskuudessa kannatus oli hieman muualla Suomessa asuvia äitejä korkeampaa (19 %) ja länsisuomalaisten äitien keskuudessa eri mieltä olevien osuus puolestaan muita hieman suurempi (68 %). Isistä puolestaan länsi- ja eteläsuomalaiset isät suhtautuivat väitteeseen hieman muita myönteisemmin (24–25 %) ja helsinkiläiset tai muualla Uudellamaalla asuvat isät muita kielteisemmin (60 % eri mieltä).

Kuvio 20. "Kotihoidon tuen voisi poistaa, jos kunnallisen päivähoiton laatuun kiinnitettäisiin nykyistä enemmän huomiota." N = 1 194 (äidit), N = 813 (isät).

Vanhemmat eivät kannattaneet ehdotusta kotihoidon tuesta luopumisesta ja tuen ohjaamisesta niille, jotka lyhentävät työaikaansa pienen lapsen hoidon vuoksi (kuvio 21, s. 39). Vanhempien selvä enemmistö oli väitteestä osittain tai täysin eri mieltä (äideistä 66 % ja isistä 56 %). Ehdotus sai kannatusta vain 12 prosentilta äideistä ja 17 prosentilta isistä. Myös tässä kysymyksessä suhteellisen suuri osa vanhemmista ei ilmaissut olevansa väitteen kanssa samaa eikä eri mieltä (äideistä 23 % ja isistä 27 %). Ero vanhempien välillä oli tilastollisesti erittäin merkitsevä.

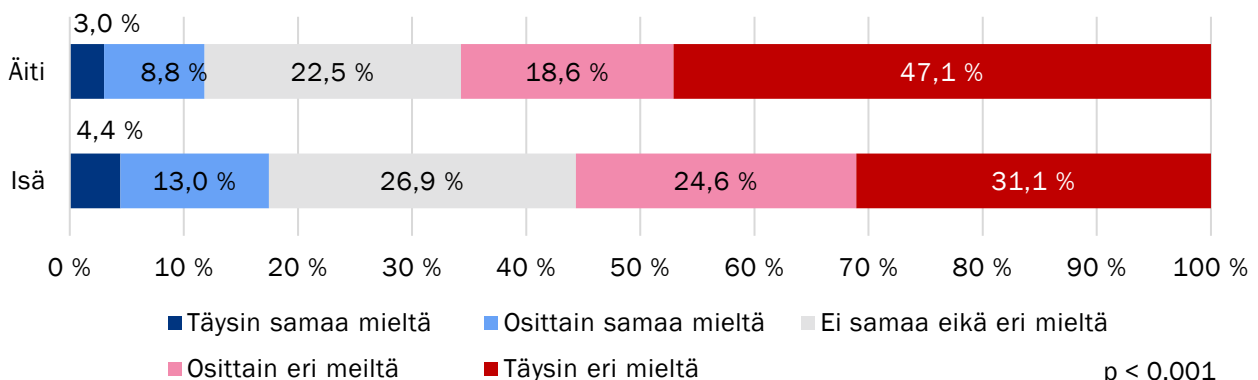
Vähäisintä kannatus oli nuorten, korkeintaan 25-vuotiaiden vanhempien keskuudessa: tämän ikäisistä äideistä vain 8 prosenttia ja isistä 11 prosenttia oli samaa mieltä väittämän kanssa

(liitetaulukko 27). Kuitenkin nuorten vanhempien keskuudessa myös neutraalisti suhtautuvien (ei samaa eikä eri mieltä) osuus oli muita ikäryhmiä suurempi (äideistä 33 % ja isistä 37 %). Niin äitien kuin isien keskuudessa väitteen kanssa eri mieltä olevien osuus oli hieman korkeampi 36-vuotiaiden ja sitä vanhempien keskuudessa (isät 58 %, äidit 70 %). Myös kolmen tai useamman lapsen äidit ja isät suhtautuivat väittämään muita äitejä ja isiä kielteisimmin: heidän joukossaan kannatus oli muita vähäisempää (äidit 10 %, isät 16 %) ja eri mieltä olevien osuus korkeinta (äidit 76 %, isät 60 %). Yksinhuoltajaäideistä 14 prosenttia ja pariskuntaäideistä 12 prosenttia on väittämän kanssa täysin tai osittain samaa mieltä.

Äideistä ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneet olivat muita useammin väitteestä samaa mieltä (15 %), mutta toisaalta myös muita äitejä useammin eri mieltä (69 %). Isien keskuudessa samaa mieltä olivat useimmin alemman korkeakoulututkinnon suorittaneet (20 %) ja harvimminkin ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneet (15 %) isät. Koulutusaloittain tarkasteltuna väite sai eniten kannatusta oikeustieteellisen alan vanhemmilta (äidit 20 %, isät 33 %), ja vähiten puolestaan kasvatustieteen vanhempien keskuudesta (äidit 79 %, isät 80 %).

Ehdotus keräsi eniten kannatusta johtavassa asemassa olevien äitien, yrittäjä-äitien ja ylemmässä toimihenkilöasemassa olevien äitien joukossa (18–19 %) ja vähiten alemmien toimihenkilöiden (8 %) ja työttömien (11 %) äitien keskuudessa. Isien joukossa samaa mieltä olevien osuus oli selkeästi suurin yrittäjäisien keskuudessa (29 %), mutta tässä ryhmässä oli myös eniten eri mieltä olevia (61 %). Muita ryhmiä vähemmän samaa mieltä olevia oli johtavassa asemassa olevien isien keskuudessa (12 %). Ehdotus saa myös hieman enemmän kannatusta ansiotyössä olevilta vanhemmilta, erityisesti isiltä (18 %), kun taas kotona aiemmin syntynyttä lastaan hoitamassa olevat äidit olivat selvästi muita useammin eri mieltä väittämän kanssa (83 %). Myös työttömät vanhemmat olivat väitteestä eri mieltä muita useammin (71 %). Alueelliset erot olivat pääosin melko vähäisiä. Eniten kannatusta ehdotus sai pohjois- ja itäsuomalaisilta isiltä (22 %) ja vähiten länsisuomalaisilta äideiltä (10 %).

Kuvio 21. "Kotihoidon tuesta tulisi luopua kokonaan ja tuki tulisi ohjata niille, jotka lyhentävät työaikaansa pienen lapsen hoidon vuoksi." N = 1 193 (äidit), N = 814 (isät).

Viimeisessä kotihoidon tukeen liittyvässä väittämässä kysyttiin vanhempien näkemyksiä ehdotuksesta, jossa kotihoidon tukikausi jaettaisiin puoliksi äidin ja isän kesken niin, että kummankin vanhemman olisi mahdollista saada tukea korkeintaan yhden vuoden ajan (kuvio 22, s. 41).

Ehdotus sai vain vähäistä tukea osakseen vanhempien keskuudessa: äideistä ehdotusta kannatti 12 prosenttia ja isistä 17 prosenttia. Eri mieltä väitteestä oli puolestaan äideistä 64 prosenttia ja isistä 51 prosenttia. Lisäksi äideistä noin viidennes (24 %) ja isistä kolmannes (32 %) ei ollut väitteen kanssa samaa eikä eri mieltä. Ero vanhempien välillä oli tilastollisesti erittäin merkitsevä.

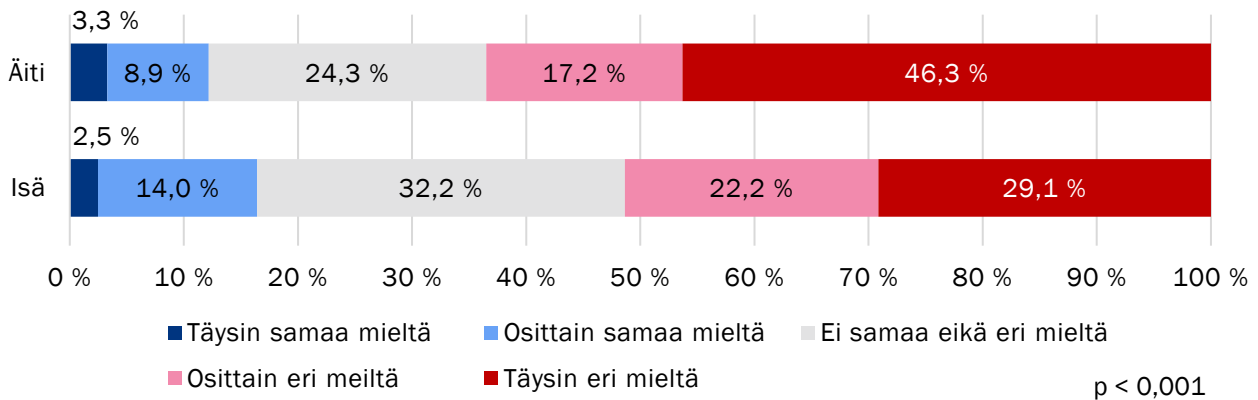
Vähiten kannatusta väite sai 26–35-vuotiailta äideiltä, joista vain 11 prosenttia oli väittämän kanssa samaa mieltä (liitetaulukko 28). Eniten kannatusta ehdotus keräsi yli 36-vuotiaiden isien keskuudessa, joista 18 prosenttia kannatti ehdotusta. Yli puolet (52 %) 25-vuotiaista tai sitä nuoremmista isistä ei ollut väittämän kanssa samaa eikä eri mieltä. Lapsiluvun mukaan tarkasteltuna ehdotus sai vähiten kannatusta kolmen tai sitä useamman lapsen äideiltä, joista samaa mieltä väittämän kanssa oli vain 8 prosenttia ja eri mieltä peräti 76 prosenttia. Sen sijaan yhden lapsen isät kannattivat ehdotusta selvästi muita useammin (20 %). Yksinhuoltajaäidit suhtautuvat tähän ehdotukseen hieman yllättäen pariskuntaäitejä selvästi myönteisemmin, sillä heistä 22 prosenttia oli väittämän kanssa täysin tai osittain samaa mieltä (pariskuntaäidit 12 %).

Äitien keskuudessa ehdotus sai eniten kannatusta ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneilta äideiltä (19 %) ja vähiten alemman korkeakoulututkinnon suorittaneilta äideiltä (9 %). Isien keskuudessa kannatus oli sitä korkeampaa, mitä vähäisempi oli isän koulutus. Ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneet isät olivat muita (ml. myös äidit) harvemmin samaa mieltä väittämän kanssa (7 %). Koulutusaloittain tarkasteltuna ehdotus sai eniten kannatusta luonnontieteellisen (25 %) ja oikeustieteellisen (20 %) koulutusalan äitien keskuudesta ja humanistiselle tai taidealalle koulutuneilta isiltä (22 %). Sen sijaan kasvatusalalla olevat äidit (75 %) ja isät (90 %) olivat muita useammin eri mieltä väittämän kanssa.

Ammattiaseman mukaan ehdotus sai eniten kannatusta johtavassa asemassa olevilta äideiltä (21 %) sekä ylemmässä toimihenkilöasemassa olevilta äideiltä (19 %), ja vähiten työntekijäasemassa olevilta äideiltä (10 %). Sen sijaan isien joukossa ehdotus sai eniten kannatusta työntekijäasemassa olevilta isiltä, joista 20 % oli samaa mieltä väittämän kanssa. Johtavassa asemassa olevat isät olivat puolestaan vähiten samaa mieltä (12 %) ja useimmin eri mieltä (58 %) väittämän kanssa. Pääasiallisen toiminnan mukaan kannatus oli selvästi yleisintä toimintakseen jonkun muun ilmoittaneiden äitien (30 %) ja opiskelijaisien (29 %) joukossa. Vastustus puolestaan oli kaikista ryhmistä korkeinta aiempaa lastaan kotona hoitavien äitien (83 %) ja työttömien isien (71 %) keskuudessa.

Alueellinen ero mielipiteissä näkyy äitien kohdalla Helsingissä tai muualla Uudellamaalla asuvien äitien keskimääräistä korkeampana kannatuksena (19 %), kun isien taas keskuudessa Helsingissä tai muualla Uudellamaalla asuvat isät olivat väitteen kanssa samaa mieltä harvemmin (12 %) kuin muualla asuvat isät.

Kuvio 22. "Kotihoidon tukikausi tulisi jakaa puoliksi äidin ja isän kesken, niin että kumpikin vanhempi voisi olla kotona korkeintaan yhden vuoden." N = 1 192 (äidit), N = 810 (isät).

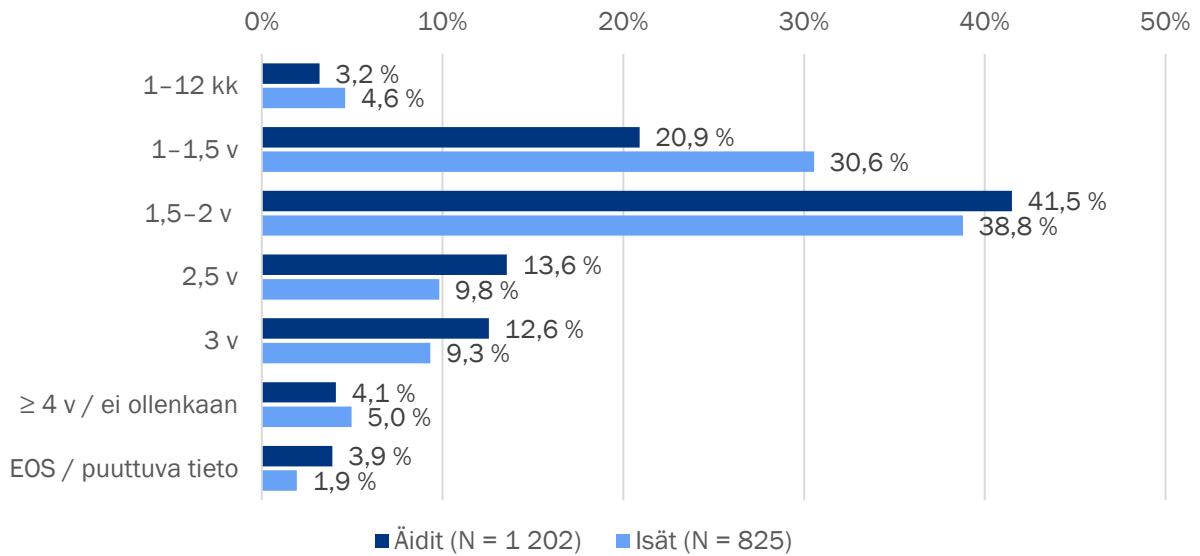

4.4 Vanhempien näkemyksiä lapsen sopivasta varhaiskasvatuksessa aloitusiästä

Äitiysavustus- ja perhevapaakyselyssä selvitettiin lisäksi vanhempien näkemyksiä siitä, missä ikävaiheessa lapsen on sopivaa aloittaa kodin ulkopuolisessa hoidossa. Varhaiskasvatuksen aloittamisikää koskeva kysymys antaa osaltaan kuvaa siitä, kuinka pitkään vanhemmat haluavat hoitaa lastaan kotona, ja ovat mahdollisesti valmiita hyödyntämään esimerkiksi kotihoidon tukea. Vastausvaihtoehdoissa lapsen ikä annettiin luokiteltuina: 1–6 kuukauden ikäisenä, 7–12 kuukauden ikäisenä; 1–1,5-vuotiaana; 1,5–2-vuotiaana; 2,5-vuotiaana; 3-vuotiaana; 4-vuotiaana; 5-vuotiaana; Vasta esikouluikäisenä (6-vuotiaana). Vastaajat saattoivat myös valita vaihtoehdot "Mielestäni lapsen ei tulisi käydä kodin ulkopuolisessa hoidossa" tai "En osaa sanoa".

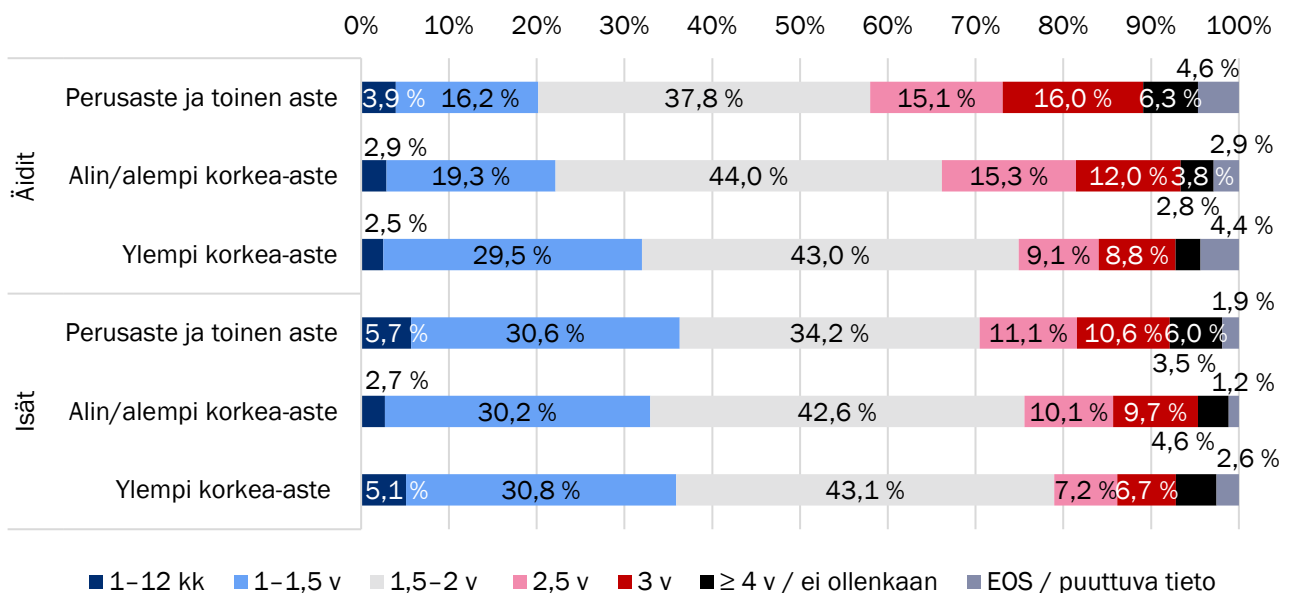
Hyvin harva vanhempi on halukas viemään lasta kodin ulkopuoliseen hoitoon lapsen ollessa alle yhden vuoden ikäinen (kuvio 23, s. 42). Kolme prosenttia äideistä ja viisi prosenttia isistä piti korkeintaan yhden vuoden ikää sopivana ikänä lapsen aloittaa varhaiskasvatuksessa. Ansisidonnainen vanhempainvapaa päättyi kyselyn toteuttamisen aikaan voimassa olleen vanhempainvapaajärjestelmän mukaisesti siinä vaiheessa, kun lapsi on noin 9–10 kuukauden ikäinen. Vanhemmat joutuivat siis ratkaisemaan lapsen kotihoidon tai varhaiskasvatuksen välillä lapsen siinä ikävaiheessa, jossa valtaosa vanhemmista pitää kotihoitoa sopivampana lapsen hoidon järjestämiseksi. Enemmistö vanhemmista piti 1,5–2 ikävuoden väliin sijoittuvaa varhaiskasvatuksen aloitusikää sopivimpina, äidit olivat jonkin verran isiä valmiimpia pitämään lasta kotihoidossa vielä tätä pidempään, yli lapsen 2-vuotispäivän. Varhaiskasvatuksen aloittamista siinä vaiheessa, kun lapsi on yli 2 mutta alle 3-vuotias, piti sopivana 10–14 prosenttia vanhemmista, ja sen siirtämistä yli lapsen 3. ikävuoden kannatti äideistä noin 17 prosenttia ja isistä 14 prosenttia.

Kuvio 23. Vanhempien näkemys sopivasta lapsen iästä aloittaa kodin ulkopuolisessa hoidossa. N = 1 202 (äidit), N = 825 (isät).

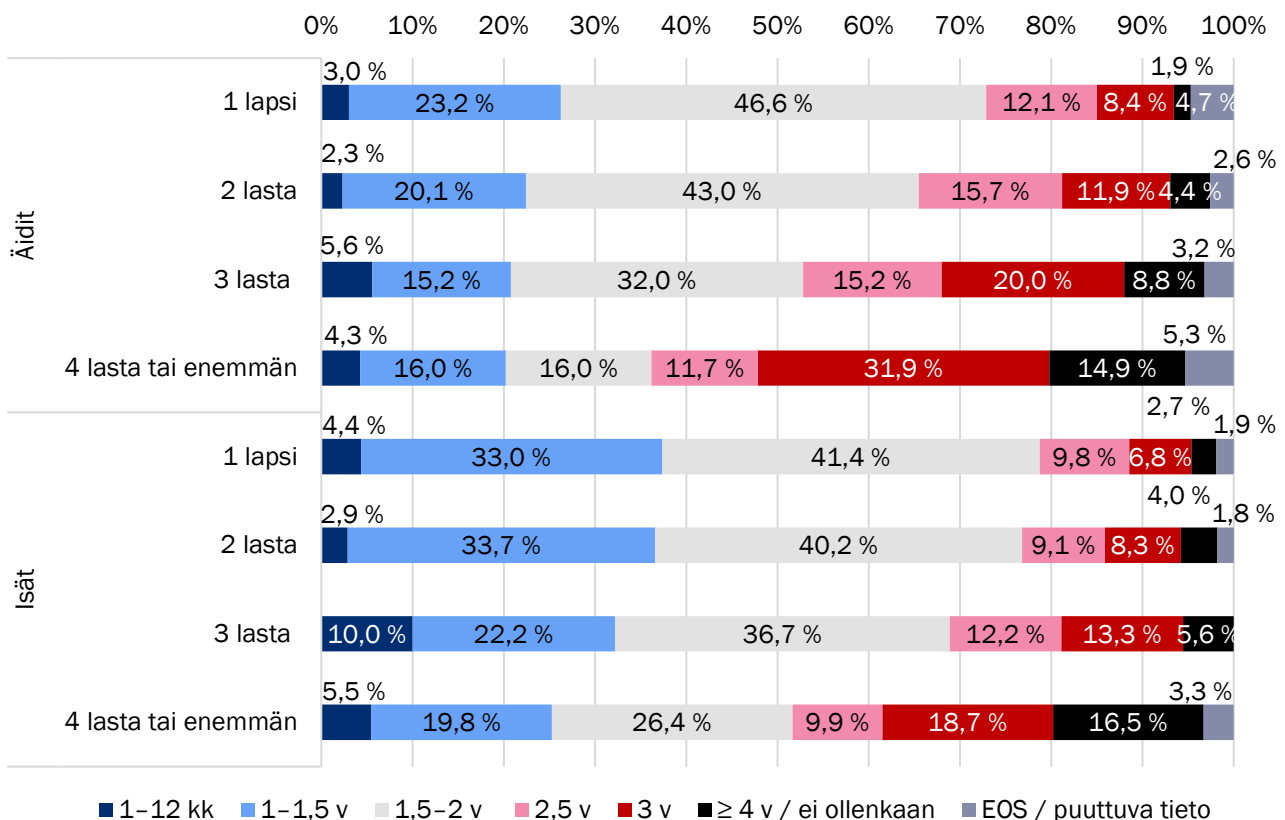
Vanhempien koulutustausta heijastuu sopivaa varhaiskasvatuksen aloitusikää koskeviin mielteisiin (kuvio 24). Mitä korkeammin koulutettu vanhempi oli, sitä varhemmin lapsi oltiin valmiita viemään kodin ulkopuoliseen hoitoon. Isät olivat kuitenkin äitejä valmiimpia viemään lapsen varhaiskasvatukseen jo varhaisemmassa ikävaiheessa. Korkeintaan toisen asteen koulutuksen saaneista äideistä 37 prosenttia pitäisi lapsen kotona vähintään 2,5-vuotiaaksi, saman koulutusryhmän isillä osuus oli 27 prosenttia. Korkeimmin koulutetuista (ylempi korkea-aste) äideistä tätä mieltä oli 21 prosenttia ja isistä 19 prosenttia. Kaikissa koulutusryhmissä sopivimpana kodin ulkopuolisessa hoidossa aloittamisen ikänä pidettiin kuitenkin 1,5–2 ikävuoden väliin sijoittuvaa ikävaihetta.

Kuvio 24. Vanhempien näkemyksiä sopivasta lapsen iästä aloittaa kodin ulkopuolisessa hoidossa, vanhemman koulutuksen mukaan (%). N = 1 202 (äidit), N=822 (isät).

Vanhemman koulutuksen ohella perheen lapsiluvulla oli myös vaikutusta sopivaa varhaiskasvatuksen aloitusikää koskeviin mielipiteisiin (kuvio 25). 1- tai 2-lapsisten perheiden vanhemmat olivat valmiimpia viemään lapsen varhaiskasvatukseen aikaisemmin kuin monilapsisten perheiden vanhemmat. 3- ja varsinkin 4-lapsisten perheiden äideistä lähes tai jopa yli puolet katsoi, että lapsen olisi sopivaa aloittaa kodin ulkopuolisessa hoidossa aikaisintaan 2,5-vuotiaana. Näissä perheissä kannatusta sai muita useammin myös verraten myöhäinen aloitusikä: 9–15 prosenttia 3- ja 4-lapsisten perheiden äideistä piti sopivimpana ikänä 4:ttä tai myöhempää ikävuotta.

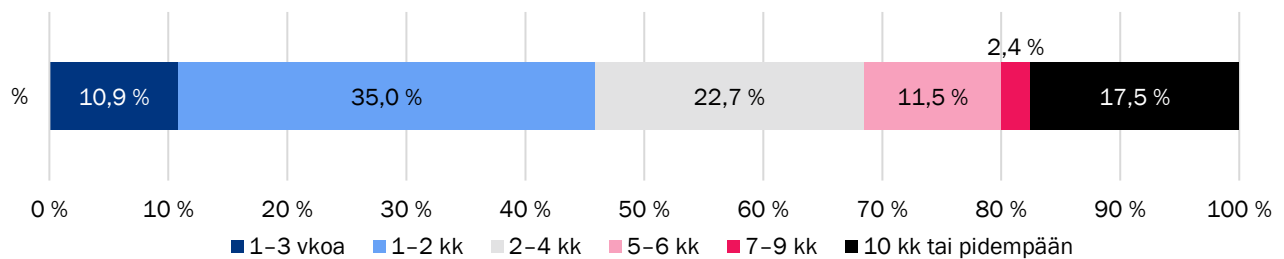
Kuvio 25. Vanhempien näkemyksiä sopivasta lapsen iästä aloittaa kodin ulkopuolisessa hoidossa, perheen lapsiluvun mukaan (%). N = 1 201 (äidit), N = 824 (isät).

Kyselyssä tiedusteltiin lisäksi erikseen isiltä, kuinka pitkään he haluaisivat tai olisivat halunneet olla itse hoitamassa nuorinta lastaan kotona. Kysymyksellä tavoiteltiin isien näkemyksiä mieluisimmasta hoitojaksosta riippumatta siitä, pitivätkö he vapaalle jäämistä omalla kohdallaan mahdollisena vai eivät (esimerkiksi taloudellisista tai työhön liittyvistä syistä). On silti mahdollista, että osa isistä on arvioinut itselleen sopivinta ajanjaksoa perheen tai omista olosuhteistaan käsin. Lisäksi tässä kysymyksessä on muistettava, että kysely osoitettiin niille isille, jotka olivat pitäneet nuorimman lapsensa kohdalla vähintään muutaman päivän isyys- tai vanhempainvapaata eli vastaajajoukkoon ei kuulunut sellaisia isiä, jotka eivät olleet pitäneet lainkaan vapaata (kyselyn toteuttamisajankohtaan mennessä). Todennäköisesti näiden isien näkemykset itselleen sopivasta kotonaolojaksosta olisivat jääneet selvästi lyhyemmiksi kuin kyselyyn vastanneiden ja isyys/vanhempainvapaata käyttäneiden isien näkemykset.

Isien valmius jäädä kotiin hoitamaan lasta pidemmäksi ajanjaksoksi näytti kuitenkin olevan selvästi vähäisempää kuin äitien. 11 prosenttia isistä piti lyhyttä 1–3 viikon jaksoa itselleen sopivimpana vapaajaksona. Rungas kolmasosa (35 %) piti 1–2 kuukauden jaksoa itselleen sopivimpana ja 23 prosenttia 3–4 kuukauden jaksoa. Kyselyn toteuttamisen aikaan voimassa olleen vanhempainvapaajärjestelmän mukainen isyysvapaa sijoittui näiden vaihtoehtojen väliin (2,2 kk), ja vastasi näin kestoaltaan suurin piirtein sitä aikamäärää, jota rungas puolet isistä piti itselleen parhaimpana vaihtoehtona. Noin 14 prosenttia isistä olisi ollut valmis olemaan kotona hoitamassa lasta 5–9 kuukautta. Osa isistä näyttäisi kuitenkin olevan valmis olemaan verraten pitkään kotona: lähes 18 prosenttia isistä kertoi, että voisi tai olisi voinut olla kotona hoitamassa lasta vähintään 10 kuukautta, jopa 2 vuotta.

Kuvio 26. Isien näkemys siitä, miten pitkään he haluaisivat tai olisivat halunneet itse perheen nuorinta lasta kotona. N = 781.

4.5 Vanhempain toiveita perhevapaauudistuksen valmistelijoille

Tämä selvityksen lopuksi kuvataan vanhempain näkemyksiä perhevapaista ja niiden kehittämisestä kyselyyn sisältyneeseen avokysymykseen⁵ tulleiden vastausten kautta. Äitiysavustus ja perhevapaakyselyn lopuksi sekä äideille että isille tarjottiin mahdollisuutta jättää terveisiä perhevapaauudistuksen valmistelijoille, jotka tuolloin, kyselyn toteutuksen aikaan, olivat valmistelemaan hallituksen esitystä uudesta vanhempainvapaajärjestelmästä. Tähän tilaisuuteen tarttui peräti 450 äitiä (37 % kaikista äitivastaajista) ja 243 isää (29 % kaikista isävastaajista). Osa avovastauksista oli melko lyhyitä, yleisiä terveisiä ja 'tsemppiviestejä' (ks. esimerkit tämän kappaleen jälkeen), mutta joukossa oli myös huomattavan paljon melko pitkiä ja perusteellisia avovastauksia ja pohdintoja suomalaisesta perhevapaajärjestelmästä. Avovastauksen analysoinnin yhteydessä tekstit luokiteltiin aluksi yleisimpien esiin nousseiden teemojen mukaan. Teemoittelu on yksi analyysimenetelmä, joita käytetään laadullisessa tutkimuksessa, kun halutaan saada ymmärrystä aineistosta nousevista teemoista (Ruusuvoori ym., 2010). Teemoittelun lisäksi avovastauksista etsittiin ajankohtaisesta perhepoliittisesta keskustelusta tuttuja diskursseja (esim. valinnanvapaus, sukupuolten tasa-arvo). Taulukossa 2 esitetään tämän aineistolähtöistä ja diskurssisidonnaista tarkastelua yhdistävän analyysin tulokset.

⁵ Avokysymyksen kysymysmuotoilu kuului: "Tähän voit halutessasi kirjoittaa terveisiä perhevapaauudistuksen valmistelijoille".

”En osaa sanoa, kuinka nykyistä perhevapaata tulisi uudistaa, mutta mahtavaa että asian parissa työskennellään ja mietitään uusia vaihtoehtoja.” (Äiti, ammatillinen koulutus, ansiotyössä palkansaajana enne tämän lapsen syntymää, yli 2 lasta)

”Hienoa, että jaksatte tehdä työtä perheiden tukemiseksi.” (Isä, korkeakoulutus, ansiotyössä palkansaajana, yli 2 lasta)

”Toivottavasti asian kanssa otetaan riskejä ja yritetään tosissaan eikä liikaa himmailla, jotta kukaan ei suutu. Onnistuminen vaatii aina oikeaa muutosta. Ja erityisesti jos muutosta, perheystävällisempää yhteiskuntaa tai isien osallisuutta halutaan oikeasti ajaa, eikä vain vähän sinne päin.” (Äiti, korkeakoulutus, ansiotyössä palkansaajana ennen tämän lapsen syntymää, 2 lasta)

”Önskar er lycka till i planeringen! Ni har många familjers framtid i händerna! :)” (Äiti, korkeakoulutus, ansiotyössä palkansaajana ennen tämän lapsen syntymää, 1 lapsi)

Valtaosa avokysymyksen vastauksista painottui perheiden valinnanvapauteen, joihin liittyviä näkemyksiä esitti 42 prosenttia niistä äideistä, jotka olivat avokenttään jättäneet vastauksen. Isistä vastaava osuus oli 27 prosenttia. Valtaosa valinnanvapautta korostavista mielipiteistä oli luonteeltaan neutraaleja, ilman tarkempia perusteluja näkemykselle. Toive valinnanvapauden säilyttämisen puolesta ilmaistiin usein varsin vahvoin sanamuodoin, esimerkiksi sanat ’pakko’ ja ’pakottaa’ esiintyivät teksteissä usein.

Toiseksi eniten avovastauksissa esitettiin näkemyksiä kotihoidon tukeen liittyen. Avokysymykseen vastanneista äideistä 22 prosenttia ja isistä 33 prosenttia mainitsi vastauksessaan kotihoidon tuen. Vanhempainvapaaajärjestelmän joustoihin liittyviä näkemyksiä esitti äideistä 16 prosenttia ja isistä 17 prosenttia. Tyypillisimmin joustoihin liittyvissä teksteissä esitettiin yleisesti toiveita järjestelmän joustavoittamiseksi ja korostettiin mahdollisuutta yhdistää työ ja perhe esimerkiksi erilaisin osa-aikatyöhön liittyvin keinoin. Vanhempainvapaiden kiintiöihin liittyviä näkemyksiä esitti avokysymykseen vastanneista äideistä 11 prosenttia ja isistä 13 prosenttia. Useimmiten kiintiöihin liittyvissä mielipiteissä toivottiin isille lisää vanhempainvapaita (73 % kiintiöihin liittyvistä avovastauksista äideillä ja 77 % isillä), mutta myös kannanottoja tiettyihin malleihin oli joukossa runsaasti (27 % äideillä ja 23 % isillä).

Hyvin monessa avovastauksessa nostettiin myös esille taloudelliset tekijät perhevapaiden käytön taustalla. Äitien avovastauksista 33 prosenttia ja isien vastauksista 28 prosenttia liittyi tavalla tai toisella taloudellisiin tekijöihin. Valtaosassa (75 % äideistä ja 69 % isistä) näistä teksteistä esitettiin toivomuksia korkeammista etuuksien korvaustasoista. 29 prosenttia äitien 37 prosenttia isien taloudellisiin tekijöihin liittyvistä avovastauksista käsitteli perheen sisäisiä tuloeroja perusteluna isien vähäisemmälle perhevapaiden käytölle tai kokonaan käytön esteenä. Vähäisemmässä määrin vanhemmat nostivat perhevapaauudistuksen kannalta tärkeinä tekijöinä esille myös varhaiskasvatukseen (äidit 6 %, isät 4 %) liittyviä tekijöitä sekä imetykseen (äidit 12 %, isät 8 %) ja äitien ja perheiden jaksamiseen (äidit 3 %, isät 1 %) liittyviä tekijöitä.

Taulukko 2. Avokysymyksen ”Tähän voit halutessasi kirjoittaa terveisiä perhevapaaudistuksen valmistelijoille.” vastausten luokittelun apuna käytettyjen teemojen yleisyys avovastausten joukossa.

		Äidit (N = 1 202)		Isät (N = 825)		Kaikki (N = 2 027)	
		n	%	n	%	n	%
Avovastauksia jättäneet vastaajat yhteensä		450	37	243	29	693	34
1 Valinnanvapaus (%-osuus valinnanvapauden maininneista)	Yhteensä	191	42	66	27	257	37
	Neutraali	149	78	50	76	199	77
	”Ei pakkoja!”	42	22	16	24	58	23
2 Kiintiömalli (%-osuus kiintiömallin maininneista)	Yhteensä	49	11	31	13	80	12
	Yleisesti isille lisää	36	73	24	77	60	75
	Konkreettinen malli	13	27	7	23	20	25
3 Kotihoidon tuki (%-osuus kotihoidon tuen maininneista)	Yhteensä	98	22	31	33	129	19
	Kotihoidon tuki pois ja pidempi vanhempainvapaa	12	12	3	10	15	12
	Korkeampi kotihoidon tuen taso	66	67	14	45	80	62
	Sukupuolten tasa-arvo ja kotihoidon tuki	3	3	0	0	3	2
	Muu	17	17	14	45	31	24
4 Perhevapaaajärjestelmän joustavuuteen liittyvät toiveet (%-osuus joustavuuden maininneista)	Yhteensä	73	16	42	17	115	17
	Joustavuus yleisesti	33	45	22	52	55	48
	Yhtä aikaa pidettävät vapaat	11	15	12	29	23	20
	Osa-aikatyö	35	48	12	29	47	41
	Joustavuus vapaiden ajankohdassa	8	11	5	12	13	11
5 Taloudelliset tekijät (%-osuus taloudellisia tekijöitä maininneista)	Yhteensä	148	33	68	28	216	31
	Suurempia etuuksia	111	75	47	69	158	73
	Perheiden väliset tuloerot	2	1	1	1	3	1
	Tuloerot vanhempien välillä	43	29	25	37	68	31
	Mihin lisärahaa tarvitaan?	8	5	4	6	12	6
	Erytystilanteet	5	3	3	4	8	4
6 Varhaiskasvatus (%-osuus varhaiskasvatuksen maininneista)	Yhteensä	25	6	10	4	35	5
	Varhaiskasvatuksen laatu ja sijainti	16	64	4	40	20	57
	Varhaiskasvatuksen maksut	7	28	4	40	11	31
	Varhaiskasvatus lapsen oikeutena	2	8	2	20	4	11

		Äidit (N = 1 202)		Isät (N = 825)		Kaikki (N = 2 027)	
		n	%	n	%	n	%
7 Äitien ja perheiden jakaminen	Yhteensä	14	3	2	1	16	2
8 Imetys	Yhteensä	55	12	20	8	75	11

4.5.1 Valinnanvapautteen liittyvät näkemykset

Vanhempien valinnanvapautta perhevapaita koskevissa ratkaisuissa korostavat näkemykset painottuivat vastauksissa selvästi. Äitien avovastauksista 42 prosenttia ja isien avovastauksista 27 prosenttia korosti sitä, että vanhemmilla tulisi olla mahdollisuus päättää, miten vapaat perheen sisällä jaetaan. Suurin osa perheiden valinnanvapautta korostavista vastauksista oli sävyllään neutraaleja, mutta yli viidenneksessä vastauksista perheiden valinnanvapauden rajoittaminen nähtiin pakottamisena tai muuten perheiden itsemääräämisoikeuteen puuttumisena. Korvamerkityt vapaat koettiin monessa avovastauksessa pakkona ja riskinä erityisesti silloin, kun kyse oli isille osoitetuista vapaista, vaikka yhtä lailla myös äidille kiintiöidyt vapaat rajoittavat vanhempien valintamahdollisuuksia. Näyttää siltä, että vapaisiin liittyvät ohjausmekanismit herättävät vanhempien keskuudessa vastustusta silloin, kun ne kohdistuvat isiin, kun taas äitien 'pakkoja' ei niinkään avovastauksissa kyseenalaisteta. Perheiden valinnanvapautta perustellaan mm. sillä, että perheet itse osaavat valita itselleen parhaiten sopivan ratkaisun, tai että perheiden tilanteet ovat erilaisia, eikä sama malli sovi kaikille. Muutamissa vastauksissa epäiltiin isien osaamista ja halukkuutta hoitaa pientä lasta. Valinnanvapautta korostavia ja 'pakkovapaita' vastustavia näkemyksiä toivat esiin niin vähän kuin korkeastikin koulutetut äidit ja isät.

Valinnanvapautta pidetään tärkeänä

"Perheiden pitää saada itse päättää, kumpi vanhemmista pitää vanhempainvapautta."
(Isä, ammatillinen koulutus, ansiotyössä palkansajana, 2 lasta)

"Vanhemmat tietävät oman tilanteensa ja lapsensa kasvatuksen paremmin kuin kukaan muu. Heillä tulisi olla oikeus päättää nykyistä vapaammin keskenään kuinka hoitavat ja käyttävät oman aikansa lapsen ensimmäisien vuosien aikana. On mahdotonta rakentaa yhtä järjestelmää, joka palvelisi kaikkia perheitä tasapuolisesti. Näin ollen mielestäni vanhempien oman päätöksenteon merkitys tulisi perhevapaaudistuksessa nostaa kaiken muun edelle." (Isä, akateeminen koulutus, ansiotyössä palkansajana, 1 lapsi)

"Vanhemmat saavat keskenään päättää, kuinka vanhempainvapautta jaetaan. Monesti isä tienaa huomattavasti enemmän kuin äiti, joten ei ole mitenkään mahdollista/järkevää, että äiti lähtee töihin. Jos taas joillakin tilanne on toisinpäin, saavat he päättää, että äiti lähtee töihin ja isä jää kotiin." (Äiti, ammatillinen koulutus, ansiotyössä palkansajana ennen tämän lapsen syntymää, 1 lapsi)

”Miksi ei antaisi perheiden valita kun se ei ole keneltäkään pois. Sekin on huono jos isät ovat ”pakotettuna” isyysvapaalla enemmän kuin ennen vaikka isien aktivoituminen onkin positiivinen asia.” (Isä, korkeakoulutus, ansiotyössä yrittäjänä, yli 2 lasta)

”Uudistuksessa tulee ottaa huomioon, että kaikki perheet on erilaisia. Tasa-arvo on hyvä asia ja siihen tulee aina pyrkiä, mutta tässä asiassa se ei aina toimi. Isää ei voi pakottaa hoitamaan lasta, jos hän ei sitä halua. Tällaisessa tapauksessa on väärin ”rankaista” äitiä lyhentämällä hänen vapaataan tai siirtämällä sitä isälle nimikoituun osioon, jolloin isän vapaa jää kuitenkin pitämättä. Perheiden tulisi saada vapaasti päättää, kuka saa vapaan pitää.” (Äiti, akateeminen koulutus, ansiotyössä palkansaajana ennen tämän lapsen syntymää, 2 lasta)

”Toivon, että perheet saavat itse päättää miten ovat vanhempainvapaalla. Meidän perheessä lapsi olisi kärsinyt, jos isä olisi ”yritetty pakottaa” isyysvapaalle valtiovalan toiveesta j, koska isä ei olisi jäänyt vapaalle kuitenkaan ja näin äidin sama perhevaapaakin olisi jäänyt lyhyemmäksi” (Isä, akateeminen koulutus, ansiotyössä yrittäjänä, yli 2 lasta)

4.5.2 Vanhempainvapaiden kiintiöt

Vaikka suuri osa avovastauksista nosti esiin valinnanvapauden tärkeyttä perheille ja perheiden itsenäistä päätösvaltaa siitä, kuka vapaita käyttää, nousi vastauksissa esiin myös vanhempainvapaiden kiintiöiden kannatusta. Kiintiöitä perusteltiin mm. sillä, että ne ’opettavat’ sekä isiä ottamaan vastuuta pienen lapsen hoidosta, että isien työntajia vapaiden järjestämisessä, kun entistä useampi isä käyttää kiintiövapaansa. Isälle osoitettu vapaajakso ei saisi vanhempien kirjoitusten mukaan kuitenkaan merkitä sitä, että äidille tarjolla oleva vapaa lyhenee, joskin muutama vastaaja pohti myös vapaiden jakamista tasan vanhempien kesken.

Useat vastaajat nostivat esille toiveen isien vapaiden lisäämisestä. Isille toivottiin yleisesti pidempiä vapaita, mutta osa vastaajista korosti, ettei isille suunnattujen vapaiden lisääminen tule tapahtua äidin vapaiden kustannuksella. Osa vastaajista myös näki kiintiöiden olevan välttämättömiä, mikäli isien halutaan käyttävän vapaita entistä useammin. Isille suunnattujen vapaiden kokonaismäärän lisäksi esimerkiksi työpaikkojen rooli isien perhevapaiden pitämisessä nousi vastauksissa esille.

”Pidemmät vapaat isälle, ilman että äidin vapaita lyhennetään.” (Isä, peruskoulu/luokio, ansiotyössä palkansaajana, yli 2 lasta)

”Isä on aina yhtä tärkeä kuin äiti, kaikessa. Isien tulee saada oikeudet ja tasa-arvo lapsiin.” (Isä, korkeakoulutus, ansiotyössä yrittäjänä, 1 lapsi)

”Mielestäni isän roolia tulee pidentää ja parantaa, mutta ei niin, että perhe joutuu toimimaan vasten tahtoaan esim imetyksen kannalta. Eli liian tiukat kiintiöt ei hyvä.” (Äiti, ammatillinen koulutus, ansiotyössä palkansaajana ennen tämän lapsen syntymää, 1 lapsi)

”Laittakaa isät hoitamaan lapsiaan. Nykyinen äitejä ihannoiva systeemi ei ole hyväksi kellekään osapuolelle.” (Isä, ammatillinen koulutus, ansiotyössä palkansaajana, 1 lapsi)

”Sellaiset mallit, jotka mahdollistavat tasapuolisen kotona olemisen molemmilla vanhemmille, mutta antaen mahdollisuuden joustavuuteen. Isiä on hyvä saada nykyistä enemmän jäämään kotiin. Lisäksi on hyvä ohjata tukia siihen suuntaan, että vanhemmat palaavat työelämään riittävän aikaisin.” (Isä, korkeakoulutus, ansiotyössä palkansaajana, 1 lapsi)

Osa kiintiöitä kannattavista vastaajista eritteli tarkemmin, minkälaisia kiintiöitä he kannattavat. Osa vastaajista kertoi kannattavansa kyselylomakkeellakin esitettyä 5+5+5-mallia, kun taas osa esitteli muita vaihtoehtoja kiintiömalliksi.

”5+5+5 tyyppiset ratkaisut kuulostavat erittäin hyvältä.” (Äiti, ammatillinen koulutus, ansiotyössä palkansaajana ennen tämän lapsen syntymää, 2 lasta)

”On tärkeää, että osa perhevapaista merkitään edelleen isälle pidettäväksi, koska tällä tavoin voidaan mahdollistaa yhä useamman isän tutustuminen kunnolla lapseensa. Isyyssvapaa on kannanotto sekä isän ja lapsen oikeuksien puolustus negatiivisesti isän vanhempainvapaaseen suhtautuvalle työnantajalle. Äiti on pienelle lapselle kuitenkin se kaikista tärkein turva ja ravinnonlähde elämänpolun alkuvaiheessa. Sen vuoksi mielestäni malli, jossa äidille korvamerkittäisiin pakollinen 8kk vapaajakso, isälle 5kk vapaajakso ja perhekohtaisesti olisi jaettavissa 5kk toisen vanhemman pidettäväksi. Tällöin lapsi saisi olla kotona tuetusti 1,5 vuotiaaksi saakka.” (Isä, ammatillinen koulutus, ansiotyössä palkansaajana, 1 lapsi)

”Minusta on tärkeää että myös isä (tai synnyttäneen puoliso) olisi vauvan kanssa kotona. Äidin ”pakollista” osuutta voisi lyhentää, isän osuutta pidentää ja vapaasti jaettava osuutta pidentää myös. Tuntuu että usein isät eivät jää lapsen kanssa kotiin taloudellisista syistä, äidin palkka pienempi, joten äiti jää kotiin. Tämä on mielestäni surullista, rahan takia skipata mahdollisuus olla lapsensa kanssa kotona.” (Äiti, korkeakoulutus, ansiotyössä palkansaajana, 1 lapsi)

”Mielestäni nykyinen järjestelmä on tarpeettoman monimutkainen ja siinä mikromanagerataan aivan liikaa asioita, jotka lapsen vanhemmat tietävät itse varmasti parhaiten. Laatikka huomattavasti yksinkertaisempi malli, jossa äiti ja isä voivat pitää vapaita paljon joustavammin (samaan aikaan, erikseen, vuorotellen tai pätkissä). Isille pitäisi olla kiintiöity saman verran kuukausia kuin äideillekin ja sitten vain riittävästi jouston varaa vapaiden pitämiseen. Monet tuntemani isät (itseni mukaan lukien) ovat pitäneet pitkiä vapaita ja haluavat viettää enemmän aikaa lapsen kanssa kotona.” (Isä, korkeakoulutus, ansiotyössä palkansaajana, 1 lapsi)

4.5.3 Kotihoidon tuki osana perhevapaajärjestelmää

Avokysymykseen vastanneista äideistä 22 prosenttia ja isistä 13 prosenttia nosti esille erilaisia kotihoidontukeen liittyviä huomioita tai parannusehdotuksia. Monet vastaukset korostivat kotihoitomahdollisuuden tärkeyttä tai toivetta nykyistä korkeammasta tuesta. Edellä sopivaa varhaiskasvatuksen aloitusikää koskevassa väittämässä tuli esiin, että valtaosa vanhemmista halusi siirtää lapsen aloittamista varhaiskasvatuksessa vasta selvästi yli lapsen 1,5-vuotispäivän. Avovastauksissa muutamat vastaajat ilmoittivat olevansa valmiita luopumaan kotihoidon tukijärjestelmästä, jos ansiosidonnainen vanhempainvapaa ulottuisi pidemmälle. Kotihoidon tukea oltaisiin valmiita leikkaamaan tai porrastamaan, mutta vasta siinä vaiheessa, kun lapsi täyttää 2 vuotta.

Muutamit vanhemmat kyseenalaistivat vastauksissaan kotihoidon tuen roolin nykypäivänä: kotihoidon tuki nähtiin näissä vastauksissa vanhentuneena käytäntönä ja esimerkiksi maahanmuuttajaäiteihin kielteisesti vaikuttavana tukimuotona. Yleinen asenne kotihoidon tukeen näkyi myös lukuun 3.1 koostetuissa sitaateissa, joissa kotihoidon tuen poistamista kannatettiin, mikäli vanhempainvapaata pidennettäisiin.

”Kotihoidontuki on aivan liian pitkä ja vanhentunut käytäntö.” (Äiti, ammatillinen koulutus, työttömänä ennen tämän lapsen saamista, yli 2 lasta)

”Nykyinen kotihoidontuki on erittäin haitallinen mm. maahanmuuttajaäitien kotoutumisen ja työllistymisen kannalta ja vaikuttaa negatiivisesti myös monien muiden naisten työuraan ja eläkkeeseen. Huomattava yhteiskunnallinen epäkohta!” (Äiti, korkeakoulutus, ansiotyössä palkansaajana ennen tämän lapsen syntymää, 1 lapsi)

Kotihoidon tukea lyhemmän aikaa mutta vastavuoroisesti tuen tason korottaminen

Useat vanhemmat kertoivat olevansa valmiita luopumaan kotihoidon tuesta tai lyhentämään sen kestoja, mikäli vanhempainvapaata pidennettäisiin.

”Kotihoidon tuki aika on nykyinen kompastus kivi. Se on lyhyesti sanottuna ihan helvettiä, sillä lasta ei halua laittaa päiväkotiin 10kk:na. Se on oma päätös, mutta jos vanhemmat ovat ansiotyössä niin tämä kyseinen aika on taloudellisesti aivan mahdotonta. Pidempi vanhempain vapaa poistaisi minusta KHT-tuen tarpeen kokonaan.” (Isä, ammatillinen koulutus, ansiotyössä palkansaajana, 1 lapsi)

”Ymmärrän heitä, jotka toivovat perheen saavan päättää kumpi jää kotiin lapsen kanssa. Kuitenkin nykysysteemimme jo on näin rakennettu mutta siitä huolimatta naiset kantavat suurimman vastuun lastenhoidosta. Jotta yhteiskunta muuttuu tasa-vertaisemmaksi tarvitsemme kiintiöidyt vapaat. Mielestäni lapsen on hyvä mennä hoitoon paljon ennen 3 v:n ikää, eikä minusta ole perusteltua, että valtio maksaa lastenhoidosta sen ikäisen lapsen vanhemmille. Kannatan kotihoidon tuesta luopumista ja pidempää ansiosidonnaista kautta (esim kunnes lapsi 1,5vuotta).” (Äiti, korkeakoulutus, ansiotyössä palkansaajana ennen tämän lapsen syntymää, 1 lapsi)

”Vanhempainvapaa pidemmäksi max 2 vuotta ja hoitovapaa tuki pois kokonaan. Tällä tavalla ihmiset uskaltavat tehdä lapsia eikä tarvitse miettiä onko se talouden kannalta mahdollista.” (Äiti, peruskoulu/lukio, ansiotyössä palkansaajana ennen tämän lapsen syntymää, 2 lasta)

”Lisää joustavuutta vanhempien vapaiden jakoon ja mahdollisuus olla hieman pidempään lapsen kanssa kotona. Esim. 2-vuotiaaseen asti voisi loppua tuet. Kotihoidon tuen voi poistaa.” (Äiti, ammatillinen koulutus, ansiotyössä palkansaajana ennen tämän lapsen syntymää, 1 lapsi)

Osa vanhemmista kannatti vaihtoehtoa, jossa kotihoidontukea maksettaisiin lyhyemmän aikaa, mutta tuen suuruus olisi korkeampi. Muutamat vastaajat kertoivat myös olevansa kiinnostuneita kotihoidontuen porrastamisesta.

”Mielestäni perheiden valinnanvapautta tulee korostaa muutoksessa. Kotihoidontuen kesto tulee lyhentää ja lopettaa 2 vuoden jälkeen. Tällöin kotihoidontukea on kuitenkin korotettava vastaava säästön määrä.” (Isä, ammatillinen koulutus, ansiotyössä palkansaajana, 1 lapsi)

”Nykyistä hoitovapaa-aikaa voisi lyhentää esim. 2-2,5v asti, mutta tuen suuruutta tulisi korottaa. Nykyisellään hoitovapaajärjestelmä suosii hyvätuloisia ja huonompituloiset eivät halutessaankaan voi jäädä kotiin edes lyhyeksi aikaa.” (Äiti, korkeakoulutus, kotona hoitamassa aiemmin syntynyttä lasta, yli 2 lasta)

”Kodinoidontuki voisi olla toisen vanhemman käytössä alenevasti porrastetusti siihen saakka kun lapsi täyttää 2,5 vuotta. Vanhempainvapaan tuet tulisi olla vähintään nykyisen tukitason kaltaiset. Kodinoidontuen tulisi alkaa huomattavasti korkeammalla tukitasolla, mitä se nykyisellään on, mutta se voisi esim. leikkautua 10% joka kuukausi lapsen kasvaessa 1,5 vuotiaasta-> 2,5 vuotiaaksi.” (Isä, ammatillinen koulutus, ansiotyössä palkansaajana, 1 lapsi)

Kotihoidon tuen taso ja toimeentulo

Kotihoidon tuen matala taso nostettiin monissa avovastauksissa esiin yhtenä epäkohtana. Muutamat vanhemmat nostivat esille kotihoidon tuen pienuuden suhteessa muihin etuuksiin, kuten työttömille työnhakijoille ja opiskelijoille suunnattuihin tukimuotoihin.

”Kotihoidontuki on niin pieni, että ilmoittauduin työttömäksi jotta pärjäämme. Mikä idea on, että ihmiset saavat työttömänä enemmän kuin hoitaessaan lasta kotona..?” (Äiti, korkeakoulutus, ansiotyössä palkansaajana ennen tämän lapsen saamista, 1 lapsi)

”Olisi ihanaa olla pidempään tuetusti kotona. Valitettavasti tuen määrä on vain niin pieni ettei pysty. Työttömänäkin saa enemmän kuin kodinoidon tuki on.” (Äiti, ammatillinen koulutus, työttömänä ennen tämän lapsen saamista, 2 lasta)

”Nyt kun on toinen lapsi laskin että kun maksan asuntolainan minimi lyhennyksen jään 40e miinukselle joka kuussa, jos menisin töihin jäisin 300e miinukselle joka kuussa kun maksaisin työmatkat, lainan lyhennyksen ja päiväkotimaksut. Tässä siis ei ole ruokaa, vaatteita, vakuutuksia tai mitään muutakaan mukana. Jos olisin heittäytynyt yhteiskunnan esitettäväksi maksettaisiin vuokra ja enemmän tukia. Miksi pienituloisia asiansa hoitaneita naisia rangaistaan lapsista? Samassa puhutaan että lapsia pitäisi saada enemmän. Kuitenkin juuri naiset ovat pienillä palkoilla isona osana esim asiakaspalveluissa, hoitoaloilla yms. Puhutaan lapsimyönteisyydestä mutta tosiasiasa monet naiset ovat huomanneet saman kuin minä: jos olet hoitanut asiasi, mutta saat pientä palkkaa ei kannata tehdä lapsia. Joudut miehen esitettäväksi, eläke pienenee ja toinen vaihtoehto on palata töihin joissa et ylene koska lapset voivat sairastella ja jäät palkkakuoppaan” (Äiti, ammatillinen koulutus, ansiotyössä palkansaajana ennen tämän lapsen syntymää, 2 lasta)

Muutammat vastaajat pohtivat kotihoidon ja varhaiskasvatuksen kustannuksia yhteiskunnalle, ja perustelivat tällä toivettaan korkeammasta kotihoidon tuesta.

”Ihmisille pitäis avata, kuinka paljon kunnalle oikeasti maksaa lapsen hoitaminen päiväkodissa per kuukausi kun huomioidaan kaikki päivähoiton kulut, päiväkodin rakentamisesta sen ylläpitoon ja lasten hoitamiseen. Sitten siitä summasta tarjottaisiin vähintään puolet tai ylikin sellaisille vanhemmille, jotka suostuvat jäämään kotiin hoitamaan lastaan. Tällä tavoin säästettäisiin iso summa päivähoitokuluja ja ehkä päiväkotejakaan ei tarvittaisi niin paljon. Ja vanhemmat pystyisi olemaan pidempään kotona.” (Isä, 45 v, ammatillinen koulutus, ansiotyössä palkansaajana, 1 lapsi)

”Päivähoitopaikka on yhteiskunnalle kallis joten siitä rahasta pystyisi siirtämään kotihoidontukeen ja saamaan useampi lapsi olemaan kauemmin kotihoidossa” (Äiti, ammatillinen koulutus, ansiotyössä ennen tämän lapsen saamista, yli 2 lasta)

4.5.4 Perhevapaajärjestelmän joustavuus

Useissa vanhempien vastauksissa korostettiin perhevapaajärjestelmän joustavuuden tärkeyttä. Yleisten joustotoiveiden lisäksi vanhemmat toivoivat joustavampia mahdollisuuksia pitää vapaita myös yhtä aikaa, osa-aikatyön tekemisen helpottamista sekä joustavuutta siinä, millä aikavälillä vapaita voi pitää ja miten sujuvasti ja nopeasti vapaiden pitämiseen liittyviä suunnitelmia on mahdollista muokata.

Yhtä aikaa pidettävät vapaat

Osa vanhemmista toivoi lisää yhtä aikaa pidettäviä vapaita. Toive saada pitää vapaita yhtä aikaa liittyi usein johonkin erityiseen tilanteeseen, kuten haasteisiin synnytyksessä tai monikkoraskauteen. Myös ensimmäisen lapsen saamisen erityisyys nousi vastauksissa esille. Muutammat vastaajat mainitsivat yhtä aikaa pidettävien vapaiden myös helpottavan lapsen hoitamiseen

liittyvää epävarmuutta. Vanhempainvapaita voi nykyisen, ja kyselyn toteuttamisen aikaan voimassa olleen järjestelmän mukaan pitää yhtä aikaa vain 3 viikkoa (pl. monikkoraskaus), mikä voi joissakin perhetilanteissa olla riittämätön.

”3 viikkoa samanaikaista vapaata isän ja äidin kanssa on liian vähän, sitä tulisi lisätä. Varsinkin ensimmäisen lapsen kohdalla. Kaikki on uutta ja ihmeellistä ja elämä mul-listuu, töihin pitää palata liian nopeasti takaisin.” (Isä, ammatillinen koulutus, ansiotyössä palkansaajana, 1 lapsi)

”Minun ja mieheni mielestä äidin ja isän pitäisi pystyä olemaan yhtä aikaa kotona vapaata pitämässä. Uusina vanhempina olo on alkuun epävarma ja varsinkin meillä kak-sosten kanssa. Tarvitsimme sitä että voidaan yhdessä luoda arjen muotoa ja kahden lapsen hoidossa ihan fyysisesti käsiä tarvitaan alussa kaksi paria! Lasten ollessa 4kk alkoi helpottaa että pärjäsin yksin heidän kanssa. Pari viikkoa yhteistä vapaata ei ole riittävä. Pari kuukautta voisi olla.” (Äiti, ammatillinen koulutus, ansiotyössä palkan-saajana ennen tämän lapsen syntymää, 2 lasta)

”Mielestäni vanhempainrahaa voisi olla isälle budjetoituna 12-14 viikkoa, joista 4 max yhtä aikaa äidin kanssa. Jos synnytys menee vähän huonommin, niin isän tuki vielä yhden viikon olisi perheelle kova juttu :)” (Isä, korkeakoulutus, ansiotyössä palkan-saajana, 1 lapsi)

Osa-aikatyön ja lastenhoidon joustavampi yhdistäminen

Joustoja kaivattiin lisää myös osa-aikatyön ja lastenhoidon yhdistämiseen. Kyselyn toteuttami-sen aikaan voimassa olleen järjestelmän mukaan vanhempainvapaan pitäminen osa-aikaisena oli mahdollista vain, mikäli kumpikin vanhempi teki osa-aikatyötä ja piti vapaata osa-aikaisena. Esimerkkeinä osa-aikatyön tekemiseen kaivatusta joustosta ovat esimerkiksi mahdollisuuden ilmoittaa vapaajaksojen pitämisen muutoksista nopealla aikataululla, 4-päiväisen viikon teke-misen vanhempainvapaalla, vanhempainvapaiden puolittaminen viikkotasolla vanhempien kesken sekä lyhyen työpäivän satunnainen tekeminen ilman, että se vaikuttaa etuuden suuruu-teen. Vastauksissa nousi myös esille perheen taloudellisen tilanteen asettamat rajoitukset ko-koaikaisen vanhempainvapaan käyttämiselle.

”Perhevapaiden käyttö tulisi olla joustavampaa. Verrokkina Ruotsi, jossa verkossa voi muokata päiviä, jolloin vapaita käyttää 3kk taaksepäin, ja vapaita voi käyttää jopa 1/8 päivästä halutessaan. Itse hain isyysvapaajakson päivien siirtoa pariin otteeseen suunnitelmien muututtua, ja molemmilla kerroilla käsittely kesti yli 4 viikkoa. Olisi huomattavasti helpompaa, että arjen tilanteiden ja työkeikkojen osalta muutoksia myönnettyihin vapaamääriin voisi tehdä verkossa itse.” (Isä, korkeakoulutus, 1 lapsi)

”Minun työpaikalleni olisi sopinut lyhennetty työviikko (4.päivää), mutta määräykset estivät tämän toteuttamisen. Lainaus: Osittaisen vanhempainvapaan saaminen edel-lyttää, että vanhemmat lyhentävät työaikaansa niin, että työaika ja palkka ovat 40–60

% kokoaikaisesta työajasta ja palkasta.” (Isä, ammatillinen koulutus, ansiotyössä palkansaajana, 1 lapsi)

”Joustavuus olisi meidän perheessä suurin toive. Puoliso on yrittäjä ja minä palkkatyössä. Olisin mielelläni mennyt jo aiemmin töihin, jos olisimme puolison kanssa voineet puolittaa viikkotasolla vanhempainvapaat. Yrittäjän on vaikea jäädä kokonaan pois.” (Äiti, korkeakoulutus, ansiotyössä palkansaajana ennen tämän lapsen syntymää, 1 lapsi)

”Toivoisin uudistuksen myötä mahdollisimman paljon joustoa ja mahdollisuutta jakaa perhevapaita perheen ja töiden mahdollistamalla tavalla. Pitäisin myös hyvänä mahdollisuutta tehdä töitä esim tunnin -kaksi joinakin yksittäisinä päivinä vanhempainvapaan aikana ilman, että lyhyt työskentelyaika suoraan tarkoittaisi vähennystä etuuteen näiltä päiviltä.” (Äiti, korkeakoulutus, ansiotyössä palkansaajana ennen tämän lapsen syntymää, 1 lapsi)

”Joustoa työhön palaavien äitien elämään, kiitos! Äitinä tuntuu pahalta viedä 1,5v lapsi hoitoon joka päivä 9 tunniksi, kun taloudellisesti lyhyemmän työajan tekeminen ja samalla täyden päivähoitomaksun maksaminen ei ole kannattavaa.” (Äiti, ammatillinen koulutus, ansiotyössä palkansaajana ennen tämän lapsen syntymää, 2 lasta)

”Työn ja perheen yhteensovittamista molemmille vanhemmille pitäisi tukea taloudellisesti paremmin. Tai hoitomaksuja pitäisi alentaa. Lyhennetyt työajan tekeminen tekee kuukausi tasolla monen sadan euron loven taloudelliseen tilanteeseen. Ja jos työmatka on pitkä ei voi kuitenkaan hoitoaikaa vähentää lapselta vaan siitä menee sama maksu kuin silloin kun vanhempi on täysillä tunneilla. Esim itse rupean tekemään neljä päiväistä viikkoa, mutta työmatkoihin menee kaksi tuntia päivässä joten hoitoaikaa ei lapselle saa mitenkään alle 35h että hoitomaksun olisi pienempi. Ansion menetys kuitenkin on monta sataa euroa ja kelan osittainen. Hoitoraha ihan olematon verojen jälkeen.” (Äiti, ammatillinen koulutus, ansiotyössä palkansaajana ennen tämän lapsen syntymää, yli 2 lasta)

Joustavuutta siihen, milloin vapaita pidetään

Useat vanhemmat nostivat esille toiveen vapaiden pitämisen ajankohdan joustavuudesta. Vastauksissa nousi esille esimerkiksi joustavat mahdollisuudet vuorotella vanhempain- ja hoitovapaan välillä sekä sen ajanjakson, jonka aikana vapaat tulee pitää, pidentäminen. Vaikka kotihoidon tukea on mahdollista saada myös esimerkiksi äidin käyttämän vanhempainvapaan ja isän (myöhemmässä vaiheessa) pitämän isyysvapaan välissä, tukijaksojen enimmäismäärä on rajattu kahteen, mikä käytännössä rajaa ainakin jossain määrin vanhempien mahdollisuuksia vuorotella vanhempainvapaiden ja kotihoidon tuen käyttämisessä. Voi myös olla, että perheet eivät aina tunne järjestelmään sisältyviä joustomahdollisuuksia.

”Jos äiti imettää, tuntuu vaikealta, että äidille olisi 5+5+5 mallissa käytettävissä vain 10kk. Ainakin oma lapseni haluaa maitoa useasti isän työpäivän aikana. Tosin homma

olisi eri, jos isä voisi pitää vapaat myöhemmin ja äiti olla kotihoidontuella välissä” (Äiti, korkeakoulutus, ansiotyössä palkansaajana ennen tämän lapsen syntymää, 1 lapsi)

”Jag stöttar tanken på en mer flexibel modell var dagar kan planeras och flyttas framåt under en längre period.” (Äiti, korkeakoulutus, ansiotyössä palkansaajana ennen tämän lapsen syntymää, 1 lapsi)

”Isyysvapaapäiviä pitäisi jonkin verran lisätä. Lisäksi olisi erittäin hyödyllistä, jos aikaraja isyysvapaiden ja muiden ansiosidonnaisten perhevapaiden käyttämiselle siirrettäisiin paljon myöhemmäksi ja niitä voisi pitää niin monessa jaksossa kuin haluaa. Esimerkiksi niin että vapaita voisi käyttää siihen asti kunnes lapsi täyttää kuusi vuotta. Isyysvapaat ja muut perhevapaat auttaisivat näin lapsiperhearkea pitemmällä aikavälillä.” (Isä, korkeakoulutus, ansiotyössä palkansaajana, 2 lasta)

”Mielestäni olisi hyvä olla vapaus valita milloin vapaat käytetään ja jakaa ne vapaasti isän ja äidin kesken. Ruotsissa on hyvä malli, jossa osan vapaista voi käyttää jopa lapsen kouluaikana esim. syys- ja hiihtolomien aikana. Ne ovat tulevaisuudessa meilläkin ongelmana kun lapset ovat lomalla ja itse töissä. Jos vauva-aikana säästää ja elää pienemmällä tuella, voisi loput tuet käyttää esim. ennen kuin lapsi täyttää 12 vuotta.” (Äiti, ammatillinen koulutus, ansiotyössä palkansaajana, 1 lapsi)

4.5.5 Taloudelliset tekijät

Monet vastaajat toivat esiin tukien matalan tason vaikuttavan perhevapaiden käyttöön, etenkin isien vapaiden käyttöön. Tuen matala taso vaikuttaa vastausten perusteella osaltaan myös siihen, kumpi vanhemmista jää kotiin; monet vastaajat perustelivat isän vapaiden käyttämättä jättämistä vanhempien tuloeroilla, ja sillä, että kotiin kannattaa jäädä sen vanhemman, jonka kohdalla ansiotulojen pudotus ja matalammalle tulotasolle siirtyminen aiheuttavaa vähiten ongelmia perheen toimeentulon kannalta. Pikkulapsivaiheessa perheiden menot ovat usein suuria mm. korkeiden asumiskustannusten vuoksi, ja nämä ’taloudelliset reunaehdot’ ohjaavat osaltaan vanhempien valintoja. Mielenpitoet jakautuvat sen mukaan, toivotaanko tukien kohdistuvan erityisesti pienituloisille vai olevan tasasuuruksia kaikille.

Korkeammat tuet

25 prosenttia avokysymykseen vastanneista äideistä ja 19 prosenttia isistä toivoi korotuksia tukien suuruuteen. Osa toivoi yleisesti korkeampia tukia, osa taas eritteli toivovansa erityisesti kotihoidon tukeen korotusta. Yleisesti vastauksissa näkyi huoli perheen toimeentulon riittävyydestä.

”Kotihoidontuki on aivan mitätön summa siitä että haluaa olla lapsen kanssa kotona. Vanhempainpäivärahaa pitäisi jatkaa pidemmälle tai korottaa kotihoidontuen määrää. En yhtään ihmettele ettei varmasti moni edes uskalla ajatella tekevänsä lasta kun

tuot ovat niin pieniä..” (Äiti, ammatillinen koulutus, ansiotyössä palkansaajana ennen tämän lapsen syntymää, 1 lapsi)

”Suomessa vanhempainvapaat on melko pitkät, mutta edut huonot. Kaipa tuet on niin hyvät ettei taloudellisia syitä lasten hankkimatta jättämiseen varsinaisesti pitäisi olla, mutta kyllä 50% tulotason tippuminen silti kirpaisee.” (Isä, korkeakoulutus, ansiotyössä palkansaajana, 1 lapsi)

”Perheiden tuki on niin pientä, että se pakottaa käymään töissä ja jättämään pitämättä mahdolliset vapaat.” (Isä, ammatillinen koulutus, ansiotyössä palkansaajana, 1 lapsi)

Muutamissa vastauksista pohdittiin etuuden sopivaa määrää eri tuloluokkiin kuuluville perheille. Vastaajilla oli myös erilaisia näkemyksiä aiheesta: osa vastaajista toivoi pienituloisille perheille muita suurempia etuuksia, osa taas tasasuuruista.

”Kuulun itse varsin korkeaan tuloluokkaan ja koen järkyttävän eriarvoistavaksi sen, miten paljon sain äitiys/vanhempainrahaa. Mielestäni ei ole missään määrin tasa-arvoista, että tämä etuus perustuu palkkatuloihin. Suurituloisilla kun useimmiten on suurituloiset puolisoikin, jotka kyllä voivat pitää elintaso yllä. Ja ensisijaisesti mielestäni pitäisi ajatella lapsen hyvinvointia, joka pienituloisilla on varmasti aivan erilaista. Tuntui mielestäni kohtuuttomalta, että sain itse lähes 3000e kuukaudessa tekemättä töitä, aivan hyvin olisimme tulleet toimeen vaikka olisin saanut esim. 1500e/kk, vaikka meillä olikin iso asuntolaina Helsingissä. Kyllähän ne kulutkin vähenevät, kun ei ehdi kuin olla lapsen kanssa kotona. Tämä taas pienituloisilla voi olla toisinpäin, kun kulut lapsen tarpeisiin kasvavat. Ja suurituloisilla on mahdollisuus kyllä säästää ennakkoonkin! Ehdottaisin siis, että kaikille sama äitiys-, isyys- ja vanhempainraha, mutta kausi huomattavasti pidemmäksi, esim siihen asti, että lapsi on 1,5v” (Äiti, korkeakoulutus, ansiotyössä palkansaajana ennen tämän lapsen syntymää, 1 lapsi)

”Mielestäni vähemmän tienaavien talouksien osalta nykyistä mallia pitäisi muuttaa siten, että vähemmän tienaavat taloudet saisivat nykyistä enemmän tukia ja etuuksia ja vastaavasti tukia voisi leikata sellaisilta perheiltä, joiden taloudelliseen tilanteeseen tukien saamisella ei ole merkitystä.” (Isä, ammatillinen koulutus, ansiotyössä palkansaajana, 1 lapsi)

”Yleisesti toivoisin että lapsiperheiden tukia (mm hoitovapaa) nostettaisiin. Se kannustaisi paremmin hankkimaan lapsia ja auttaisi myös jaksamaan pikkulapsiarkea, kun ei tarvitsisi kokoajan huolehtia rahan riittämisestä. Toivoisin myös ettei mahdollisia korotuksia tehtäisi vain köyhyysrajan alle eläville. Jos molemmilla vanhemmilla on kohtuu palkkaiset duunit, on yleensä myös pakolliset menot suuremmat mm asuntolaina, lemmikit ja koti on mahdollisesti hankittu sellaisella sijainnilla että oma auto on välttämätön. On kohtuutonta, että lapsensaamisen jälkeen pitäisi muuttaa pienempään kotiin, jotta pärjää taloudellisesti.” (Äiti, ammatillinen koulutus, ansiotyössä palkansaajana ennen tämän lapsen syntymää, 1 lapsi)

Osa vastaajista eritteli tarkemmin tekijöitä, joiden vuoksi he toivovat korkeampia tukia. Keskeisin vanhempien esiin nostama menoerä oli asumismenot, kuten vuokra, asuntolaina ja yhtiövastike.

”Kotona olevalle vanhemmalle enemmän rahaa, että elämänlaatu ei kokisi niin pahaa inflaatiota, kun jää kotiin lapsen kanssa pidemmäksi aikaa. Tälläkin hetkellä meidän perheessä mennään käestä suuhun menetelmällä, kun on isot asuntolainat ja toinen vanhemmista hoitaa lapsia kotona. Elämänlaadun ei pitäisi kärsiä näin paljon, kun tekee lapsia.” (Isä, ammatillinen koulutus, ansiotyössä palkansaajana, 2 lasta)

”Kotihoidon tukea saa toivottavasti jatkossakin, asuntolainan lyhennykset pitää meinaan laittaa jäihin ja eipä sillä 400-500€/kk paljon puuhata. Onneksi meillä on toisen työssäkäyvän ihmisen tulot, yksin en välttämättä selviäisi.” (Äiti, ammatillinen koulutus, ansiotyössä palkansaajana ennen tämän lapsen syntymää, 1 lapsi)

”Jokaisen äidin kuuluisi saada hoitaa lapsensa kotona ilman että joutuu palaamaan töihin rahan vuoksi. Kotihoidon tuki tulisi jotenkin ratkaista jokaisen hakian kohdalla erikseen. Itsellä asuntolaina, yhtiövastike, auto, ja siihen päälle muut menot niin kotihoidon tuella on täysin mahdotonta jäädä hoitamaan lasta kotiin vaikka haluaisi.” (Äiti, ammatillinen koulutus, ansiotyössä palkansaajana ennen tämän lapsen syntymää, 2 lasta)

”Perhevapaita tulisi pidentää ja siltä ajalta saatava rahallinen tuki tulisi olla korkeampi tai vähintään nykyisen mukainen. – – Ei ole ihme, ettei Suomessa lisääntynyt, kun ei ole varaa lisääntyä. Kohtuullisestikin tienaaavalla on taloudellisia vaikeuksia, kun kaikki vauvaan liittyvä maksaa perkeleesti ja tulot tippuu olemattomiin. Mukana on myös edellisen elämän kulut, jonka lisäksi tulee vauvan kulut ja lisäksi siitä vielä aiheutuvat perheen uudet rinnakkais ja sivukulut. Vanhat rahalliset tuet on jääneet euron ja kehityksen rattaisiin. Ei ole ihme monen perheen ahdinko ja ahdistus, kun nykyinen rahallinen tukijärjestelmä on surkea, Suomessa eläminen ja hengittäminenkin on kallista!!! Kummatkin vanhemmista tienaa 3400-4000e/kk ja silti on jouduttu tinkimään ruuasta, joka pitäisi olla näillä tuloilla itsestään selvyys ja jos ei olisi ollut puskurirahastoa talolainan lyhennykselle niin kusessa oltais. Olisi ihana saada vielä pikkusisarus tälle nykyiselle tulevalle veronmaksajalle, mutta ei lompakko kestä ja ikä tulee kohta vastaan, jos ensin pitää säästää, että voi edes harkita toista lasta. – – Ei ole varaa, oma talous nyökkää ja kulut senku kasvaa ku ikää tulee lisää. 94e lapsilisällä ei saa edes kuukauden vaippoja ostettua, saati sitten lapsen terveydelle ja kehitykselle suotavaa ravintoa, joka täyttää ne vaipat. Entä harrastukset, vaatteet, kenkiä parhailaan kahdet parit yhdessä talvi JA kesäkaudessa kasvun takia jaa muut varusteet (kuten turvaistuimet, rattaat ja muut kulettimet), sängyt, lääkärit, lelut, hoitopaikka ja ihan vaan lämmin koti ja juokseva vesi!” (Äiti, ammatillinen koulutus, ansiotyössä palkansaajana ennen tämän lapsen syntymää, 1 lapsi)

"Systeemi on tällä hetkellä järjetön. Asut omistus asunnossa ja käyt töissä, hoitopaalla tulot noin 300-350€ kk, sillä ei pysty maksamaan edes lainan korkoja ja puhe-
linlaskua, millä pitäisi pystyä elämään? 90% suorastaan mahdottomuus." (Isä, ammatillinen koulutus, ansiotyössä palkansaajana, 1 lapsi)

Osassa vastauksista nostettiin esille perheen talouteen vaikuttavia erityistilanteita, jotka olisivat vastaajien mielestä hyvä huomioida perhevapaiden tukien suuruutta ja mahdollisia tukea korottavia tekijöitä arvioitaessa. Tällaisia tilanteita olivat esimerkiksi opiskeleminen, työttömyys ja pienipalkkaisella alalla työskenteleminen.

"Perhevapaalle jääminen on pienituloisille vaikeaa. Koulun kanssa loppusuoralla olevat tai juuri valmistuvat, kuitenkin ilman vakituista työpaikkaa vailla olevat, ovat todella huonossa asemassa taloudellisesti. Vaikka halua olisi aloittaa perhe-elämä ja sen ohella myös kehittyä urallaan on kaiken yhteensovittaminen mahdotonta jos taloudellinen tilanne on "70% tuloista" jotka ovat lähtökohtaisesti 0. Ajakaa myös opiskelevien sekä opiskelemaan lähtevien vanhempien asiaa. Heidän avullaan Suomen tilannetta kehitetään." (Isä, ammatillinen koulutus, ansiotyössä palkansaajana, 1 lapsi)

"Kotihoidontukea tulisi korottaa, opiskelijana, joka ei saa enää opintotukea, eikä ole oikeutettu toimeentulotukeen (puolison palkan vuoksi), kotihoidontuki on ainoa tulonlähde. On tärkeää, että molemmilla puolisoilla on edes hieman omia tuloja pienlapsiaikana." (Äiti, korkeakoulutus, opiskelijana ennen tämän lapsen saamista, 1 lapsi)

"Kotihoidon tuki pitäisi olla ainakin n1000e kk se mahdollistaisi olla äidin tai isän koton, nykyisin lapsiperheet joutuvat köyhyysloukkuun kun tuki laskee kotihoidon tuelle tiputtua, jos toinen on vielä työtön niin kurjaa on lasta kasvattaa" (Isä, ammatillinen koulutus, työtön, 1 lapsi)

Tuloerot vanhempien välillä

Useat vastaajat nostivat esille vanhempien välisten tuloerojen vaikutusta esimerkiksi lapsen hoitoon liittyviin valintoihin. Valinnan vapauden kannattamisen perusteluna perheen sisäisiä tuloeroja on käsitelty tarkemmin, mutta ne nousivat vastauksissa esille myös muissa yhteydessä, kuten syynä sille, että äiti palaa aikaisemmin työelämään kuin olisi toivonut. Lisäksi äidin kotiin jääminen esitettiin muutamissa vastauksissa loogisena seurauksena perheen sisäisistä tuloeroista.

"Isät jäisivät kotiin enemmän jos palkka ei puolittuisi. Tuet eivät kompensoi tarpeeksi ansionmenetystä. Asuntovelalliselle kotiin jääminen on mahdotonta ilman suurehkoja säästöjä. Äiti jää kotiin palkkaeron vuoksi." (Isä, ammatillinen koulutus, ansiotyössä palkansaajana, yli 2 lasta)

"Olen menossa takaisin töihin todennäköisesti, kun poikani on reilun vuoden ikäinen. Haluaisin jäädä vielä pidemmäksi aikaa, mutta en voi, koska kotihoidontuki on niin

pieni, että vaivoin saan maksettua osani asumiskustannuksista, joten en taloudellisista syistä voi jäädä kotiin kuin vain muutamaksi kuukaudeksi vanhempainvapaan jälkeen. Mieheni palkka on korkeampi verrattuna minun palkkaan, joten emme halua joutua stressaamaan mahdollisista taloudellisista vaikeuksista.” (Äiti, ammatillinen koulutus, ansiotyössä palkansaajana ennen tämän lapsen syntymää, 1 lapsi)

”För att papporna skall ha möjlighet att vara hemma, måste de ekonomiska bidragen höjas så att familjerna inte förlorar för mycket ekonomiskt på att pappan är hemma. Barnfamiljer borde stödjas bättre ekonomiskt, så att ekonomin inte är ett ständigt huvudbry.” (Äiti, korkeakoulutus, ansiotyössä palkansaajana ennen tämän lapsen syntymää, 1 lapsi)

4.5.6 Varhaiskasvatus

Edellä kotihoidon tukijärjestelmän kehittämisehdotuksia koskevissa väitteissä varhaiskasvatuksen maksujen poistaminen tai laadun parantaminen ei valtaosan vanhempien mielestä ollut riittävä peruste kotihoidon tuen lakkauttamiselle. Avokysymyksessä nousi kuitenkin muutamissa vastauksissa esiin vanhempien huoli erityisesti varhaiskasvatuksen laadusta. Osassa vastauksissa nostettiin esille varhaiskasvatuksen huomioimisen tärkeys osana perhevapaaajärjestelmän uudistamista. Nykyiseen varhaiskasvatusjärjestelmän kehittämiskohteita ovat vanhempien vastausten perusteella esimerkiksi varhaiskasvatuksen laatu, varhaiskasvatuksen asiakasmaksut ja niiden määräytyminen sekä varhaiskasvatuspaikkojen sijainti.

”Varhaiskasvatus ei suoraan liity perhevapaaudistukseen, mutta siihen tulisi osoittaa riittävät resurssit, jotta lasten turvallinen kasvu ja kehitys voidaan taata.” (Äiti, korkeakoulutus, ansiotyössä palkansaajana ennen tämän lapsen syntymää, 2 lasta)

”Perhevapaiden uudistamiseen pitäisi ehdottomasti kuulua päivähoitopalvelujen parantaminen ja paikkojen lisääminen lähinnä kotia olevissa päiväkodeissa.” (Isä, korkeakoulutus, ansiotyössä palkansaajana, 2 lasta)

Varhaiskasvatuksen laatuun liittyvissä vastauksissa näkyi huoli varhaiskasvatuspaikkojen riittävydestä, henkilökunnan jaksamisesta ja osaamisesta sekä päiväkodeissa esiintyvistä kiireen ilmapiiristä. Lisäksi esille nostettiin esimerkiksi paikoittain liian suuret ryhmäkoot, ruotsinkielisten varhaiskasvatuspaikkojen riittävyys sekä varhaiskasvatuspaikan sijainti suhteessa perheen kotiin tai vanhemman työpaikkaan.

”Kaikki keskustelu menee siihen että miten isät saataisiin jäämään kotiin. Mutta liian vähän keskustelua päivähoitopaikkojen määrästä ja laadusta, koko systeemistä.” (Äiti, korkeakoulutus, ansiotyössä palkansaajana ennen tämän lapsen syntymää, 1 lapsi)

”Perheillä tulisi olla mahdollisimman joustavat mahdollisuudet yhdistää työ- ja perhe-elämä esim. joustavin työmahdollisuuksin. Koen henkilökohtaisesti, että alle kolmevuotias on aivan liian pieni pärjäämään nyky maailman päivähoitossa. Liian suuret ryhmäkoot, kiire, muut oireilevat lapset, henkilökunnan vajoisuus, piittaamattomuus ja

osaaminen ontuvat. Jos lapsi ei pysty itseään edes vielä ilmaisemaan, on päivähoitossa pärjääminen liian raadollista.” (Äiti, korkeakoulutus, kotona hoitamassa aiemmin syntynyttä lasta, yli 2 lasta)

”En ikinä tule ymmärtämään nihkeää suhtautumista kotihoidontukeen. Etenkin monilapsisissa perheissä kotihoito on järkevää ja erittäin kustannustehokasta verrattuna kunnalliseen hoitoon. Ja aika joka kotona ollaan on kuitenkin rajallinen ja pieni osa koko elämästä. Kotihoidontuella olevat ehtivät maksaa verorahan takaisin työuran aikana. Kunnallinen hoito on tuntuvasti kalliimpaa sijaisineen, tiloineen jne. Varhaiskasvatuksen laadulla asiaa ei voi perustella. Ihminen oppii kyllä koulu jne. tavoille vaikkapa 5 vuotiaanakin.” (Isä, korkeakoulutus, ansiotyössä yrittäjänä, yli 2 lasta)

”Päiväkotien ryhmäkokoja pitäisi saada pienemmiksi ja henkilökuntaa enemmän. Päiväkodin henkilökunnan palkkoja pitäisi nostaa.” (Äiti, ammatillinen koulutus, ansiotyössä palkansaajana ennen tämän lapsen syntymää, 2 lasta)

”Bristen på personal inom barndagvården i Helsingfors, speciellt på svenska, oroar mig väldigt mycket. Detta leder också till att man dröjer ut föräldraledigheten då det inte känns tryggt att sätta en litet barn på dagis då man vet att dom anställda inte har tid för barnet där. Höj lönerna för barnvårdsanställda!” (Äiti, ammatillinen koulutus, ansiotyössä palkansaajan ennen tämän lapsen syntymää, 2 lasta)

”Lapsi saisi olla kotona 1,5-vuotiaaksi melko hyvällä korvauksella (äiti/isä). Tärkeää olisi myös että tässä vaiheessa löytyisi paikka lähipäiväkodista, jotta lasta ei joutuisi kuljettamaan kauas ja myöhemmin vaihtaa hoitopaikkaa.” (Äiti, korkeakoulutus, ansiotyössä palkansaajana ennen tämän lapsen syntymää, 2 lasta)

”Kotihoidontuki on naurettavan pieni. 3 lasta ja omakotitalo tarkoittaa haja-asutusalueella todellista taloudellista stressiä jos haluat olla kotona lapsen kanssa. Tosin täällä on pakko jos et halua ajaa 100 km päivässä hoitomatkoja. Kunta tarjoaa hoitopaikkoja 25 km toiseen suuntaan lähimmästä kaupungista. Täysin kohtuutonta pienille lapsille ja kohtuuttomat kustannukset työssäkäynnille. Kunnille pakote tarjota hoitopaikkaa 10 km sisään asuinpaikasta.” (Äiti, korkeakoulutus, ansiotyössä palkansaajana ennen tämän lapsen syntymää, yli 2 lasta)

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksuihin liittyviä vastauksia tuli useita. Niissä nostettiin esille toisaalta varhaiskasvatusmaksuihin liittyvät kannustinloukut, jotka tulevat näkyville erityisesti pienituloisten perheiden kohdalla, sekä lyhennetyn työajan tuoma palkanmenetyt, joka ei kuitenkaan näy alhaisempina varhaiskasvatusmaksuina.

”Päivähoitomaksuja tulisi saada vähän halvemmaksi.” (Isä, peruskoulu/lukio, ansiotyössä palkansaajana, 2 lasta)

”Kunnallinen päivähoito maksuttomaksi tai ainakin progressio tästä pois, perhevaapat 1 1/2 vuoden mittaisiksi 6+6+6 mallilla 80% ansiotasolla, ilman progressiivista

leikkuria. Lapsien hankinta pitäisi olla kannustavaa taloudellisesti myös korkeammissa ansiotasoissa.” (Isä, korkeakoulutus, ansiotyössä palkansaajana, 2 lasta)

”Omaa työllistymistäni helpottaisi kovasti, jos hoitomaksut olisivat pienemmät. Perheessämme on kolme päiväkotikäistä lasta. Itse olen aloittamassa työt sairaanhoitajana, mutta ennen tätä päätöstä on laskettu moneen kertaan, kannattaako minun mennä töihin, koska kolmen lapsen osalta päiväkotimaksut ovat lähes tähtitieteelliset - etenkin, kun kunnalla ei ole mahdollisuutta tarjota kunnan päiväkotipaikkaa. Lapsiemme tulee mennä hoitoon yksityiseen päiväkotiin, josta tulee maksaa lisää meidän tapauksessamme yhteensä 105€/kk peruspäivähoitomaksujen lisäksi.” (Äiti, ammatillinen koulutus, ansiotyössä palkansaajana ennen tämän lapsen syntymää, yli 2 lasta)

”Uudistuksissa tulisi myös huomioida perhevapaiden kokonaiskesto, päivähoidon vaikutus lapsen kehitykseen, pois lukien erikoistilanteet kuten vanhempien sairauksien. Lapsi on kykenevä vastavuoroiseen leikkiin toisten lasten kanssa vasta lähempänä kolmea ikävuotta. Lisäksi päivähoidon maksut tekevät pienituloisten tulojen nousun mahdottomaksi töihin paluun myötä, tämä on omanlaisensa kannustinloukko. Suomi on muita pohjoismaita jäljessä perhevapaidensa keston ja rahallisen korvauksen kanssa. Toivon uudistuksen toimivan kannustimena lasten hankintaan, nykyinen järjestelmä ei siihen pysty.” (Äiti, peruskoulutus/lukio, opiskelijana ennen tämän lapsen saamista, 2 lasta)

”Äitinä tuntuu pahalta viedä 1,5v lapsi hoitoon joka päivä 9 tunniksi, kun taloudellisesti lyhyemmän työajan tekeminen ja samalla täyden päivähoitomaksun maksaminen ei ole kannattavaa. Kaikilla ei ole isovanhempia jotka pystyisivät auttaa” (Äiti, ammatillinen koulutus, ansiotyössä palkansaajana ennen tämän lapsen syntymää, 2 lasta)

Varhaiskasvatukseen liittyviä epäkohtia korostavien vastauksien lisäksi muutamat vastaajat nostivat esille myös varhaiskasvatukseen pääsemisen tärkeänä lapsen oikeutena. Eräs vastaaja perusteli tätä varhaiskasvatuksen laadukkuudella, toinen taas kotihoidon haitoilla lapselle, mikäli vanhempi ei kykene huolehtimaan lapsesta. Myös subjektiivisen päivähoito-oikeuden merkitys nostettiin esille.

”Ihan jo lapsien hyvinvoinnin takia lähentämää hoitovapaan mahdollisuutta. Moni lapsi ei saa tarvitsemaansa huolta ja hoivaa kotona väsyneen äidin kanssa. Lisäksi lasten oloissa kotona on oaljon puutteita mm. ravitsemuksen ja ulkoilun ym.aktiviteetin suhteen. Kotona lötköilevät äidit aktiivisesti töihin ja lapset ammattilaisten hoitoon.” (Äiti, korkeakoulutus, ansiotyössä palkansaajana ennen tämän lapsen syntymää, 2 lasta)

”Tietynlainen ohjaava vaikutus perhevapaauudistuksessa saa olla, mutta ihmisillä pitää myös olla vapaus valita oma polkunsa lasten kasvatuksessa. Kodinhoidontukea

voisi pienentää vuosi vuodelta, niin että se ohjaisi ainakin taloudellisessa mielessä äidit aiemmin takaisin työelämään. Suomessa on hyvä ja edullinen varhaiskasvatus ja sitä on turvallista ja suotavaa kaikkien lasten hyödyntää. Se tulee kuitenkin kaikille lapsille eteen, ennemmin tai myöhemmin.” (Isä, ammatillinen koulutus, ansiotyössä palkansaajana, 2 lasta)

”Toivottavasti kotihoidontuki pidetään ennallaan niin, että perheellä on mahdollista hoitaa lasta pitkään kotona niin halutessaan. Tärkeää on myös säilyttää subjektiivinen päivähoito-oikeus ainakin osittain.” (Isä, korkeakoulutus, ansiotyössä palkansaajana, yli 2 lasta)

4.5.7 Äitien ja perheiden jaksaminen

Muutamissa vastauksissa nostettiin esille perheiden tai erityisesti äidin jaksaminen. Jaksamiseen liittyvät teemat nousivat esille erityisesti puhuttaessa äitien siirtymisestä työelämään. Toimeentulon niukkuus yhdistettynä univelkaan tai jatkuvaan väsymykseen heikensivät entistään äitien jaksamista.

”Ollaan tosi väsyneitä” (Isä, ammatillinen koulutus, ansiotyössä palkansaajana, 1 lapsi)

”Mielestäni on pelottavaa, että pienten lasten äitien on mentävä töihin lapsen ollessa 10kk, ellei rahallisesti ole mahdollista jäädä kotiin pidemmäksi aikaa. Monet tuon ikäiset heräilee vielä usein öisin ja silti pitäisi jaksaa päivät käydä töissä ja hoitaa muu arki ja koti. Esimerkiksi terveyden-/ sairaanhoitoalalla työntekijä on vastuussa toisten ihmisten hengestä, joten virheille ei ole varaa, mutta väsyneenä ja univelkaisena niitä varmasti voi sattua.” (Äiti, 25 v, ammatillinen koulutus, ansiotyössä palkansaajana ennen tämän lapsen syntymää, 1 lapsi)

”Mielestäni perheiden tulisi itse saada päättää kuka perhevapaan viettää. Itse en olisi ollut valmis töihin ennen esikoisen täytettyä 1vuotta ihan jo imetyksenkin takia. Myöskin katkonaiset yöunet olisivat olleet melko vaarallinen yhdistelmä kun töissä sairaanhoitajana syöpäosastolla tarvitaan tarkkuutta ja virkeitä aivoja. Sinänsä uskon, että isät aivan hyvin pärjäisivät vauvan kanssa kotona mutta äitien jaksaminen työelämässä ekan vuoden aikana ei aina ole optimaalista.” (Äiti, ammatillinen koulutus, ansiotyössä palkansaajana ennen tämän lapsen syntymää, 2 lasta)

”Toivoisin, että leikkisitte ja kuvittelisitte uudistuksia tehdessänne, miltä tuntuu olla vanhempi erilaisissa perheissä. Tässä teille yksi valmis leikki: lapset 0, 2 ja 4 vuotiaat, äidillä on verojen jälkeen 605 e vanhempainrahasta käytettävänä ja isällä lähihoitajan palkka. Lapsilisät tulevat, mutta menevät myös heti laskuihin. Kaikki kolme lasta heräävät vielä yöllä kerran tai useammin, kuten vielä on normaalia nuorella iällä. Lyhennettyä työaikaa saisi, jotta saisi levättyä mutta se tarkoittaisi sitä, että joko ruokaa ei ole loppukuussa tai jokin lasku jäisi maksamatta. Väsyttää, kiukuttaa ja ahdistaa. Toki

pakko ei olisi lapsia ollut tehdä, mutta tarpeellisiahan he ovat tulevaisuuden veronmaksajina.” (Äiti, ammatillinen koulutus, ansiotyössä palkansaajana ennen tämän lapsen syntymää, yli 2 lasta)

”Olen molempien vauva vuoden jälkeen ollut niin väsynyt, etten vain olisi ollut työkykyinen. Kaikki vauvat ei nuku.” (Äiti, ammatillinen koulutus, ansiotyössä palkansaajana ennen tämän lapsen syntymää, 2 lasta)

”Vanhempainvapaa on myös melko lyhytkestoinen, sillä 9-10kk ikäinen vauva ei vielä välttämättä nuku kokonaisia öitä (moni esimerkiksi vielä imettää öisin tässä vaiheessa). Äidistä ei tuskin ole kauhean paljon iloa töissä tai kotonakaan töiden jälkeen jos hän edelleen valvoo öitä tässä vaiheessa, mutta joutuu jo vanhempainvapaan loppua palaamaan töihin.” (Äiti, korkeakoulutus, ansiotyössä palkansaajana ennen tämän lapsen syntymää, 1 lapsi)

4.5.8 Imetys

Noin joka kymmenes vastaaja nosti esille imetyksen merkityksen muistamisen tärkeyden perhevapaauudistusta suunniteltaessa. Imetyksen huomioimista perusteltiin niin terveydellisillä syillä kuin virallisilla suosituksillakin. Imetys ja siihen liittyvät perhekohtaiset valinnat nähtiin perusteena äidin pidemmille vapaille ja perheiden valinnanvapaudelle vanhempainvapaiden jakamisessa. Vastaajat myös nostivat esille työhön palaamisen ja imetyksen yhdistämisen haasteen.

”Perhevapaissa tulisi antaa perheille valinnanvapautta päättää itse asioistaan. Tasa-arvo asiat tulee ottaa huomioon ja tosiollisesti naisten ura usein kärsii pitkistä hoitovapaista. Samaan aikaan alle 1-vuotiaiden lasten kohdalla on muistettava, että evoluutiolle ihminen, virkamies tai poliitikko ei voi mitään, eli alle 1 vuotias lapsi on hyvin riippuvainen äidistään sekä fyysisesti, että henkisesti.” (Isä, ansiotyössä palkansaajana, 2 lasta)

”Oma näkemykseni on, että tärkeintä olisi saada perhevapaata pidennettyä. Tämä voidaan hyvin järjestää niin, että isä jää siinä vaiheessa kotiin hoitamaan lasta, kun imetystä voidaan vähentää tai lopettaa. Kaikilla muilla tavoilla myös isä pystyy hoitamaan lasta.” (Isä korkeakoulutus, ansiotyössä palkansaajana, 1 lapsi)

”Tiedetään, että pitkä imetys suojaa sekä äidin että lapsen terveyttä, joten siinäkin mielessä olisi tärkeä suojata imetys edes vuoden ikään saakka.” (Äiti, korkeakoulutus, ansiotyössä palkansaajana ennen tämän lapsen syntymää, 2 lasta)

”Uudistuksessa pitäisi mielestäni ottaa imetyssuositus huomioon (THL: VÄHINTÄÄN 1-vuotiaaksi; WHO väh. 2), koska se on ehdottomasti lapsen omaksi parhaaksi. Tätä isä EI voi hoitaa, vaikka kaikilta muilta osin olisi aivan yhtä pätevä hoitamaan lasta kuin äitikin. Kaikki työpaikat eivät mahdollista imetyksen jatkamista, jos lapsi jää isän

kanssa kotiin tai lähtee päiväkotiin.” (Äiti, peruskoulu/lukio, ansiotyössä palkansaajana ennen tämän lapsen syntymää, 1 lapsi)

5 Yhteenveto ja pohdinta

Tässä työpaperissa on tarkasteltu pienten lasten vanhempien mielipiteitä ja näkemyksiä perhevapaiden kehittämisestä. Tulokset perustuvat Kelan tutkimusyksikössä vuodenvaihteessa 2019–2020 kerättyyn Äitiyspakkaus- ja perhevapaakyselyyn, johon vastasi yhteensä 1 202 äitiä ja 825 isää, joilla oli 3–20 kuukauden ikäinen lapsi. Kysely on ensimmäinen Kelan toteuttamista Äitiyspakkaus- ja perhevapaakyselyistä, jossa tiedusteltiin myös isien näkemyksiä perhevapaista.

Kyselyn toteutus sijoittui ajankohtaan, jolloin Marinin hallituksen (aiemmin Rinteen hallitus) asettama työryhmä parhaillaan valmisteli perhevapaiden uudistamista. Vaikka kyselyyn vastanneet vanhemmat arvioivatkin todennäköisesti perhevapaiden kehittämistarpeita kyselyn aikana vielä voimassa olleen järjestelmän näkökulmasta, heijastuu näkemyksissä todennäköisesti myös syksyn 2019 aikaan julkisuudessa käyty keskustelu perhevapaiden kehittämisestä. Kyselytutkimuksen avulla on mahdollista saada arvokasta tietoa vanhempien näkemyksistä juuri siinä elämäntilanteessa, jossa esimerkiksi pohtiminen perhevapaiden jakamisesta vanhempien kesken on perheelle ajankohtaista. Näin kyselytutkimusten tuottama tieto osaltaan täydentää rekistereihin perustuvien tarkastelujen antamaa kuvaa perheiden perhevapaavalinnoista. Edellisessä Kelan tutkimuksen toteuttamassa äitiyspakkaus- ja perhevapaakyselyssä kartoitettiin vanhempien mielipiteitä eri tahojen esittämistä perhevapaamalleista (ks. Heinonen & Saarikallio-Torp, 2017). Tämän, vuodenvaihteessa 2019–2020 toteutetun kyselytutkimuksen tuloksia esiteltiin tuoreeltaan myös perhevapaauudistusta valmistelleelle työryhmälle.

Äitiyspakkaus- ja perhevapaakyselyssä vanhemmille esitettiin joukko väittämiä vanhempainvapaiden uudistamisvaihtoehdoista, joihin jokaiseen vanhemmat saivat ottaa kantaa. Vanhempainvapaita koskevista ehdotuksista eniten kannatusta sai se vaihtoehto, jossa vanhempainvapaan pituutta lisättäisiin jaksolla, jonka jakamisesta vanhemmat päättävät itse vapaasti – vanhempainvapaiden uudistamista tällä tavoin kannatti yli 70 prosenttia vastaajista. Lähes 70 prosenttia vanhemmista (äidit hieman useammin kuin isät) piti hyvänä myös sellaista mallia, jossa kummallekaan vanhemmalle ei osoiteta omaa jaksoa, vaan vanhemmat päättävät koko vapaan jakamisesta itse. Kiintiöidyt jaksot vanhempainvapaaissa ovat siis vähemmän suosittuja, joskin se vaihtoehto, jossa kyselyn toteutuksen aikaan voimassa olevaan mallia kehitettäisiin lisäämällä vain isälle osoitetun kiintiön pituutta, sai 'kiintiövaihtoehdoista' eniten kannatusta – lähes 60 prosenttia vastaajista oli ainakin osittain valmis kannattamaan tämänkaltaista uudistamisvaihtoehtoa. Mallit, joissa vanhempainvapaat jaettaisiin puoliksi vanhempien kesken tai kummallekin vanhemmalle osoitettaisiin oma jakso, josta ei voisi luovuttaa lainkaan toiselle, saivat selvästi vähemmän kannatusta vanhempien keskuudessa. Isät kannattivat kuitenkin hieman äitejä useammin vapaihin osoitettavia kiintiöitä.

Äitien kohdalla koulutusryhmittäiset erot olivat suuria; etenkin ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneet eroavat muista 'kiintiökannatuksellaan'. Isien kohdalla koulutusryhmien väliset erot olivat melko pieniä, joskin vähän koulutetut isät olivat hieman useammin kiintiöiden kannalla kuin korkeammin koulutetut isät. Vapaasti jaettavan vanhempainvapaajakson lisäämistä kannattivat kaikki koulutusryhmät tasaisesti sekä isillä että äideillä.

Aikaisemmissa tutkimuksissa on tullut toistuvasti esiin, että vanhemmat kaipaavat lisää joustomahdollisuuksia perhevapaiden käyttöön (Heinonen & Saarikallio-Torp, 2018; Kontula, 2018; Sorsa & Rotkirch, 2020). Tutkimuksissa ei kuitenkaan useinkaan ole pystytty tarkemmin selvittämään, minkälaiset joustot kiinnostaisivat vanhempia. Tässä selvityksessä esitettiin vanhemmille joukko erilaisia konkreettisia vapaiden käyttöä joustavoittavia ratkaisuja, ja vanhempia pyydettiin arvioimaan, kuinka todennäköisesti he olisivat hyödyntäneet kyseistä joustomahdollisuutta, mikäli sellainen olisi ollut tarjolla.

Kyselyn aikaan voimassa oleva vanhempainvapaajärjestelmä tarjosi joustomahdollisuuksia vain vähän, ja varsinkin äitien mahdollisuudet siirtää vapaan käyttöä tai jakaa sitä osiin olivat hyvin vähäiset. Kyselyssä äideiltä tiedusteltiin, kuinka todennäköisesti he käyttäisivät mahdollisuutta aloittaa äitiysvapaa myöhemmin, lähempänä laskettua aikaa (voimassa olleen järjestelmän mukaan äitiysvapaa tuli aloittaa viimeistään 30 arkipäivää ennen lapsen laskettua aikaa). Äideistä 44 prosenttia arveli hyödyntävänsä tällaista mahdollisuutta. Onkin varsin mahdollista, että moni äiti tulee käyttämään vuonna 2022 voimaan tulleen vanhempainvapaajärjestelmän tarjoamaa mahdollisuutta siirtää raskausvapaan aloittaminen lähemmäs laskettua aikaa (raskausvapaa tulee aloittaa viimeistään 14 arkipäivää ennen laskettua aikaa).

Ruotsin vanhempainvapaamallia on usein pidetty esimerkkinä hyvin joustavasta järjestelmästä. Siinä vanhempien on mahdollista käyttää vanhempainpäivärahopäiviä valintansa mukaisesti esimerkiksi niin, että vanhempi nostaa päivärahaa neljältä päivältä, vaikka on vapaalla koko viikon. Tällä tavoin vanhemmat voivat halutessaan ulottaa vapaan pitämisen pidemmälle aikavälille, mutta matalammalla korvaustasolla, tai siirtää päiviä käytettäväksi myöhemmin. Äitiysavustus- ja perhevapaakyselyssä esitettiin vanhemmille kaksi joustomahdollisuutta, jotka muistuttivat Ruotsin mallin mukaista järjestelmää. Ensimmäisessä vaihtoehdossa vanhemmilta kysyttiin, kuinka todennäköisesti he olisivat hyödyntäneet mahdollisuutta ulottaa vanhempainvapaan pitäminen pidemmälle, mutta niin että samalla sen korvaustaso laskisi. Vaikka edellä väittämät, joissa vanhempainvapaan keston esitettiin erilaisia pidennystapoja, saivat runsaasti kannatusta vanhemmilta, tässä esitetty mahdollisuus pidentää vanhempainvapaata kiinnosti kuitenkin lopulta melko vähän vanhempia. Äideistä alle kolmasosa ja isistä viidesosa arveli, että voisi hyödyntää tätä vaihtoehtoa. Hieman alle puolet äideistä ja yli puolet isistä piti sen sijaan epätodennäköisenä, että käyttäisi tällaista mahdollisuutta. On mahdollista, että vanhempainvapaan ajalta maksettava korvaustaso (enintään 70 % ansiotuloista) koetaan sen verran matalaksi, että sen madaltaminen ei houkuttele vanhempia, vaikka sen avulla vapaata voitaisiin pidentää. Isät myös näyttivät suhtautuvan korvaustason madaltumista merkitsevään joustomahdollisuuteen nihkeämmin kuin äidit.

Toisessa vaihtoehdossa esitetty malli vanhempainvapaan pitämistä osa-aikaisena, niin että päiviä voisi siirtää myöhemmin pidettäväksi, ei myöskään juurikaan kiinnostanut vanhempia. Hieman useampi kuin joka neljäs äiti ja kolmasosa isistä oli kiinnostunut tästä mahdollisuudesta. Vastavuoroisesti 45 prosenttia äideistä ja kolmasosa isistä piti epätodennäköisenä, että käytäisi tällaista mahdollisuutta.

Se, että 56 prosenttia äideistä ja 42 prosenttia isistä uskoi pitävänsä vapaat yhtäjaksoisesti, vaikka tarjolla olisi mahdollisuus jaksottamiseen ja vapaiden siirtämiseen myöhempään ajankohtaan, kertoo ehkä myös siitä, että vapaan kokonaiskesto koetaan lyhyeksi eikä sitä haluta pilkkoa lyhempiin jaksoihin, vaikka päivät voisikin siirtää myöhemmin käytettäväksi. Osin kyse voi myös olla siitä, että joustavampien vapaiden ja työnteon yhdistävien käytäntöjen puuttuminen tai osa-aikatyön järjestämisen hankaluudet vähentävät mielenkiintoa myös joustavampiin vanhempainvapaiden ratkaisuihin. Vanhemmat eivät myöskään olleet kovin kiinnostuneita vuorottelemaan aivan pienen lapsen hoidossa niin, että kumpikin hoitaisi lasta osan viikkoa.

Kotihoidon tuen suuri suosio näkyy sekä vanhemmilta aiemmin kerätyissä kyselyissä että tuen korkeassa käyttöasteessa (Miettinen & Saarikallio-Torp, 2023; Närvi ym., 2017; Saarikallio-Torp ym., 2020). Tuen saama vahva kannatus tuli esiin myös tässä kyselyssä. Vanhemmille esitettiin erilaisia, viime vuosina julkisessa keskustelussa esillä olleita kotihoidon tuen kehittämistä vaihtoehtoja, joihin he saivat ottaa kantaa. Ensimmäiseksi tiedusteltiin, tulisiko kotihoidon tuesta luopua kokonaan. Tätä kannatti vain pari prosenttia äideistä ja viisi prosenttia isistä, ja vastusti lähes 90 prosenttia äideistä ja yli 80 prosenttia isistä. Seuraavissa vaihtoehdoissa esitettiin erilaisia kotihoidon tuen leikkaamisen vaihtoehtoja. Vanhemmat suhtautuivat niihin myönteisemmin kuin tuesta kokonaan luopumiseen, ja eniten kannatusta saivat sellaiset leikkausvaihtoehdot, joissa kotihoidon tuen leikkaamista kompensoitaisiin maksamalla selvästi nykyistä korkeampaa korvausta jäljelle jäävältä osalta. Yli 60 prosenttia äideistä kannatti vaihtoehtoja, joissa kotihoidon tuen maksaminen päättyisi, kun lapsi täyttää kaksi vuotta, mutta vaihtoehtoisesti joko vanhempainvapaa ulottuisi lapsen 2-vuotispäivään, tai kotihoidon tuki olisi tältä ajalta merkittävästi korkeampi. Myös isistä yli puolet kannatti näitä vaihtoehtoja. Kannatus väheni selvästi, kun leikkauskohtaa varhennettiin. Noin 37 prosenttia vanhemmista oli valmis antamaan tukensa ehdotukselle, jossa kotihoidon tuki leikattaisiin lapsen täytettyä 1,5 vuotta, mutta vanhempainvapaa ulottuisi vastaavasti siihen asti. Tuen porrastamista siten, että 2 vuotta täyttäneen kotihoidossa olevan lapsen tuki laskisi, mutta tukeen ei muutoin tehtäisi muutoksia tai tasokorotuksia, sai myös jonkin verran kannatusta: puolet äideistä ja hieman alle puolet isistä oli valmis kannattamaan tätä vaihtoehtoa. Vaikka kotihoidon tukijärjestelmä saa vahvaa kannatusta, vanhemmat näyttäisivät kuitenkin olevan valmiita lyhentämään tuen kestoa, jos jäljelle jäävältä ajalta maksettavan tuen tasoa vastaavasti korotettaisiin. Lapsen 2-vuotispäivään sijoittuva kotihoidon tuen leikkaamisen kannatus heijastanee ehkä myös nykyistä tuen käyttötapaa. Puolet tukea käyttävistä äideistä käyttää tukea noin vuoden verran eli käytännössä siihen saakka, kunnes lapsi täyttää kaksi vuotta (Miettinen & Saarikallio-Torp, 2023).

Kotihoidon tuen leikkaamisen vaihtoehdoksi esitettiin kyselyssä myös varhaiskasvatuspalvelujen kehittämistä. Nämä vaihtoehdot eivät kuitenkaan kiinnostaneet vanhempia kovinkaan suurella määrällä, joskin isät olivat jonkin verran äitejä valmiimpia lakkauttamaan kotihoidon

tuen, jos varhaiskasvatusta kehitettäisiin. Alle viidesosa äideistä ja kolmasosa isistä kannatti vaihtoehtoa, jossa kotihoidon tuen lakkauttamisen vastineeksi kunnallisen varhaiskasvatuksen tulisi olla perheille ilmaista. Lähes 70 prosenttia äideistä ja lähes puolet isistä oli sen sijaan eri mieltä. Varhaiskasvatuksen laadun parantaminen kotihoidon tuen lakkauttamisen vastineeksi ei saanut kannatusta senkään vertaa. 15 prosenttia äideistä ja 20 prosenttia isistä oli valmis lakkauttamaan kotihoidon tuen, jos samalla parannettaisiin varhaiskasvatuksen laatua. Eri mieltä olevien osuus oli tässäkin suuri: 65 prosenttia äideistä ja 54 prosenttia isistä oli eri mieltä. Näyttääkin siltä, että varhaiskasvatuspalvelujen hinta tai laatu eivät ainakaan tämän kyselyn toteuttamisen aikaan merkittävästi vaikuttaneet kotihoidon tuen suosioon vanhempien keskuudessa.

Kotihoidon tuesta luopuminen ja vastaavasti osa-aikatyöhön tai työajan lyhentämiseen suunnattu tuki ei myöskään saanut kannatusta vanhemmilta. Vain hieman useampi kuin joka kymmenes äiti ja isistä hieman useampi, noin viidesosa, kannatti tätä vaihtoehtoa, vastustus oli sen sijaan selvää: lähes 60 prosenttia vanhemmista ei kannattanut tätä vaihtoehtoa.

Toisinaan keskusteluissa on myös esitetty kotihoidon tuen kiintiöimistä vanhemmille niin, että kumpikin vanhempi voisi käyttää kotihoidon tukea enintään yhden vuoden. Kyselyssä tiedusteltiin vanhempien kantaa tähän ehdotukseen, mutta se sai vain vähän tukea, vain hieman useampi kuin joka kymmenes äideistä ja joka kuudes isä kannatti ehdotusta, reilu 60 prosenttia äideistä ja hieman yli puolet isistä vastusti ehdotusta.

Vanhempien vastausten perusteella kotihoidon tukijärjestelmä nauttii vanhempien vahvaa kannatusta ja monen vanhemman kirjoituksista välittyä kotihoidon tuen taustalla perheiden valinnanvapauden säilyttämisen tärkeys. Tiukkoihin kiintiöihin vanhemmat vaikuttavat suhtautuvan varautuneesti. Toisaalta vanhempien joukossa vaikuttaa olevan myös valmiutta kotihoidon tukea koskeville erilaisille leikkauksille, kuten tukikauden lyhentämiselle tai tuen euroääräisen tason porrastuksille. Suuri osa vanhemmista pitää lapsen 1,5–2 vuoden ikää sopivana ikänä lapselle aloittaa varhaiskasvatuksessa. Tämä heijastuu myös vanhempien kotihoidon tukea koskeviin näkemyksiin tuen leikkausta koskevien väittämien kohdalla. Vanhemmat pitivät loppuvuonna 2019 toteutetun kyselyn vastausten mukaan perhevapaajärjestelmän kokonaisvaltaista uudistamista tärkeänä, mikä näkyi esimerkiksi vanhempien toiveissa ulottaa ansiosidonnainen vanhempainvapaakausi silloisen järjestelmän sallimaa pidemmälle.

Kotihoidon tukijärjestelmään liittyvään, kriittiseenkin keskusteluun peilaten pienten lasten vanhempien valmiutta luopua kotihoidon tuesta vanhempainvapaan pidentämistä vastaan voidaan pitää merkityksellisenä tuloksena. Kun raportin tuloksia vertaa rekisteritutkimuksiin kotihoidon tuen käytön yleisyydestä, vanhempien näkemykset näyttävät kuitenkin noudattelevan melko yhtäläisesti kotihoidon tuella vietettyjen jaksojen pituuksia. Suomessa enemmistö äideistä käyttää kotihoidon tukea enintään siihen asti, kunnes lapsi on 2-vuotias (61 % äideistä). 40 prosenttia äideistä puolestaan käyttää kotihoidon tukea siihen asti, kun lapsi on korkeintaan 1,5-vuotias ja noin 39 prosenttia yli lapsen 2-vuotispäivän. Huomionarvoista kuitenkin on, että erityisesti tukea täysimääräisenä käyttävien äitien osuus on laskenut koko 2000-luvun ajan. (Miettinen & Saarikallio-Torp, 2023.)

Vuoden 2022 syksyllä voimaan tullut vanhempainvapaaudistus tarjoaa perheille aiempaa enemmän ja joustavampia mahdollisuuksia yhdistää työ ja pienen lapsen hoito. Toistaiseksi on vielä liian aikaista selvittää, miten vanhemmat ovat uudistuksen ottaneet vastaan ja missä määrin joustomahdollisuuksia hyödynnetään. On mahdollista, että rakenteelliset esteet, kuten työlainsäädännön tuomat rajaukset vanhempainvapajaksojen lukumäärästä, rajoittavat osaltaan uudistuksen täysimääräistä hyödyntämistä esimerkiksi isien vapaiden käytössä.

Lopuksi haluamme kiittää kaikkia niitä lukuisia vanhempia, jotka osallistuivat kyselyyn ja antoivat näin arvokkaan panoksensa perhevapaaajärjestelmän kehittämiseen!

Lähteet

EU 2019/1158. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi vanhempien ja omaistaan hoitavien työ- ja yksityiselämän tasapainottamisesta.

Haataja, A. (2004). Pohjoismaiset vanhempainvapaat kahden lasta hoitavan vanhemman tukena. *Janus*, 12(1), 25–48.

Haataja, A. (2016). Pieniä ja suuria reformeja pienten lasten perheille suunnatuissa perhevapaissa ja -etuuksissa. Teoksessa A. Haataja, I. Airio, M. Saarikallio-Torp, & M. Valaste (toim.). *Laulu 573 566 perheestä. Lapsiperheet ja perhepolitiikka 2000-luvulla* (s. 36–79). Kela. <http://hdl.handle.net/10138/163822>

Heinonen, H.-M., & Saarikallio-Torp, M. (25.4.2017). Perhevapaamallit äitien puntarissa. *Tutkimusblogi* <https://tutkimusblogi.kela.fi/arkisto/3854>

Heinonen, H.-M., & Saarikallio-Torp, M. (21.3.2018). Äidit toivovat joustoa ja valinnanvapautta perhevapaasiin. *Tutkimusblogi*. <https://tutkimusblogi.kela.fi/arkisto/4476>

Hiilamo, H., & Kangas, O. (2009). Trap for women or freedom to choose? The struggle over cash for child care schemes in Finland and Sweden. *Journal of Social Policy*, 38(3), 457–475.

Juutilainen, V.-P., Saarikallio-Torp, M., & Haataja, A. (2016). *Perhevapaat 2013 -väestökyselyn toteutus: Tiedonkeruu, aineiston edustavuus ja perustietoja vastaajista*. Kela.

Kela. (2021). *Kelan Lapsiperhe-etuustilasto 2021* [tilasto]. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2022050432655>

Kontula, O. (2018). *2020-luvun perhepolitiikkaa: Perhebarometri 2018*. Väestöliitto.

Miettinen, A., & Saarikallio-Torp, M. (13.3.2019). *Joustoja, kiintiötä, valinnanvapautta? Tutkimuksen näkökulmia perhevapaiden jakamiseen* [seminariesitys]. Perhevapaat uusiksi – mutta miten? Helsinki, Suomi.

Miettinen, A., & Saarikallio-Torp, M. (2020). Isille kiintiöidyn vanhempainvapaan käyttö ja sen taustatekijät. *Yhteiskuntapolitiikka*, (85)4, 345–357.

Miettinen, A., & Saarikallio-Torp, M. (2023). Äitien kotihoidon tukijaksot lyhentyneet – väestöryhmittäiset erot yhä suuria. *Yhteiskuntapolitiikka*, 88(2), 168–175.

- Nieminen, A., Valkama, V., Saarikallio-Torp, M., & Miettinen, A. (2022). *Äitien näkemyksiä perhevapaalta työelämään siirtymisen haasteista: Tuloksia Äitiysavustus- ja perhevapaakyselystä*. Kela. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2022121972506>
- Repo, K. (2012). Lasten kotihoidon tuen merkitykset käyttäjien arjessa. Teoksessa J. Sipilä, M. Rantalaiho, K. Repo, & T. Rissanen (toim.). *Rakastettu ja vihattu lasten kotihoidon tuki* (s. 111–150). Vastapaino.
- Repo, K. (2007). Pienten lasten kotihoito lastenhoidon vaihtoehtona. *Janus*, 15(3), 229–244.
- Ruusuvuori, J., Nikander, P., & Hyvärinen, M. (toim.). (2010). *Haastattelun analyysi*. Vastapaino.
- Saarikallio-Torp, M., & Haataja, A. (2016). Isien vanhempainvapaiden käyttö on yleistynyt: Ketkä isistä vapaita käyttävät ja ketkä eivät? Teoksessa A. Haataja, I. Airio, M. Saarikallio-Torp, & M. Valaste (toim.) (2016). *Laulu 573 566 perheestä. Lapsiperheet ja perhepolitiikka 2000-luvulla* (s. 80–115). Kela. <http://hdl.handle.net/10138/163822>
- Saarikallio-Torp, M., & Miettinen, A. (2021). Family leaves for fathers: Non-users as a test for parental leave reforms. *Journal of European Social Policy*, 31(2), 161–174.
- Saarikallio-Torp, M., Miettinen, A., & Heinonen, H.-M. (19.2.2020). Kotihoidon tuen kannatus edelleen vahvaa – asenteet leikkaamista kohtaan kuitenkin lieventyneet. *Tutkimusblogi*. <https://tutkimusblogi.kela.fi/arkisto/5204>
- Salmi, M., & Närvi, J. (2014). Perhepoliittiset uudistukset ja pienten lasten vanhempien mielipiteet. *Yhteiskuntapolitiikka*, 79(4): 413–423.
- Salmi, M., & Närvi, J. (2017). Johdanto. Teoksessa M. Salmi & J. Närvi (toim.) (2017). *Perhevapaat, talouskriisi ja sukupuolten tasa-arvo* (s. 8–35). Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
- Sipilä, J., Rantalaiho, M., Repo, K., & Rissanen, T. (toim.) (2012). *Rakastettu ja vihattu lasten kotihoidon tuki*. Vastapaino.
- Sorsa, T., & Rotkirch, A. (2020). *Työ ja perhe ne yhteen soppii: Perhebarometri 2020*. Väestöliitto Väestötutkimuslaitos.
- Takala, P. (2005). *Uuden isyysvapaan ja isän muiden perhevapaiden käyttö*. Kela.
- TENK (2013). *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa: Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2012*. Tutkimuseettinen neuvottelukunta.
- TENK (2019). *Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakkoarviointi Suomessa: Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2019* (Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 3). Tutkimuseettinen neuvottelukunta.
- Valkama, V., Saarikallio-Torp, M., & Heinonen, H.-M. (2020). *Äitiyspakkaus käyttäjien puntarissa X*. Kela. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe20201215100809>

Liite

Liitetaulukot A. Vanhempainvapaita koskevat väittämät taustamuuttujittain (taulukot 1–7).

Liitetaulukko 1. WV1 ”Vanhempainvapaita tulisi pidentää kasvattamalla isän vapaata.”

Taustamuuttuja	Äiti				Isä			
	Täysin/osittain samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Täysin/osittain eri mieltä (%)	N	Täysin/ osittain samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Täysin/osittain eri mieltä (%)	N
KAIKKI	58,9	20,9	20,2	1 191	62,7	22,6	14,7	817
IKÄ				1 159				792
≤ 25 v	52,1	24,0	24,0	121	69,2	19,2	11,5	26
26–35 v	53,2	20,3	26,5	739	63,3	22,7	14,1	441
≥ 36 v	49,2	21,7	29,1	299	61,8	23,1	15,1	325
LAPSILUKU				1190				817
1	58,9	20,9	20,2	589	66,9	21,8	11,3	363
2	48,3	23,0	28,7	383	64,1	21,7	14,1	276
3+	40,4	18,8	40,8	218	51,7	25,8	22,5	178
KOULUTUSTASO				1 191				816
Perus- tai keskiaste	50,4	26,7	22,9	427	68,7	19,0	12,4	364
Alempi korkeakoulu	46,9	20,1	33,0	448	55,6	26,5	17,9	257
Ylempi korkeakoulu	61,7	15,5	22,8	316	61,0	24,1	14,9	195
KOULUTUSALA				1086				718
Terveys- ja hyvinvointi	48,4	22,8	28,8	351	62,0	22,0	16,0	50
Kasvatus	47,4	22,7	29,9	97	10,0	60,0	30,0	10
Yhteiskuntatieteet ja	54,5	16,7	28,8	66	88,5	7,7	3,8	26

Taustamuuttuja	Äiti				Isä			
	Täysin/osittain samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Täysin/osittain eri mieltä (%)	N	Täysin/ osittain samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Täysin/osittain eri mieltä (%)	N
sosiaaliala								
Humanistiset ja taideala	62,7	12,0	25,3	83	56,5	30,4	13,0	23
Kauppa ja hallinto	55,0	18,2	26,8	209	64,1	25,0	10,9	92
Oikeustiede	60,0	20,0	20,0	20	66,7	16,7	16,7	12
Palvelut	44,3	27,4	28,3	106	78,4	16,2	5,4	37
Maa- ja metsätalous	37,5	29,2	33,3	24	61,4	20,5	18,2	44
Luonnontieteet	62,2	21,6	16,2	37	61,1	27,8	11,1	18
Tekniikka	56,6	22,4	21,1	76	59,8	23,4	16,8	333
Tietojenkäsittely ja tietoliikenne	52,9	23,5	23,5	17	60,3	23,3	16,4	73
AMMATTIASEMA				1 160				806
Johtava asema	72,1	7,0	20,9	43	71,0	15,9	13,0	69
Ylempi toimihenkilö	62,6	16,8	20,5	190	58,1	21,4	20,5	210
Alempi toimihenkilö	47,7	18,3	33,9	109	62,1	22,4	15,5	116
Työntekijä	48,8	23,4	27,8	785	64,7	23,9	11,3	380
Yrittäjä (sis. maanviljelijä)	48,5	23,4	24,2	33	54,8	25,8	19,4	31
PÄÄASIALLINEN TOIMINTA				1 190				811
Ansiotyössä	52,4	21,7	25,9	899	61,6	23,7	14,7	721
Kotona hoitamassa aiemmin syntynyttä lasta	39,1	21,1	39,8	128	83,3	-	16,7	6
Opiskelija	66,2	16,2	17,6	74	57,1	35,7	7,1	14
Työtön	55,7	20,3	24,1	79	80,0	6,7	13,3	15

Taustamuuttuja	Äiti				Isä			
	Täysin/osittain samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Täysin/osittain eri mieltä (%)	N	Täysin/ osittain samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Täysin/osittain eri mieltä (%)	N
Muu	50,0	30,0	20,0	10	69,1	14,5	16,4	55
SUURALUE (NUTS2)				1191				817
Etelä-Suomi	48,4	21,5	30,1	219	57,2	31,6	11,2	152
Hki-Uusimaa	60,2	18,0	21,8	377	63,4	21,8	14,8	257
Länsi-Suomi	49,1	24,4	26,5	328	68,2	16,9	14,9	201
Pohjois- ja Itä-Suomi	47,2	21,7	31,1	267	60,4	22,7	16,9	207

Liitetaulukko 2. VV2 ”Vanhempainvapaata tulisi pidentää kasvattamalla vanhempien kesken jaettavaa vapaata.

Taustamuuttuja	Äiti				Isä			
	Täysin/osittain samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Täysin/osittain eri mieltä (%)	N	Täysin/osittain samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Täysin/osittain eri mieltä (%)	N
KAIKKI	74,1	15,7	10,2	1 192	70,9	17,2	11,9	815
IKÄ				1 160				790
≤ 25 v	73,6	16,5	9,9	121	77,8	11,1	11,1	27
26–35 v	74,6	15,6	9,9	739	71,3	19,1	9,6	439
≥ 36 v	72,7	15,3	12,0	300	71,0	14,5	14,5	324
LAPSILUKU				1 191				815
1	76,9	16,1	6,9	590	73,7	17,5	8,9	361
2	73,3	16,0	10,7	382	69,6	17,8	12,7	276
3+	67,6	14,2	18,3	219	67,4	15,7	16,9	178
KOULUTUSTASO				1 192				814
Perus- tai keskiaste	71,7	16,8	11,5	428	71,6	18,0	10,4	366
Alempi korkeakoulu	75,5	14,7	9,8	449	70,2	19,2	10,6	255

Taustamuuttuja	Äiti				Isä			
	Täysin/osittain samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Täysin/osittain eri mieltä (%)	N	Täysin/osittain samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Täysin/osittain eri mieltä (%)	N
Ylempi korkeakoulu	75,2	15,6	9,2	315	70,5	13,0	16,6	193
KOULUTUSALA				1 087				715
Terveys- ja hyvinvointi	75,9	13,4	10,8	352	76,0	12,0	12,0	50
Kasvatus	69,1	25,8	5,2	97	88,9	11,1	-	9
Yhteiskuntatieteet ja sosiaaliala	77,3	10,6	12,1	66	68,0	20,0	12,0	25
Humanistiset ja taideala	71,1	18,1	10,8	83	91,3	4,3	4,3	23
Kauppa ja hallinto	74,8	14,3	11,0	210	78,0	12,1	9,9	91
Oikeustiede	65,0	25,0	10,0	20	58,3	41,7	-	12
Palvelut	71,7	19,8	8,5	106	81,1	18,9	-	37
Maa- ja metsätalous	83,3	12,5	4,2	24	62,8	23,3	14,0	43
Luonnontieteet	70,3	18,9	10,8	37	61,1	16,7	22,2	18
Tekniikka	76,0	16,0	8,0	75	67,4	17,1	15,6	334
Tietojenkäsittely ja tietoliikenne	70,6	11,8	17,6	17	75,3	15,1	9,6	73
AMMATTIASEMA				1 161				804
Johtava asema	72,1	16,3	11,6	43	63,2	16,2	20,6	68
Ylempi toimihenkilö	77,8	13,2	9,0	189	73,7	12,9	13,4	209
Alempi toimihenkilö	78,9	14,7	6,4	109	63,8	20,7	15,5	116
Työntekijä	72,6	16,8	10,7	787	73,2	17,6	9,2	380
Yrittäjä (sis. maanviljelijä)	72,7	12,1	15,2	33	67,7	25,8	6,5	31
PÄÄASIALLINEN TOIMINTA				1 191				809
Ansiotyössä	76,3	14,6	9,1	900	70,7	17,1	12,2	720
Kotona hoitamassa aiemmin syntynyttä lasta	65,6	18,0	16,4	128	66,7	33,3	-	6
Opiskelija	67,6	18,9	13,5	74	71,4	21,4	7,1	14
Työtön	67,1	22,8	10,1	79	78,6	14,3	7,1	14

Taustamuuttuja	Äiti				Isä			
	Täysin/osittain samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Täysin/osittain eri mieltä (%)	N	Täysin/osittain samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Täysin/osittain eri mieltä (%)	N
Muu	80,0	10,0	10,0	10	72,7	16,4	10,9	55
SUURALUE (NUTS2)				1 192				815
Etelä-Suomi	75,8	16,0	8,2	219	62,9	21,9	15,2	151
Hki-Uusimaa	71,8	16,2	12,0	376	74,2	13,7	12,1	256
Länsi-Suomi	75,6	16,2	8,2	328	74,6	17,4	8,0	201
Pohjois- ja Itä-Suomi	74,0	14,1	11,9	269	69,1	17,9	13	207

Liitetaulukko 3. VV3 ” Vanhempainvapaiden kiintiöiden tulisi olla äidille ja isälle yhtä pitkät, eikä omaa kiintiövapaata voisi siirtää toiselle vanhemmalle.”

Taustamuuttuja	Äiti				Isä			
	Täysin/osittain samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Täysin/osittain eri mieltä (%)	N	Täysin/ osittain samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Täysin/osittain eri mieltä (%)	N
KAIKKI	10,8	15,4	73,9	1 190	16,4	20,4	63,2	818
IKÄ				1 158				793
≤ 25 v	8,3	25,0	66,7	120	25,9	44,4	29,6	27
26–35 v	10,4	14,9	74,7	739	16,1	21,0	62,9	442
≥ 36 v	12,0	13,4	74,6	299	16,7	17,6	65,7	324
LAPSILUKU				1 189				818
1	11,4	16,6	72,0	590	20,9	19,8	59,3	362
2	11,6	14,5	73,9	380	12,4	22,2	65,5	275
3+	7,8	13,7	78,5	219	13,4	19,0	67,6	179
KOULUTUSTASO				1 190				817
Perus- tai keskiaste	9,4	24,4	66,3	427	19,7	26,0	54,4	366
Alempi korkeakoulu	6,5	11,4	82,1	448	12,1	19,5	68,4	256
Ylempi korkeakoulu	18,7	8,9	72,4	315	15,9	11,3	72,8	195

Taustamuuttuja	Äiti				Isä			
	Täysin/osittain samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Täysin/osittain eri mieltä (%)	N	Täysin/ osittain samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Täysin/osittain eri mieltä (%)	N
KOULUTUSALA				1 086				718
Terveys- ja hyvinvointi	7,7	15,4	76,9	351	20,0	14,0	66,0	50
Kasvatus	7,2	12,4	80,4	97	10,0	20,0	70,0	10
Yhteiskuntatieteet ja sosi- aaliala	19,7	10,6	69,7	66	23,1	11,5	65,4	26
Humanistiset ja taideala	18,1	8,4	73,5	83	8,7	30,4	60,9	23
Kauppa ja hallinto	10,0	14,3	75,7	210	15,2	19,6	65,2	92
Oikeustiede	25,0	10,0	65,0	20	33,3	8,3	58,3	12
Palvelut	10,4	25,5	64,2	106	16,2	16,2	67,6	37
Maa- ja metsätalous	4,2	25,0	70,8	24	29,5	22,7	47,7	44
Luonnontieteet	18,9	13,5	67,6	37	5,6	22,2	72,2	18
Tekniikka	13,3	13,3	73,3	75	13,5	21,9	64,6	333
Tietojenkäsittely ja tietoli- kenne	11,8	5,9	82,4	17	16,4	17,8	65,8	73
AMMATTIASEMA				1 160				807
Johtava asema	20,9	11,6	67,4	43	21,7	11,6	66,7	69
Ylempi toimihenkilö	19,6	7,9	72,5	189	15,7	15,7	68,6	210
Alempi toimihenkilö	10,2	17,6	72,2	108	9,5	19,0	71,6	116
Työntekijä	8,0	16,4	75,6	787	18,4	25,2	56,4	381
Yrittäjä (sis. maanviljelijä)	12,1	18,2	69,7	33	12,9	12,9	74,2	31
PÄÄASIALLINEN TOIMINTA				1 189				812
Ansiotyössä	11,2	14,2	74,5	899	15,5	20,2	64,3	722
Kotona hoitamassa aiem- min syntynyttä lasta	4,7	13,3	82,0	128	16,7	16,7	66,7	6
Opiskelija	13,5	18,9	67,6	74	14,3	42,9	42,9	14

Taustamuuttuja	Äiti				Isä			
	Täysin/osittain samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Täysin/osittain eri mieltä (%)	N	Täysin/ osittain samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Täysin/osittain eri mieltä (%)	N
Työtön	9,0	26,9	64,1	78	26,7	20,0	53,3	15
Muu	40,0	20,0	40,0	10	25,5	18,2	56,4	55
SUURALUE (NUTS2)				1 190				818
Etelä-Suomi	9,7	14,3	76,0	217	15,8	19,1	65,1	152
Hki-Uusimaa	15,4	14,9	69,7	376	14,0	22,5	63,6	258
Länsi-Suomi	5,8	15,5	78,7	329	18,4	20,4	61,2	201
Pohjois- ja Itä-Suomi	11,2	16,8	72,0	268	17,9	18,8	63,3	207

Liitetaulukko 4. VV4 ”Vanhempainvapaiden kiintiöiden tulisi olla äidille ja isälle yhtä pitkät, mutta osan vapaasta voisi luovuttaa toiselle vanhemmalle.

Taustamuuttuja	Äiti				Isä			
	Täysin/osittain samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Täysin/osittain eri mieltä (%)	N	Täysin/osittain samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Täysin/osittain eri mieltä (%)	N
KAIKKI	52,2	21,0	26,8	1 190	59,4	18,8	21,8	815
IKÄ				1 158				790
≤ 25 v	54,6	23,5	21,8	119	59,3	22,2	18,5	27
26–35 v	51,4	23,2	25,4	740	60,5	16,4	23,2	440
≥ 36 v	52,8	15,4	31,8	299	58,2	21,1	20,7	323
LAPSILUKU				1 189				
1	54,0	22,1	23,9	589	61,5	17,5	21,1	361
2	52,8	19,9	27,3	381	57,7	20,1	22,3	274
3+	46,6	20,1	33,3	219	57,8	19,4	22,8	180
KOULUTUSTASO				1 190				814
Perus tai keskiaste	50,1	28,3	21,6	427	60,9	20,8	18,3	366
Alempi korkeakoulu	54,6	16,5	29,0	449	60,2	18,4	21,5	256

Taustamuuttuja	Äiti				Isä			
	Täysin/osittain samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Täysin/osittain eri mieltä (%)	N	Täysin/osittain samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Täysin/osittain eri mieltä (%)	N
Ylempi korkeakoulu	51,6	17,5	30,9	314	55,7	15,1	29,2	192
KOULUTUSALA				1 086				715
Terveys- ja hyvinvointi	49,6	23,8	26,6	353	62,0	12,0	26,0	50
Kasvatus	51,0	18,4	30,6	98	40,0	40,0	20,0	10
Yhteiskuntatieteet ja sosiologia	51,5	12,1	36,4	66	69,2	11,5	19,2	26
Humanistiset ja taideala	61,0	14,6	24,4	82	50,0	22,7	27,3	22
Kauppa ja hallinto	56,0	17,2	26,8	209	63,0	18,5	18,5	92
Oikeustiede	47,4	31,6	21,1	19	66,7	16,7	16,7	12
Palvelut	52,8	27,4	19,8	106	75,7	10,8	13,5	37
Maa- ja metsätalous	50,0	12,5	37,5	24	52,3	25,0	22,7	44
Luonnontieteet	32,4	27,0	40,5	37	61,1	22,2	16,7	18
Tekniikka	54,7	14,7	30,7	75	59,9	17,2	22,9	332
Tietojenkäsittely ja tietoliikenne	58,8	35,3	5,9	17	51,4	18,1	30,6	72
AMMATTIASEMA				1 160				804
Johtava asema	54,8	19,0	26,2	42	58,6	17,1	24,3	70
Ylempi toimihenkilö	55,3	13,2	31,6	190	58,9	16,9	24,2	207
Alempi toimihenkilö	56,0	17,4	26,6	109	57,8	19,8	22,4	116
Työntekijä	50,9	23,2	26,0	786	60,4	19,2	20,5	381
Yrittäjä (sis. maanviljelijä)	54,5	27,3	18,2	33	60,0	26,7	13,3	30
PÄÄASIALLINEN TOIMINTA				1 189				809
Ansiotyössä	52,4	21,2	26,3	900	59,3	18,3	22,4	720
Kotona hoitamassa aiemmin syntynyttä lasta	46,9	20,3	32,8	128	66,7	16,7	16,7	6

Taustamuuttuja	Äiti				Isä			
	Täysin/osittain samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Täysin/osittain eri mieltä (%)	N	Täysin/osittain samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Täysin/osittain eri mieltä (%)	N
Opiskelija	51,4	20,3	28,4	74	57,1	35,7	7,1	14
Työtön	61,0	19,5	19,5	77	40,0	33,3	26,7	15
Muu	40,0	20,0	40,0	10	64,8	16,7	18,5	54
SUURALUE (NUTS2)				1 190				815
Etelä-Suomi	47,9	23,7	28,3	219	62,0	18,0	20,0	150
Hki-Uusimaa	58,4	17,6	24,0	375	59,1	20,2	20,6	257
Länsi-Suomi	49,8	23,1	27,1	329	57,2	17,4	25,4	201
Pohjois- ja Itä-Suomi	49,8	21,0	29,2	267	59,9	18,8	21,3	207

Liitetaulukko 5. VV5 ”Isälle ja äidille osoitetuista kiintiöistä tulee luopua kokonaan ja perheiden tulee saada itse päättää miten jakavat vapaan vanhempien kesken.”

Taustamuuttuja	Äiti				Isä			
	Täysin/osittain samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Täysin/osittain eri mieltä (%)	N	Täysin/ osittain samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Täysin/osittain eri mieltä (%)	N
KAIKKI	71,9	9,35	18,7	1 187	64,0	15,8	20,2	817
IKÄ				1 155				792
≤ 25 v	82,2	11,0	6,8	118	59,3	29,6	11,1	27
26–35 v	72,5	9,6	17,9	737	67,3	15,0	17,7	440
≥ 36 v	65,7	8,3	26,0	300	60,6	15,7	23,7	325
LAPSILUKU				1 186				817
1	70,2	10,2	19,6	587	62,6	14,8	22,5	364
2	71,4	9,4	19,2	381	61,2	19,0	19,8	273
3+	77,5	6,9	15,6	218	71,1	12,8	16,1	180
KOULUTUSTASO				1 187				816

Taustamuuttuja	Äiti				Isä			
	Täysin/osittain samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Täysin/osittain eri mieltä (%)	N	Täysin/ osittain samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Täysin/osittain eri mieltä (%)	N
Perus- tai keskiaste	79,1	10,1	10,8	425	64,7	18,9	16,4	365
Alempi korkeakoulu	74,8	9,2	16,1	448	64,8	14,8	20,3	256
Ylempi korkeakoulu	58,3	8,6	33,1	314	61,5	11,3	27,2	195
KOULUTUSALA				1 083				717
Terveys- ja hyvinvointi	75,0	10,2	14,8	352	66,0	14,0	20,0	50
Kasvatus	70,4	11,2	18,4	98	60,0	30,0	10,0	10
Yhteiskuntatieteet ja sosi- aaliala	48,5	6,1	45,5	66	57,7	15,4	26,9	26
Humanistiset ja taideala	68,3	11,0	20,7	82	69,6	8,7	21,7	23
Kauppa ja hallinto	72,6	8,2	19,2	208	63,0	19,6	17,4	92
Oikeustiede	50,0	10,0	40,0	20	66,7		33,3	12
Palvelut	79,2	12,3	8,5	106	62,2	24,3	13,5	37
Maa- ja metsätalous	78,3	8,7	13,0	23	65,9	20,5	13,6	44
Luonnontieteet	70,3	2,7	27,0	37	61,1	11,1	27,8	18
Tekniikka	71,6	4,1	24,3	74	63,1	14,4	22,5	333
Tietojenkäsittely ja tietoliik- kenne	82,4	5,9	11,8	17	72,2	9,7	18,1	72
AMMATTIASEMA				1 157				806
Johtava asema	61,9	9,5	28,6	42	55,7	18,6	25,7	70
Ylempi toimihenkilö	55,0	7,9	37,0	189	64,6	12,4	23,0	209
Alempi toimihenkilö	67,6	9,3	23,1	108	68,1	10,3	21,6	116
Työntekijä	77,2	9,4	13,4	785	63,2	18,2	18,7	380
Yrittäjä (sis. maanviljelijä)	66,7	12,1	21,2	33	77,4	22,6	-	31
PÄÄASIALLINEN TOIMINTA				1 186				811

Taustamuuttuja	Äiti				Isä			
	Täysin/osittain samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Täysin/osittain eri mieltä (%)	N	Täysin/ osittain samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Täysin/osittain eri mieltä (%)	N
Ansiotyössä	70,0	9,4	20,6	898	64,6	15,8	19,6	721
Kotona hoitamassa aiemmin syntynyttä lasta	82,0	7,8	10,2	128	66,7	-	33,3	6
Opiskelija	75,7	9,5	14,9	74	42,9	35,7	21,4	14
Työtön	73,7	13,2	13,2	76	40,0	33,3	26,7	15
Muu	70,0	-	30,0	10	63,6	9,1	27,3	55
SUURALUE (NUTS2)				1 187				817
Etelä-Suomi	71,1	11,5	17,4	218	63,3	16,7	20,0	150
Hki-Uusimaa	65,9	7,7	26,4	375	61,0	17,0	22,0	259
Länsi-Suomi	76,8	9,8	13,4	328	65,2	16,4	18,4	201
Pohjois- ja Itä-Suomi	75,2	9,4	15,4	266	67,1	13,0	19,8	207

Liitetaulukko 6. VV6 ”Vanhempainvapaasta tulisi kiintiöidä äidille 5kk, isälle 5kk ja 5kk olisi vapaasti jaettavissa vanhempien kesken.”

Taustamuuttuja	Äiti				Isä			
	Täysin/osittain samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Täysin/osittain eri mieltä (%)	N	Täysin/osittain samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Täysin/osittain eri mieltä (%)	N
KAIKKI	28,4	20,2	51,4	1 187	40,1	24,3	35,6	815
IKÄ				1 155				790
≤ 25 v	25,6	22,2	52,1	117	55,6	18,5	25,9	27
26–35 v	27,4	21,3	51,4	738	40,2	23,9	35,9	440
≥ 36 v	31,0	17,3	51,7	300	38,4	25,7	35,9	323
LAPSILUKU				1 186				815
1	31,3	22,0	46,7	587	44,1	24,8	31,1	363
2	28,4	20,0	51,6	380	38,9	24,4	36,7	275

Taustamuuttuja	Äiti				Isä			
	Täysin/osittain samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Täysin/osittain eri mieltä (%)	N	Täysin/osittain samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Täysin/osittain eri mieltä (%)	N
3+	20,5	16,0	63,5	219	33,9	23,2	42,9	177
KOULUTUSTASO				1 187				814
Perus- tai keskiaste	23,4	24,8	51,8	423	39,6	23,9	36,5	364
Alempi korkeakoulu	23,8	18,3	57,9	449	36,3	28,9	34,8	256
Ylempi korkeakoulu	41,6	16,8	41,6	315	45,9	19,1	35,1	194
KOULUTUSALA				1 083				715
Terveys- ja hyvinvointi	24,7	22,7	52,6	352	41,7	18,8	39,6	48
Kasvatus	18,4	20,4	61,2	98	20,0	20,0	60,0	10
Yhteiskuntatieteet ja sosiaali-	33,3	18,2	48,5	66	56,0	8,0	36,0	25
liala								
Humanistiset ja taideala	36,6	20,7	42,7	82	34,8	34,8	30,4	23
Kauppa ja hallinto	28,1	18,6	53,3	210	50,0	23,9	26,1	92
Oikeustiede	45,0	10,0	45,0	20	41,7	25,0	33,3	12
Palvelut	20,2	23,1	56,7	104	37,8	32,4	29,7	37
Maa- ja metsätalous	30,4	13,0	56,5	23	50,0	18,2	31,8	44
Luonnontieteet	45,9	18,9	35,1	37	38,9	27,8	33,3	18
Tekniikka	39,2	13,5	47,3	74	37,7	24,9	37,4	334
Tietojenkäsittely ja tietoliikenne	35,3	17,6	47,1	17	36,1	30,6	33,3	72
AMMATTIASEMA				1 157				804
Johtava asema	59,5	7,1	33,3	42	47,8	18,8	33,3	69
Ylempi toimihenkilö	40,0	15,8	44,2	190	39,7	24,9	35,4	209
Alempi toimihenkilö	32,1	17,4	50,5	109	41,4	22,4	36,2	116
Työntekijä	22,3	22,0	55,7	783	40,1	24,0	35,9	379
Yrittäjä (sis. maanviljelijä)	45,5	24,2	30,3	33	29,0	32,3	38,7	31

Taustamuuttuja	Äiti				Isä			
	Täysin/osittain samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Täysin/osittain eri mieltä (%)	N	Täysin/osittain samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Täysin/osittain eri mieltä (%)	N
PÄÄASIALLINEN TOIMINTA				1 186				809
Ansiotyössä	29,1	20,4	50,5	897	39,0	25,0	36,0	720
Kotona hoitamassa aiemmin syntynyttä lasta	18,0	14,1	68,0	128	50,0	16,7	33,3	6
Opiskelija	33,8	28,4	37,8	74	35,7	28,6	35,7	14
Työtön	28,6	22,1	49,4	77	42,9	28,6	28,6	14
Muu	50,0	10,0	40,0	10	54,5	12,7	32,7	55
SUURALUE (NUTS2)				1 187				815
Etelä-Suomi	22,2	22,2	55,6	216	39,7	23,8	36,4	151
Hki-Uusimaa	37,0	17,8	45,2	376	41,0	23,0	35,9	256
Länsi-Suomi	24,6	19,1	56,2	329	37,6	28,2	34,2	202
Pohjois- ja Itä-Suomi	25,9	23,3	50,8	266	41,7	22,3	35,9	206

Liitetaulukko 7. VV7 "Nykyistä perhevapaajärjestelmää ei tarvitse muuttaa."

Taustamuuttuja	Äiti				Isä			
	Täysin/osittain samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Täysin/osittain eri mieltä (%)	N	Täysin/osittain samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Täysin/osittain eri mieltä (%)	N
KAIKKI	29,3	24,8	45,9	1 189	29,2	24,5	46,3	815
IKÄ				1 157				789
≤ 25 v	30,8	30,8	38,3	120	18,5	25,9	55,6	27
26–35 v	29,3	24,8	45,9	737	31,0	23,0	46,0	439
≥ 36 v	27,3	23,0	49,7	300	26,3	26,9	46,7	323
LAPSILUKU				1 188				815
1	25,1	26,1	48,8	586	22,9	21,8	55,4	363

Taustamuuttuja	Äiti				Isä			
	Täysin/osittain samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Täysin/osittain eri mieltä (%)	N	Täysin/osittain samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Täysin/osittain eri mieltä (%)	N
2	31,3	24,5	44,1	383	32,7	24,4	42,9	275
3+	37,0	21,9	41,1	219	36,7	30,5	32,8	177
KOULUTUSTASO				1 189				814
Perus- tai keskiaste	33,6	29,8	36,6	426	34,8	25,8	39,5	365
Alempi korkeakoulu	31,4	24,3	44,3	449	24,2	25,0	50,8	256
Ylempi korkeakoulu	20,4	18,8	60,8	314	25,4	21,2	53,4	193
KOULUTUSALA				1 085				716
Terveys- ja hyvinvointi	31,3	29,3	39,5	352	28,6	12,2	59,2	49
Kasvatus	33,0	23,7	43,3	97	30,0	20,0	50,0	10
Yhteiskuntatieteet ja sosiaa- liala	22,7	19,7	57,6	66	3,8	15,4	80,8	26
Humanistiset ja taideala	21,0	22,2	56,8	81	8,7	43,5	47,8	23
Kauppa ja hallinto	29,0	21,9	49,0	210	25,0	23,9	51,1	92
Oikeustiede	20,0	20,0	60,0	20	16,7	8,3	75,0	12
Palvelut	32,7	24,0	43,3	104	32,4	32,4	35,1	37
Maa- ja metsätalous	33,3	16,7	50,0	24	26,7	28,9	44,4	45
Luonnontieteet	21,6	24,3	54,1	37	11,8	23,5	64,7	17
Tekniikka	23,4	22,1	54,5	77	34,1	26,3	39,5	334
Tietojenkäsittely ja tietoli- kenne	29,4	29,4	41,2	17	31,0	16,9	52,1	71
AMMATTIASEMA				1 159				804
Johtava asema	23,8	23,8	52,4	42	29,0	21,7	49,3	69
Ylempi toimihenkilö	19,9	20,9	59,2	191	29,7	23,9	46,4	209
Alempi toimihenkilö	28,7	15,7	55,6	108	26,1	22,6	51,3	115

Taustamuuttuja	Äiti				Isä			
	Täysin/osittain samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Täysin/osittain eri mieltä (%)	N	Täysin/osittain samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Täysin/osittain eri mieltä (%)	N
Työntekijä	32,5	26,8	40,8	785	30,1	25,3	44,6	379
Yrittäjä (sis. maanviljelijä)	24,2	18,2	57,6	33	28,1	31,3	40,6	32
PÄÄASIALLINEN TOIMINTA				1 188				809
Ansiotyössä	27,2	24,8	48,0	898	30,2	24,9	44,9	719
Kotona hoitamassa aiemmin syntynyttä lasta	49,2	24,2	26,6	128	16,7	-	83,3	6
Opiskelija	16,2	24,3	59,5	74	14,3	35,7	50,0	14
Työtön	34,6	24,4	41,0	78	33,3	26,7	40,0	15
Muu	20,0	30,0	50,0	10	20,0	21,8	58,2	55
SUURALUE (NUTS2)				1 189				815
Etelä-Suomi	35,2	28,7	36,1	216	33,8	21,9	44,4	151
HKI-Uusimaa	24,2	21,3	54,5	376	24,8	23,6	51,6	254
Länsi-Suomi	29,5	28,0	42,6	329	29,6	25,6	44,8	203
Pohjois- ja Itä-Suomi	31,3	22,8	45,9	268	30,9	26,6	42,5	207

Liitetaulukot B. Vanhempainvapaiden joustoja koskevat väittämät taustamuuttujittain (taulukot 8–19).

Liitetaulukko 8. J1 ” Arvioi omalla kohdallasi käyttäisitkö tai olisitko käyttänyt seuraavia mahdollisuuksia?: aloittaa äitiysvapaa nykyistä lähempänä lapsen laskettua aikaa ja olla vastaavasti vapaalla pidempään lapsen synnyttyä.”

Taustamuuttuja	Äiti			N
	Erittäin/melko todennäköisesti (%)	Mahdollisesti (%)	Erittäin/melko epä-todennäköisesti (%)	
KAIKKI	44,1	22,3	33,6	1197
IKÄ				1 165
≤ 25 v	47,5	25,8	26,7	120
26–35 v	41,2	23,3	35,5	741
≥ 36 v	49,0	19,4	31,6	304
LAPSILUKU				1 196
1	44,4	24,0	31,6	592
2	42,9	20,0	37,1	385
3+	45,2	21,9	32,9	219
KOULUTUSTASO				1 197
Perus- tai keskiaste	46,2	21,9	31,9	429
Alempi korkeakoulu	40,1	24,4	35,5	451
Ylempi korkeakoulu	47,0	19,9	33,1	317
KOULUTUSALA				1 093
Terveys- ja hyvinvointi	41,1	22,5	36,3	355
Kasvatus	41,8	16,3	41,8	98
Yhteiskuntatieteet ja sosiaaliala	45,5	24,2	30,3	66
Humanistiset ja taideala	48,8	25,6	25,6	82
Kauppa ja hallinto	45,5	21,8	32,7	211
Oikeustiede	30,0	40,0	30,0	20
Palvelut	39,6	25,5	34,9	106

Taustamuuttuja	Äiti			N
	Erittäin/melko todennäköisesti (%)	Mahdollisesti (%)	Erittäin/melko epä-todennäköisesti (%)	
Maa- ja metsätalous	37,5	29,2	33,3	24
Luonnontieteet	56,8	8,1	35,1	37
Tekniikka	42,9	26,0	31,2	77
Tietojenkäsittely ja tietoliikenne	52,9	29,4	17,6	17
AMMATTIASEMA				1 167
Johtava asema	57,1	23,8	19,0	42
Ylempi toimihenkilö	50,3	20,7	29,0	193
Alempi toimihenkilö	45,0	21,1	33,9	109
Työntekijä	42,0	22,2	35,8	790
Yrittäjä (sis. maanviljelijä)	39,4	36,4	24,2	33
PÄÄASIALLINEN TOIMINTA				1 196
Ansiotyössä	43,6	22,2	34,2	906
Kotona hoitamassa aiemmin syntynyttä lasta	42,2	21,9	35,9	128
Opiskelija	43,2	27,0	29,7	74
Työtön	55,1	21,8	23,1	78
Muu	40,0	10,0	50,0	10
SUURALUE (NUTS2)				1 197
Etelä-Suomi	42,9	21,0	36,1	219
Hki-Uusimaa	48,0	24,1	27,9	377
Länsi-Suomi	40,6	21,8	37,6	330
Pohjois- ja Itä-Suomi	43,9	21,4	34,7	271

Liitetaulukko 9. J1 ”Arvioi omalla kohdallasi käyttäisitkö tai olisitko käyttänyt seuraavia mahdollisuuksia?: aloittaa äitiysvapaa nykyistä lähempänä lapsen laskettua aikaa ja olla vastaavasti vapaalla pidempään lapsen synnyttyä.”

Taustamuuttuja	Äiti			
	Erittäin/melko todennäköisesti (%)	Mahdollisesti (%)	Erittäin/melko epätodennäköisesti (%)	N
TOIMIALA				1 121
Terveysten/sairaanhoido	40,8	20,1	39,1	294
Opetus, koulutus, sosiaaliala	46,8	21,3	31,9	235
Kauppa, majoitus ja ravitsemus, taide- ja viihdeala	43,5	24,8	31,7	230
Informaatio ja viestintä, tutkimus, hallinto, rahoitus	46,7	21,5	31,8	195
Rakentaminen ja kiinteistöala	37,5	30,4	32,1	56
Liikenne, kuljetus ja varastointi	54,2	16,7	29,2	24
Teollisuus	51,9	20,4	27,8	54
Rikosseuraamus, maanpuolustus, alkutuotanto	48,5	24,2	27,3	33

Liitetaulukko 10. J2 ” Arvioi omalla kohdallasi käyttäisitkö tai olisitko käyttänyt seuraavia mahdollisuuksia?: pitää vanhempainvapaata euromääräisesti nykyistä pienemmällä korvaustasolla, mutta niin, että sitä voisi pitää jonkin verran pidemmän aikaa.”

Taustamuuttuja	Äiti				Isä			
	Erittäin/melko todennäköisesti (%)	Mahdollisesti (%)	Erittäin/melko epätodennäköisesti (%)	N	Erittäin/melko todennäköisesti (%)	Mahdollisesti (%)	Erittäin/melko epätodennäköisesti (%)	N
KAIKKI	31,9	23,5	44,7	1 193	20,2	22,3	57,5	817
IKÄ				1 165				791
≤ 25 v	18,3	20,8	60,8	120	11,1	29,6	59,3	27
26–35 v	30,8	22,3	47,0	741	18,2	21,1	60,7	440
≥ 36 v	41,4	25,7	32,9	304	23,1	23,8	53,1	324
LAPSILUKU				1 196				817
1	32,4	22,6	44,9	592	20,9	27,2	51,9	364

Taustamuuttuja	Äiti				Isä			
	Erittäin/melko todennäköisesti (%)	Mahdollisesti (%)	Erittäin/melko epätodennäköisesti (%)	N	Erittäin/melko todennäköisesti (%)	Mahdollisesti (%)	Erittäin/melko epätodennäköisesti (%)	N
2	34,0	23,9	42,1	385	22,6	17,9	59,5	274
3+	27,9	24,7	47,5	219	15,1	19,0	65,9	179
KOULUTUSTASO				1 197				815
Perus- tai keskiaste	23,0	21,3	55,7	427	15,0	19,7	65,3	366
Alempi korkeakoulu	34,6	22,4	43,0	450	19,3	26,8	53,9	254
Ylempi korkeakoulu	40,4	27,8	31,9	316	31,3	21,5	47,2	195
KOULUTUSALA				1 093				718
Terveys- ja hyvinvointi	32,1	25,6	42,3	355	14,0	16,0	70,0	50
Kasvatus	34,7	29,6	35,7	98	30,0	20,0	50,0	10
Yhteiskuntatieteet ja sosiaali- ja terveysalaa	33,3	28,8	37,9	66	46,2	23,1	30,8	26
Humanistiset ja taidealat	34,1	19,5	46,3	82	39,1	30,4	30,4	23
Kauppa ja hallinto	33,6	21,8	44,5	211	27,2	23,9	48,9	92
Oikeustiede	30,0	20,0	50,0	20	41,7	16,7	41,7	12
Palvelut	26,4	19,8	53,8	106	16,2	13,5	70,3	37
Maa- ja metsätalous	25,0	8,3	66,7	24	20,5	27,3	52,3	44
Luonnontieteet	45,9	24,3	29,7	37	22,2	27,8	50,0	18
Tekniikka	29,9	23,4	46,8	77	14,9	24,8	60,3	335
Tietojenkäsittely ja tietoliikenne	35,3	23,5	41,2	17	25,4	21,1	53,5	71
AMMATTIASEMA				1 167				806
Johtava asema	38,1	21,4	40,5	42	30,0	12,9	57,1	70
Ylempi toimihenkilö	39,4	24,4	36,3	193	26,9	25,5	47,6	208
Alempi toimihenkilö	36,7	18,3	45,0	109	19,0	21,6	59,5	116
Työntekijä	30,6	23,4	45,9	790	14,9	22,5	62,6	382
Yrittäjä (sis. maanviljelijä)	12,1	27,3	60,6	33	20,0	26,7	53,3	30

Taustamuuttuja	Äiti				Isä			
	Erittäin/melko todennäköisesti (%)	Mahdollisesti (%)	Erittäin/melko epätodennäköisesti (%)	N	Erittäin/melko todennäköisesti (%)	Mahdollisesti (%)	Erittäin/melko epätodennäköisesti (%)	N
PÄÄASIALLINEN TOIMINTA				1 196				811
Ansiotyössä	33,2	23,4	43,4	906	20,5	21,6	57,8	721
Kotona hoitamassa aiemmin syntynyttä lasta	30,5	25,8	43,8	128	16,7	-	83,3	6
Opiskelija	25,7	20,3	54,1	74	7,1	50,0	42,9	14
Työtön	25,6	23,1	51,3	78	26,7	20,0	53,3	15
Muu	50,0	20,0	30,0	10	16,4	29,1	54,5	55
SUURALUE (NUTS2)				1 197				817
Etelä-Suomi	33,3	19,2	47,5	219	23,3	22,7	54,0	150
Hki-Uusimaa	34,5	22,3	43,2	377	21,6	23,2	55,2	259
Länsi-Suomi	33,0	22,4	44,5	330	21,9	22,9	55,2	201
Pohjois- ja Itä-Suomi	26,6	29,5	43,9	271	14,5	20,3	65,2	207

Liitetaulukko 11. J2 ” Arvioi omalla kohdallasi käyttäisitkö tai olisitko käyttänyt seuraavia mahdollisuuksia?: pitää vanhempainvapaata euromääräisesti nykyistä pienemmällä korvaustasolla, mutta niin, että sitä voisi pitää jonkin verran pidemmän aikaa.”

Taustamuuttuja	Äiti				Isä			
	Erittäin/melko todennäköisesti (%)	Mahdollisesti (%)	Erittäin/melko epätodennäköisesti (%)	N	Erittäin/melko todennäköisesti (%)	Mahdollisesti (%)	Erittäin/melko epätodennäköisesti (%)	N
TOIMIALA				1 121				800
Terveyden/sairaanhoito	34,7	25,2	40,1	294	23,8	14,3	61,9	42
Opetus, koulutus, sosiaaliala	31,1	28,5	40,4	235	34,4	18,8	46,9	32
Kauppa, majoitus ja ravitsemus, taide- ja viihdeala	24,8	18,3	57,0	230	19,2	20,5	60,3	78

Taustamuuttuja	Äiti				Isä			
	Erittäin/melko todennäköisesti (%)	Mahdollisesti (%)	Erittäin/melko epätodennäköisesti (%)	N	Erittäin/melko todennäköisesti (%)	Mahdollisesti (%)	Erittäin/melko epätodennäköisesti (%)	N
Informaatio ja viestintä, tutkimus, hallinto, rahoitus	41,0	21,0	37,9	195	27,2	21,9	51,0	151
Rakentaminen ja kiinteistöala	21,4	28,6	50,0	56	10,1	26,2	63,8	149
Liikenne, kuljetus ja varastointi	45,8	8,3	45,8	24	18,2	26,1	55,7	88
Teollisuus	29,6	27,8	42,6	54	19,3	21,9	58,9	192
Rikosseuraamus, maanpuolustus, alkutuotanto	33,3	15,2	51,5	33	26,5	17,6	55,9	68

Liitetaulukko 12. J3 "Arvioi omalla kohdallasi käyttäisitkö tai olisitko käyttänyt seuraavia mahdollisuuksia?: pitää vanhempainvapaata osaviikkoisesti (esim. osapäiväisesti työskennellen) niin, että pitämättömät vanhempainrahapäivät siirtyisivät myöhemmin pidettäväksi."

Taustamuuttuja	Äiti				Isä			
	Erittäin/melko todennäköisesti (%)	Mahdollisesti (%)	Erittäin/melko epätodennäköisesti (%)	N	Erittäin/melko todennäköisesti (%)	Mahdollisesti (%)	Erittäin/melko epätodennäköisesti (%)	N
KAIKKI	27,4	28,1	44,5	1 193	33,7	33,5	32,9	816
IKÄ				1 161				790
≤ 25 v	34,7	26,3	39,0	118	37,0	48,1	14,8	27
26–35 v	27,2	28,4	44,4	739	35,5	31,0	33,5	439
≥ 36 v	25,7	28,6	45,7	304	29,9	36,1	34,0	324
LAPSILUKU				1 192				816
1	28,1	26,1	45,8	590	37,7	33,0	29,4	361
2	26,9	28,5	44,6	383	33,6	31,0	35,4	274
3+	26,5	32,9	40,6	219	26,0	38,1	35,9	181
KOULUTUSTASO				1 193				814

Taustamuuttuja	Äiti				Isä			
	Erittäin/melko todennäköisesti (%)	Mahdollisesti (%)	Erittäin/melko epätodennäköisesti (%)	N	Erittäin/melko todennäköisesti (%)	Mahdollisesti (%)	Erittäin/melko epätodennäköisesti (%)	N
Perus- ja keskiaste	26,1	31,0	43,0	426	26,6	38,4	35,1	365
Alempi korkeakoulu	27,6	25,1	47,3	450	37,8	31,5	30,7	254
Ylempi korkeakoulu	29,0	28,4	42,6	317	42,1	26,2	31,8	195
KOULUTUSALA				1 089				716
Terveys- ja hyvinvointi	30,0	27,5	42,5	353	36,0	32,0	32,0	50
Kasvatus	24,5	19,4	56,1	98	10,0	40,0	50,0	10
Yhteiskuntatieteet ja sosiaali- ja terveysala	27,3	27,3	45,5	66	34,6	19,2	46,2	26
Humanistiset ja taideala	25,6	34,1	40,2	82	47,8	13,0	39,1	23
Kauppa ja hallinto	30,3	27,5	42,2	211	41,1	33,3	25,6	90
Oikeustiede	15,0	25,0	60,0	20	33,3	25,0	41,7	12
Palvelut	24,8	26,7	48,6	105	27,0	48,6	24,3	37
Maa- ja metsätalous	21,7	30,4	47,8	23	32,6	27,9	39,5	43
Luonnontieteet	24,3	32,4	43,2	37	33,3	38,9	27,8	18
Tekniikka	20,8	31,2	48,1	77	34,8	31,5	33,6	336
Tietojenkäsittely ja tietoliikenne	41,2	17,6	41,2	17	35,2	33,8	31,0	71
AMMATTIASEMA				1 163				805
Johtava asema	31,0	31,0	38,1	42	50,0	22,9	27,1	70
Ylempi toimihenkilö	29,0	26,4	44,6	193	39,7	30,6	29,7	209
Alempi toimihenkilö	21,1	33,9	45,0	109	37,1	25,0	37,9	116
Työntekijä	27,1	27,7	45,2	786	26,3	40,0	33,7	380
Yrittäjä (sis. Maanviljelijä)	39,4	15,2	45,5	33	43,3	30,0	26,7	30
PÄÄASIALLINEN TOIMINTA				1 192				810
Ansiotyössä	28,0	27,1	44,9	904	32,6	34,6	32,8	720

Taustamuuttuja	Äiti				Isä			
	Erittäin/melko todennäköisesti (%)	Mahdollisesti (%)	Erittäin/melko epätodennäköisesti (%)	N	Erittäin/melko todennäköisesti (%)	Mahdollisesti (%)	Erittäin/melko epätodennäköisesti (%)	N
Kotona hoitamassa aiemmin syntynyttä lasta	20,5	33,1	46,5	127	50,0	-	50,0	6
Opiskelija	37,8	27,0	35,1	74	50,0	28,6	21,4	14
Työtön	20,8	31,2	48,1	77	33,3	46,7	20,0	15
Muu	40,0	30,0	30,0	10	40,0	20,0	40,0	55
SUURALUE (NUTS2)				1 193				816
Etelä-Suomi	27,6	26,7	45,6	217	33,8	36,5	29,7	148
Hki-Uusimaa	26,0	28,6	45,4	377	34,2	29,6	36,2	260
Länsi-Suomi	28,6	25,2	46,2	329	34,3	34,3	31,3	201
Pohjois- ja Itä-Suomi	27,8	31,9	40,4	270	32,4	35,3	32,4	207

Liitetaulukko 13. J3 ”Arvioi omalla kohdallasi käyttäisitkö tai olisitko käyttänyt seuraavia mahdollisuuksia?: pitää vanhempainvapaata osaviikkoisesti (esim. osa-aikaisesti työskennellen) niin, että pitämättömät vanhempainrahapäivät siirtyisivät myöhemmin pidettäväksi.”

Taustamuuttuja	Äiti				Isä			
	Erittäin/melko todennäköisesti (%)	Mahdollisesti (%)	Erittäin/melko epätodennäköisesti (%)	N	Erittäin/melko todennäköisesti (%)	Mahdollisesti (%)	Erittäin/melko epätodennäköisesti (%)	N
TOIMIALA				1 117				799
Terveyden/sairaanhoito	30,8	27,7	41,4	292	35,7	38,1	26,2	42
Opetus, koulutus, sosiaaliala	23,8	27,2	48,9	235	25,0	25,0	50,0	32
Kauppa, majoitus ja ravitsemus, taide- ja viihdeala	25,8	29,3	45,0	229	39,0	29,9	31,2	77
Informaatio ja viestintä, tutkimus, hallinto, rahoitus	32,3	24,1	43,6	195	33,3	36,0	30,7	150

Taustamuuttuja	Äiti				Isä			
	Erittäin/melko todennäköisesti (%)	Mahdollisesti (%)	Erittäin/melko epätodennäköisesti (%)	N	Erittäin/melko todennäköisesti (%)	Mahdollisesti (%)	Erittäin/melko epätodennäköisesti (%)	N
Rakentaminen ja kiinteistöala	25,0	32,1	42,9	56	30,0	34,7	35,3	150
Liikenne, kuljetus ja varastointi	43,5	21,7	34,8	23	30,7	38,6	30,7	88
Teollisuus	9,3	37,0	53,7	54	35,9	33,9	30,2	192
Rikosseuraamus, maanpuolustus, alkutuotanto	21,2	21,2	57,6	33	29,4	25,0	45,6	68

Litetaulukko 14. J4 "Arvioi omalla kohdallasi käyttäisitkö tai olisitko käyttänyt seuraavia mahdollisuuksia?: käyttäisin päivät nykyiseen tapaan yhtenäisenä jaksena, vaikka äitiys- tai vanhempainrahopäiviä voisi siirtää myöhemmin käytettäväksi."

Taustamuuttuja	Äiti				Isä			
	Erittäin/melko todennäköisesti (%)	Mahdollisesti (%)	Erittäin/melko epätodennäköisesti (%)	N	Erittäin/melko todennäköisesti (%)	Mahdollisesti (%)	Erittäin/melko epätodennäköisesti (%)	N
KAIKKI	55,6	30,7	13,7	1 184	42,2	41,2	16,7	811
IKÄ				1 152				785
≤ 25 v	44,0	37,1	19,0	116	33,3	51,9	14,8	27
26–35 v	57,6	30,7	11,7	734	39,2	42,2	18,6	436
≥ 36 v	55,6	28,5	15,9	302	46,6	39,8	13,7	322
LAPSILUKU				1 183				811
1	56,0	30,7	13,4	584	40,0	40,3	19,7	360
2	56,2	31,0	12,9	381	43,1	41,2	15,7	274
3+	53,7	30,7	15,6	218	45,2	42,9	11,9	177
KOULUTUSTASO				1 184				809
Perus tai keskiaste	52,4	33,7	13,9	424	41,2	45,3	13,5	362
Alempi korkeakoulu	58,0	29,7	12,4	445	41,9	39,9	18,2	253

Taustamuuttuja	Äiti				Isä			
	Erittäin/melko todennäköisesti (%)	Mahdollisesti (%)	Erittäin/melko epätodennäköisesti (%)	N	Erittäin/melko todennäköisesti (%)	Mahdollisesti (%)	Erittäin/melko epätodennäköisesti (%)	N
Ylempi korkeakoulu	56,5	28,3	15,2	315	44,3	35,1	20,6	194
KOULUTUSALA				1 080				713
Terveys- ja hyvinvointi	55,4	30,6	14,0	350	50,0	44,0	6,0	50
Kasvatus	60,0	27,4	12,6	95	50,0	40,0	10,0	10
Yhteiskuntatieteet ja sosiaaliala	57,6	27,3	15,2	66	53,8	30,8	15,4	26
Humanistiset ja taideala	50,0	31,7	18,3	82	21,7	47,8	30,4	23
Kauppa ja hallinto	57,6	30,5	11,9	210	37,4	44,0	18,7	91
Oikeustiede	75,0	10,0	15,0	20	58,3	25,0	16,7	12
Palvelut	47,6	35,0	17,5	103	48,6	43,2	8,1	37
Maa- ja metsätalous	47,8	39,1	13,0	23	34,9	46,5	18,6	43
Luonnontieteet	45,9	43,2	10,8	37	33,3	61,1	5,6	18
Tekniikka	63,6	24,7	11,7	77	41,6	41,0	17,5	332
Tietojenkäsittely ja tietoliikenne	52,9	41,2	5,9	17	42,3	36,6	21,1	71
AMMATTIASEMA				1 154				800
Johtava asema	64,3	21,4	14,3	42	42,9	34,3	22,9	70
Ylempi toimihenkilö	54,2	29,2	16,7	192	42,5	37,7	19,8	207
Alempi toimihenkilö	60,6	27,5	11,9	109	47,0	38,3	14,8	115
Työntekijä	55,5	31,9	12,6	778	40,7	44,7	14,6	378
Yrittäjä (sis. maanviljelijä)	48,5	30,3	21,2	33	30,0	53,3	16,7	30
PÄÄASIALLINEN TOIMINTA				1 183				805
Ansiotyössä	54,6	31,8	13,6	897	42,5	41,1	16,4	715
Kotona hoitamassa aiemmin syntynyttä lasta	64,6	26,0	9,4	127	50,0	50,0	-	6
Opiskelija	45,8	33,3	20,8	72	21,4	64,3	14,3	14

Taustamuuttuja	Äiti				Isä			
	Erittäin/melko todennäköisesti (%)	Mahdollisesti (%)	Erittäin/melko epätodennäköisesti (%)	N	Erittäin/melko todennäköisesti (%)	Mahdollisesti (%)	Erittäin/melko epätodennäköisesti (%)	N
Työtön	62,3	23,4	14,3	77	26,7	46,7	26,7	15
Muu	50,0	30,0	20,0	10	43,6	38,2	18,2	55
SUURALUE (NUTS2)				1 184				811
Etelä-Suomi	59,3	29,2	11,6	216	43,6	34,9	21,5	149
HKI-Uusimaa	55,8	29,5	14,7	373	45,3	36,4	18,2	258
Länsi-Suomi	56,4	29,6	14,0	328	37,9	50,0	12,1	198
Pohjois- ja Itä-Suomi	51,3	35,2	13,5	267	41,3	43,2	15,5	206

Liitetaulukko 15. J4 ”Arvioi omalla kohdallasi käyttäisitkö tai olisitko käyttänyt seuraavia mahdollisuuksia?: käyttäisin päivät nykyiseen tapaan yhtenäisenä jaksena, vaikka äitiys- tai vanhempainrahopäiviä voisi siirtää myöhemmin käytettäväksi.”

Taustamuuttuja	Äiti				Isä			
	Erittäin/melko todennäköisesti (%)	Mahdollisesti (%)	Erittäin/melko epätodennäköisesti (%)	N	Erittäin/melko todennäköisesti (%)	Mahdollisesti (%)	Erittäin/melko epätodennäköisesti (%)	N
TOIMIALA				1 109				794
Terveyden/sairaanhoito	55,9	31,0	13,1	290	42,9	47,6	9,5	42
Opetus, koulutus, sosiaaliala	55,2	29,7	15,1	232	40,6	43,8	15,6	32
Kauppa, majoitus ja ravitsemus, taide- ja viihdeala	53,9	34,2	11,8	228	44,9	41,0	14,1	78
Informaatio ja viestintä, tutkimus, hallinto, rahoitus	58,2	27,8	13,9	194	43,3	40,0	16,7	150
Rakentaminen ja kiinteistöala	55,4	32,1	12,5	56	39,5	44,2	16,3	147
Liikenne, kuljetus ja varastointi	45,5	31,8	22,7	22	39,1	42,5	18,4	87

Taustamuuttuja	Äiti				Isä			
	Erittäin/melko todennäköisesti (%)	Mahdollisesti (%)	Erittäin/melko epätodennäköisesti (%)	N	Erittäin/melko todennäköisesti (%)	Mahdollisesti (%)	Erittäin/melko epätodennäköisesti (%)	N
Teollisuus	64,8	27,8	7,4	54	40,5	40,5	18,9	190
Rikosseuraamus, maanpuolustus, alkutuotanto	63,6	21,2	15,2	33	52,9	33,8	13,2	68

Liitetaulukko 16. J5 ” Arvioi omalla kohdallasi käyttäisitkö tai olisitko käyttänyt seuraavia mahdollisuuksia?: vuorotella lapsen toisen vanhemman kanssa vauvan hoidossa esim. siten, että toinen vanhempi hoitaa vauvaa osan viikkoa ja toinen osan.”

Taustamuuttuja	Äiti				Isä			
	Erittäin/melko todennäköisesti (%)	Mahdollisesti (%)	Erittäin/melko epätodennäköisesti (%)	N	Erittäin/melko todennäköisesti (%)	Mahdollisesti (%)	Erittäin/melko epätodennäköisesti (%)	N
KAIKKI	17,7	23,9	58,3	1 191	27,8	29,5	42,7	KAIKKI
IKÄ								790
≤ 25 v	18,6	27,1	54,2	118	25,9	37,0	37,0	27
26–35 v	17,2	22,1	60,7	737	30,8	28,8	40,4	438
≥ 36 v	18,1	26,6	55,3	304	23,4	30,2	46,5	325
LAPSILUKU				1 190				816
1	19,5	26,7	53,8	589	31,8	30,4	37,8	362
2	16,0	22,8	61,3	382	26,9	30,5	42,5	275
3+	16,0	18,7	65,3	219	21,2	26,3	52,5	179
KOULUTUSTASO				1 191				814
Perus- tai keskiaste	14,4	24,5	61,2	425	22,5	29,1	48,4	364
Alempi korkeakoulu	17,4	21,8	60,8	449	31,0	29,0	40,0	255
Ylempi korkeakoulu	22,7	26,2	51,1	317	33,8	30,8	35,4	195
KOULUTUSALA				1 087				717

Taustamuuttuja	Äiti				Isä			
	Erittäin/melko todennäköisesti (%)	Mahdollisesti (%)	Erittäin/melko epätodennäköisesti (%)	N	Erittäin/melko todennäköisesti (%)	Mahdollisesti (%)	Erittäin/melko epätodennäköisesti (%)	N
Terveys- ja hyvinvointi	16,7	24,6	58,8	354	36,0	20,0	44,0	50
Kasvatus	14,7	15,8	69,5	95	10,0	50,0	40,0	10
Yhteiskuntatieteet ja sosiaaliala	18,5	21,5	60,0	65	34,6	34,6	30,8	26
Humanistiset ja taideala	23,2	29,3	47,6	82	43,5	26,1	30,4	23
Kauppa ja hallinto	19,0	18,5	62,6	211	31,9	29,7	38,5	91
Oikeustiede	20,0	25,0	55,0	20	25,0	16,7	58,3	12
Palvelut	19,0	25,7	55,2	105	24,3	35,1	40,5	37
Maa- ja metsätalous	8,3	29,2	62,5	24	25,0	27,3	47,7	44
Luonnontieteet	13,5	35,1	51,4	37	38,9	33,3	27,8	18
Tekniikka	20,8	24,7	54,5	77	26,6	30,5	42,8	334
Tietojenkäsittely ja tietoliikenne	23,5	29,4	47,1	17	26,4	23,6	50,0	72
AMMATTIASEMA				1 161				805
Johtava asema	33,3	19,0	47,6	42	34,3	24,3	41,4	70
Ylempi toimihenkilö	22,3	28,0	49,7	193	32,5	31,1	36,4	209
Alempi toimihenkilö	20,2	23,9	56,0	109	25,9	30,2	44,0	116
Työntekijä	14,4	23,6	62,0	784	24,5	29,5	46,1	380
Yrittäjä (sis. maanviljelijä)	33,3	24,2	42,4	33	30,0	30,0	40,0	30
PÄÄASIALLINEN TOIMINTA				1 190				810
Ansiotyössä	17,7	25,2	57,1	904	27,5	28,6	43,9	720

Taustamuuttuja	Äiti				Isä			
	Erittäin/melko todennäköisesti (%)	Mahdollisesti (%)	Erittäin/melko epätodennäköisesti (%)	N	Erittäin/melko todennäköisesti (%)	Mahdollisesti (%)	Erittäin/melko epätodennäköisesti (%)	N
Kotona hoitamassa aiemmin syntynyttä lasta	11,1	15,1	73,8	126	33,3	16,7	50,0	6
Opiskelija	29,2	23,6	47,2	72	21,4	50,0	28,6	14
Työtön	17,9	23,1	59,0	78	20,0	40,0	40,0	15
Muu	20,0	30,0	50,0	10	30,9	36,4	32,7	55
SUURALUE (NUTS2)				1 191				816
Etelä-Suomi	15,7	22,2	62,0	216	30,7	28,7	40,7	150
Hki-Uusimaa	22,4	26,4	51,2	375	31,0	29,1	39,9	258
Länsi-Suomi	14,8	23,3	61,8	330	24,9	33,3	41,8	201
Pohjois- ja Itä-Suomi	16,3	22,6	61,1	270	24,6	27,1	48,3	207

Liitetaulukko 17. J5 ”Arvioi omalla kohdallasi käyttäisitkö tai olisitko käyttänyt seuraavia mahdollisuuksia?: vuorotella lapsen toisen vanhemman kanssa vauvan hoidossa esim. siten, että toinen vanhempi hoitaa vauvaa osan viikkoa ja toinen osan.”

Taustamuuttuja	Äiti				Isä			
	Erittäin/melko todennäköisesti (%)	Mahdollisesti (%)	Erittäin/melko epätodennäköisesti (%)	N	Erittäin/melko todennäköisesti (%)	Mahdollisesti (%)	Erittäin/melko epätodennäköisesti (%)	N
TOIMIALA				1 115				799
Terveyden/sairaanhoido	18,4	23,9	57,7	293	33,3	21,4	45,2	42
Opetus, koulutus, sosiaaliala	14,7	21,1	64,2	232	25,0	37,5	37,5	32
Kauppa, majoitus ja ravitsemus, taide- ja viihdeala	18,0	24,1	57,9	228	33,3	26,9	39,7	78

Taustamuuttuja	Äiti				Isä			
	Erittäin/melko todennäköisesti (%)	Mahdollisesti (%)	Erittäin/melko epätodennäköisesti (%)	N	Erittäin/melko todennäköisesti (%)	Mahdollisesti (%)	Erittäin/melko epätodennäköisesti (%)	N
Informaatio ja viestintä, tutkimus, hallinto, rahoitus	20,5	24,1	55,4	195	28,7	33,3	38,0	150
Rakentaminen ja kiinteistöala	14,3	25,0	60,7	56	21,5	24,2	54,4	149
Liikenne, kuljetus ja varastointi	41,7	20,8	37,5	24	27,3	27,3	45,5	88
Teollisuus	14,8	27,8	57,4	54	29,7	31,8	38,5	192
Rikosseuraamus, maanpuolustus, alkutuotanto	15,2	24,2	60,6	33	26,5	29,4	44,1	68

Liitetaulukko 18. J6 ”Arvioi omalla kohdallasi käyttäisitkö tai olisitko käyttänyt seuraavia mahdollisuuksia?: Haluaisin työskennellä äitiys- ja vanhempainrahakauden aikana ainakin satunnaisesti.”

Taustamuuttuja	Äiti			
	Erittäin/melko todennäköisesti (%)	Mahdollisesti (%)	Erittäin/melko epätodennäköisesti (%)	N
KAIKKI	34,2	25,9	40,0	1 192
IKÄ				1 161
≤ 25 v	36,4	32,2	31,4	118
26–35 v	34,1	25,8	40,1	739
≥ 36 v	33,2	23,0	43,8	304
LAPSILUKU				1 191
1	33,8	27,3	38,9	589
2	34,6	26,0	39,3	384
3+	34,4	22,0	43,6	218
KOULUTUSTASO				1 191

Taustamuuttuja	Äiti			N
	Erittäin/melko todennäköisesti (%)	Mahdollisesti (%)	Erittäin/melko epätodennäköisesti (%)	
Perus- tai keskiaste	14,4	24,5	61,2	425
Alempi korkeakoulu	33,1	25,3	41,6	449
Ylempi korkeakoulu	38,3	23,4	38,3	317
KOULUTUSALA				1 088
Terveys- ja hyvinvointi	31,6	28,5	39,8	354
Kasvatus	28,1	18,8	53,1	96
Yhteiskuntatieteet ja sosiaali- ja terveysala	28,8	24,2	47,0	66
Humanistiset ja taideala	45,1	23,2	31,7	82
Kauppa ja hallinto	36,7	25,2	38,1	210
Oikeustiede	30,0	20,0	50,0	20
Palvelut	39,0	24,8	36,2	105
Maa- ja metsätalous	41,7	29,2	29,2	24
Luonnontieteet	27,0	13,5	59,5	37
Tekniikka	31,2	20,8	48,1	77
Tietojenkäsittely ja tietoliikenne	41,2	29,4	29,4	17
AMMATTIASEMA				1 162
Johtava asema	45,2	28,6	26,2	42
Ylempi toimihenkilö	36,8	26,4	36,8	193
Alempi toimihenkilö	37,0	27,8	35,2	108
Työntekijä	31,9	25,4	42,6	786
Yrittäjä (sis. Maanviljelijä)	60,6	18,2	21,2	33
PÄÄASIALLINEN TOIMINTA				1 191
Ansiotyössä	34,4	25,7	39,9	903
Kotona hoitamassa aiemmin syntynyttä lasta	25,8	25,8	48,4	128
Opiskelija	51,4	25,0	23,6	72

Taustamuuttuja	Äiti			N
	Erittäin/melko todennäköisesti (%)	Mahdollisesti (%)	Erittäin/melko epätodennäköisesti (%)	
Työtön	29,5	29,5	41,0	78
Muu	40,0	20,0	40,0	10
SUURALUE (NUTS2)				1 192
Etelä-Suomi	34,7	29,6	35,6	216
Hki-Uusimaa	37,7	25,7	36,6	377
Länsi-Suomi	29,8	25,5	44,7	329
Pohjois- ja Itä-Suomi	34,4	23,7	41,9	270

Liitetaulukko 19. J6 "Arvioi omalla kohdallasi käyttäisitkö tai olisitko käyttänyt seuraavia mahdollisuuksia?: Haluaisin työskennellä äitiys- ja vanhempainrahakauden aikana ainakin satunnaisesti."

Taustamuuttuja	Äiti			N
	Erittäin/melko todennäköisesti (%)	Mahdollisesti (%)	Erittäin/melko epätodennäköisesti (%)	
TOIMIALA				1 117
Terveyden/sairaanhoito	32,1	27,3	40,6	293
Opetus, koulutus, sosiaali- ja terveys	30,0	21,5	48,5	233
Kauppa, majoitus ja ravitsemus, taide- ja viihdeala	37,6	29,3	33,2	229
Informaatio ja viestintä, tutkimus, hallinto, rahoitus	41,0	25,6	33,3	195
Rakentaminen ja kiinteistöala	33,9	25,0	41,1	56
Liikenne, kuljetus ja varastointi	41,7	29,2	29,2	24
Teollisuus	22,2	25,9	51,9	54
Rikosseuraamus, maanpuolustus, alkutuotanto	45,5	12,1	42,4	33

Liitetaulukot C. Kotihoidon tukea koskevat väittämät taustamuuttujittain (taulukot 20–28).

Liitetaulukko 20. KTH1 ”Nykyisen kotihoidon tuen voisi poistaa, jos vanhempainvapaa kestäisi siihen asti kunnes lapsi on 1,5-vuotias.”

Taustamuuttuja	Äiti				Isä			
	Täysin tai osittain samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Täysin tai osittain eri mieltä (%)	N	Täysin tai osittain samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Täysin tai osittain eri mieltä (%)	N
KAIKKI	37,4	14,5	48,2	1 194	37,8	22,7	39,6	816
IKÄ				1 162				790
≤ 25 v	42,5	19,2	38,3	120	29,6	14,8	55,6	27
26–35 v	37,5	13,8	48,7	739	38,2	23,9	38,0	440
≥ 36 v	34,7	14,2	51,2	303	39,0	22,0	39,0	323
LAPSILUKU				1 193				816
1	41,7	15,8	42,5	590	42,8	22,1	35,1	362
2	37,0	14,3	48,7	384	35,9	23,1	41,0	273
3+	26,0	11,4	62,6	219	30,4	23,2	46,4	181
PERHETILANNE ⁶								
Yhden vanhemman perhe	33	23	44	64				
Kahden vanhemman perhe	38	14	48	1 130				
KOULUTUSTASO				1 194				814
Perus- ja keskiaste	37,4	16,4	46,3	428	38,0	24,3	37,7	366
Alempi korkeakoulu	33,8	14,7	51,6	450	37,0	25,2	37,8	254
Ylempi korkeakoulu	42,4	11,7	45,9	316	38,1	16,5	45,4	194
KOULUTUSALA				1 091				716
Terveys- ja hyvinvointi	37,3	15,5	47,2	354	44,0	16,0	40,0	50
Kasvatus	28,6	9,2	62,2	98	30,0	10,0	60,0	10

⁶ Isäaineistossa yhden vanhemman perheiden lukumäärä oli niin pieni, että tuloksia ei voida esittää.

Taustamuuttuja	Äiti				Isä			
	Täysin tai osittain samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Täysin tai osittain eri mieltä (%)	N	Täysin tai osittain samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Täysin tai osittain eri mieltä (%)	N
Yhteiskuntatieteet ja sosiaaliuala	36,4	7,6	56,1	66	30,8	11,5	57,7	26
Humanistiset ja taideala	29,3	24,4	46,3	82	30,4	30,4	39,1	23
Kauppa ja hallinto	42,4	12,9	44,8	210	35,6	27,8	36,7	90
Oikeustiede	45,0	10,0	45,0	20	41,7	16,7	41,7	12
Palvelut	43,4	14,2	42,5	106	32,4	32,4	35,1	37
Maa- ja metsätalous	33,3	12,5	54,2	24	29,5	15,9	54,5	44
Luonnontieteet	45,9	13,5	40,5	37	22,2	27,8	50,0	18
Tekniikka	39,0	9,1	51,9	77	39,7	23,9	36,4	335
Tietojenkäsittely ja tietoliikenne	35,3	5,9	58,8	17	40,8	16,9	42,3	71
AMMATTIASEMA				1 164				805
Johtava asema	42,9	9,5	47,6	42	32,9	18,6	48,6	70
Ylempi toimihenkilö	48,7	9,8	41,5	193	38,9	21,2	39,9	208
Alempi toimihenkilö	31,2	15,6	53,2	109	41,7	20,9	37,4	115
Työntekijä	36,1	14,6	49,3	787	36,7	25,2	38,1	381
Yrittäjä (sis. maanviljelijä)	30,3	24,2	45,5	33	35,5	19,4	45,2	31
PÄÄASIALLINEN TOIMINTA				1 193				810
Ansiotyössä	41,4	14,0	44,6	903	37,2	21,9	40,8	720
Kotona hoitamassa aiemmin syntynyttä lasta	11,7	10,2	78,1	128	33,3	50,0	16,7	6
Opiskelija	32,4	25,7	41,9	74	28,6	28,6	42,9	14
Työtön	38,5	17,9	43,6	78	46,7	13,3	40,0	15
Muu	30,0		70,0	10	45,5	27,3	27,3	55
SUURALUE (NUTS2)				1 194				816

Taustamuuttuja	Äiti				Isä			
	Täysin tai osittain samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Täysin tai osittain eri mieltä (%)	N	Täysin tai osittain samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Täysin tai osittain eri mieltä (%)	N
Etelä-Suomi	36,1	16,0	47,9	219	39,9	17,6	42,6	148
Hki-Uusimaa	39,4	14,1	46,5	376	34,7	25,1	40,2	259
Länsi-Suomi	36,7	14,5	48,8	330	38,1	20,8	41,1	202
Pohjois- ja Itä-Suomi	36,4	13,8	49,8	269	39,6	25,1	35,3	207

Liitetaulukko 21. KTH2 "Nykyisen kotihoidon tuen voisi poistaa, jos vanhempainvapaa kestäisi siihen asti kunnes lapsi on 2-vuotias."

Taustamuuttuja	Äiti				Isä			
	Täysin tai osittain samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Täysin tai osittain eri mieltä (%)	N	Täysin tai osittain samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Täysin tai osittain eri mieltä (%)	N
KAIKKI	63,3	10,1	26,6	1 189	51,7	19,5	28,8	812
IKÄ				1 157				786
≤ 25 v	66,4	10,1	23,5	119	33,3	14,8	51,9	27
26–35 v	61,8	10,5	27,7	736	55,1	18,0	26,9	439
≥ 36 v	64,9	9,3	25,8	302	49,7	21,6	28,8	320
LAPSILUKU				1 188				812
1	69,4	10,1	20,5	585	57,2	19,4	23,3	360
2	61,6	10,1	28,3	385	51,8	17,6	30,5	272
3+	50,5	9,6	39,9	218	40,6	22,2	37,2	180
PERHETILANNE								
Yhden vanhemman perhe	64	17	19	64				
Kahden vanhemman perhe	63	10	27	1 125				
KOULUTUSTASO				1 189				810
Perus- tai keskiaste	60,2	11,1	28,7	425	52,5	20,1	27,5	364

Taustamuuttuja	Äiti				Isä			
	Täysin tai osittain samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Täysin tai osittain eri mieltä (%)	N	Täysin tai osittain samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Täysin tai osittain eri mieltä (%)	N
Alempi korkeakoulu	65,1	10,2	24,7	450	47,0	23,7	29,2	253
Ylempi korkeakoulu	65,0	8,6	26,4	314	56,5	13,0	30,6	193
KOULUTUSALA				1 086				712
Terveys- ja hyvinvointi	63,4	10,5	26,1	352	42,9	22,4	34,7	49
Kasvatus	60,2	6,1	33,7	98	50,0	20,0	30,0	10
Yhteiskuntatieteet ja sosiaali- ja taideala	67,2	1,5	31,3	67	69,2	7,7	23,1	26
Humanistiset ja taideala	54,9	18,3	26,8	82	52,2	17,4	30,4	23
Kauppa ja hallinto	65,7	11,1	23,2	207	50,6	20,2	29,2	89
Oikeustiede	70,0	5,0	25,0	20	41,7	8,3	50,0	12
Palvelut	69,5	9,5	21,0	105	51,4	24,3	24,3	37
Maa- ja metsätalous	45,8	8,3	45,8	24	47,7	11,4	40,9	44
Luonnontieteet	67,6	13,5	18,9	37	50,0	22,2	27,8	18
Tekniikka	68,8	3,9	27,3	77	52,3	22,5	25,2	333
Tietojenkäsittely ja tietoliikenne	70,6	11,8	17,6	17	52,1	12,7	35,2	71
AMMATTIASEMA				1 159				801
Johtava asema	65,9	12,2	22,0	41	49,3	18,8	31,9	69
Ylempi toimihenkilö	65,6	12,5	21,9	192	51,9	16,8	31,3	208
Alempi toimihenkilö	72,5	9,2	18,3	109	55,7	17,4	27,0	115
Työntekijä	62,5	9,3	28,2	784	50,3	21,7	28,0	378
Yrittäjä (sis. maanviljelijä)	60,6	6,1	33,3	33	51,6	22,6	25,8	31
PÄÄASIALLINEN TOIMINTA				1 188				806
Ansiotyössä	68,5	9,4	22,2	898	51,7	18,9	29,5	716

Taustamuuttuja	Äiti				Isä			
	Samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Eri mieltä (%)	N	Samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Eri mieltä (%)	N
Yhden vanhemman perhe	43	25	32	63				
Kahden vanhemman perhe	44	19	38	1 128				
KOULUTUSTASO				1 191				809
Perus- tai keskiaste	38,5	18,1	43,4	426	42,0	25,6	32,4	364
Alempi korkeakoulu	41,9	19,4	38,8	449	49,0	25,7	25,3	253
Ylempi korkeakoulu	52,5	19,9	27,5	316	53,1	20,3	26,6	192
KOULUTUSALA				1 088				712
Terveys- ja hyvinvointi	40,2	20,4	39,4	353	34,0	26,0	40,0	50
Kasvatus	42,3	16,5	41,2	97	44,4	11,1	44,4	9
Yhteiskuntatieteet ja sosiaali- ja terveysaliala	40,3	13,4	46,3	67	60,0	16,0	24,0	25
Humanistiset ja taidealat	52,4	15,9	31,7	82	52,2	21,7	26,1	23
Kauppa ja hallinto	44,8	22,9	32,4	210	55,6	18,9	25,6	90
Oikeustiede	50,0	10,0	40,0	20	58,3	25,0	16,7	12
Palvelut	44,3	20,8	34,9	106	32,4	37,8	29,7	37
Maa- ja metsätalous	43,5	8,7	47,8	23	36,4	18,2	45,5	44
Luonnontieteet	54,1	21,6	24,3	37	50,0	38,9	11,1	18
Tekniikka	44,7	15,8	39,5	76	45,5	26,2	28,3	332
Tietojenkäsittely ja tietoliikenne	35,3	17,6	47,1	17	45,8	23,6	30,6	72
AMMATTIASEMA				1 161				800
Johtava asema	35,7	26,2	38,1	42	50,0	20,6	29,4	68
Ylempi toimihenkilö	52,8	18,7	28,5	193	52,9	20,7	26,4	208
Alempi toimihenkilö	52,3	21,1	26,6	109	50,9	26,3	22,8	114
Työntekijä	40,2	18,6	41,2	784	43,3	26,1	30,6	379
Yrittäjä (sis. maanviljelijä)	48,5	9,1	42,4	33	32,3	29,0	38,7	31

Taustamuuttuja	Äiti				Isä			
	Samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Eri mieltä (%)	N	Samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Eri mieltä (%)	N
PÄÄASIALLINEN TOIMINTA				1 190				805
Ansiotyössä	46,6	20,5	32,9	902	46,2	24,3	29,5	715
Kotona hoitamassa aiemmin syntynyttä lasta	23,3	9,3	67,4	129	50,0	33,3	16,7	6
Opiskelija	43,2	16,2	40,5	74	50,0	28,6	21,4	14
Työtön	42,7	17,3	40,0	75	46,7	33,3	20,0	15
Muu	40,0	40,0	20,0	10	56,4	18,2	25,5	55
SUURALUE (NUTS2)				1 191				811
Etelä-Suomi	42,3	17,7	40,0	220	50,0	23,6	26,4	148
Hki-Uusimaa	49,1	21,2	29,7	377	53,3	23,0	23,7	257
Länsi-Suomi	40,1	18,5	41,3	329	39,8	28,9	31,3	201
Pohjois- ja Itä-Suomi	40,8	17,7	41,5	265	43,4	22,0	34,6	205

Liitetaulukko 23. KTH4 "Kotihoidon tukea pitäisi korottaa nykyisestä, mutta sitä tulisi maksaa vain siihen saakka kunnes lapsi täyttää 2 vuotta."

Taustamuuttuja	Äiti				Isä			
	Samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Eri mieltä (%)	N	Samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Eri mieltä (%)	N
IKÄ				1 160				786
≤ 25 v	65,8	16,7	17,5	120	63,0	22,2	14,8	27
26–35 v	61,7	13,6	24,7	737	60,8	19,7	19,5	436
≥ 36 v	58,1	13,5	28,4	303	54,2	24,5	21,4	323
LAPSILUKU				1 191				811
1	66,3	15,5	18,2	587	63,2	21,4	15,3	359
2	57,1	15,3	27,5	385	56,4	20,1	23,4	273

Taustamuuttuja	Äiti				Isä			
	Samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Eri mieltä (%)	N	Samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Eri mieltä (%)	N
3+	54,3	8,2	37,4	219	49,7	24,0	26,3	179
PERHETILANNE								
Yhden vanhemman perhe	64	14	22	64				
Kahden vanhemman perhe	61	14	25	1 128				
KOULUTUSTASO								809
Perus- tai keskiaste	62,3	13,8	23,9	427	62,6	20,3	17,0	364
Alempi korkeakoulu	60,7	12,4	26,9	450	60,5	20,6	19,0	253
Ylempi korkeakoulu	60,0	16,8	23,2	315	45,8	25,5	28,6	192
KOULUTUSALA								712
Terveys- ja hyvinvointi	62,2	13,4	24,4	352	48,0	24,0	28,0	50
Kasvatus	60,2	7,1	32,7	98	70,0	10,0	20,0	10
Yhteiskuntatieteet ja sosiaali- ja humanistiset tieteet	55,2	14,9	29,9	67	53,8	15,4	30,8	26
Humanistiset ja taidealat	56,1	20,7	23,2	82	69,6	17,4	13,0	23
Kauppa ja hallinto	62,2	13,4	24,4	209	58,9	20,0	21,1	90
Oikeustiede	75,0	10,0	15,0	20	41,7	33,3	25,0	12
Palvelut	67,9	11,3	20,8	106	58,3	27,8	13,9	36
Maa- ja metsätalous	58,3		41,7	24	54,5	27,3	18,2	44
Luonnontieteet	56,8	21,6	21,6	37	44,4	33,3	22,2	18
Tekniikka	61,0	15,6	23,4	77	61,7	21,1	17,2	332
Tietojenkäsittely ja tietoliikenne	35,3	29,4	35,3	17	50,7	16,9	32,4	71
AMMATTIASEMA								800
Johtava asema	61,0	12,2	26,8	41	50,7	24,6	24,6	69
Ylempi toimihenkilö	61,7	20,7	17,6	193	48,8	27,1	24,2	207
Alempi toimihenkilö	69,7	11,9	18,3	109	64,0	19,3	16,7	114

Taustamuuttuja	Äiti				Isä			
	Samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Eri mieltä (%)	N	Samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Eri mieltä (%)	N
Työntekijä	60,5	12,8	26,7	787	62,0	19,3	18,7	379
Yrittäjä (sis. maanviljelijä)	50,0	12,5	37,5	32	61,3	19,4	19,4	31
PÄÄASIALLINEN TOIMINTA				1 191				805
Ansiotyössä	65,3	14,5	20,2	901	58,7	20,8	20,4	715
Kotona hoitamassa aiemmin syntynyttä lasta	29,7	11,7	58,6	128	33,3	66,7	-	6
Opiskelija	63,5	17,6	18,9	74	28,6	28,6	42,9	14
Työtön	61,5	10,3	28,2	78	53,3	26,7	20,0	15
Muu	60,0	10,0	30,0	10	60,0	25,5	14,5	55
SUURALUE (NUTS2)				1 192				811
Etelä-Suomi	61,2	12,3	26,5	219	60,4	18,1	21,5	149
Hki-Uusimaa	60,8	15,5	23,7	375	52,9	25,5	21,6	255
Länsi-Suomi	60,9	12,7	26,4	330	58,0	20,5	21,5	200
Pohjois- ja Itä-Suomi	61,6	15,3	23,1	268	62,3	20,3	17,4	207

Liitetaulukko 24. KTH5 ”Kotihoidon tuesta tulisi luopua kokonaan.”

Taustamuuttuja	Äiti				Isä			
	Samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Eri mieltä (%)	N	Samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Eri mieltä (%)	N
IKÄ				1 164				786
≤ 25 v	2,5	11,7	85,8	120	-	7,4	92,6	27
26–35 v	1,9	8,1	90,0	740	5,3	13,5	81,3	438
≥ 36 v	3,6	7,9	88,5	304	5,0	12,8	82,2	321
LAPSILUKU				1 195				810
1	1,5	10,3	88,2	591	6,4	13,6	79,9	359

Taustamuuttuja	Äiti				Isä			
	Samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Eri mieltä (%)	N	Samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Eri mieltä (%)	N
2	4,2	8,1	87,8	385	4,8	15,8	79,4	272
3+	1,8	4,6	93,6	219	2,8	6,7	90,5	179
PERHETILANNE								
Yhden vanhemman perhe	5	11	84	64				
Kahden vanhemman perhe	2	8	90	1 132				
KOULUTUSTASO				1 196				808
Perus- tai keskiaste	1,2	9,6	89,3	428	3,6	11,8	84,6	364
Alempi korkeakoulu	2,2	6,7	91,1	451	5,1	12,3	82,6	253
Ylempi korkeakoulu	4,4	9,8	85,8	317	7,9	15,7	76,4	191
KOULUTUSALA				1 093				710
Terveys- ja hyvinvointi	2,0	8,2	89,9	355	6,1	14,3	79,6	49
Kasvatus	-	6,1	93,9	98	-	20,0	80,0	10
Yhteiskuntatieteet ja sosiaali- ja terveysala	1,5	13,4	85,1	67	8,0	24,0	68,0	25
Humanistiset ja taideala	3,7	11,0	85,4	82	-	13,0	87,0	23
Kauppa ja hallinto	3,3	7,1	89,5	210	6,7	13,3	80,0	90
Oikeustiede	5,0	10,0	85,0	20	16,7	-	83,3	12
Palvelut	2,8	10,4	86,8	106	2,7	35,1	62,2	37
Maa- ja metsätalous	-	8,3	91,7	24	4,7	11,6	83,7	43
Luonnontieteet	8,1	5,4	86,5	37	-	16,7	83,3	18
Tekniikka	3,9	10,4	85,7	77	3,6	12,0	84,3	332
Tietojenkäsittely ja tietoliikenne	-	5,9	94,1	17	9,9	8,5	81,7	71
AMMATTIASEMA				1 166				799
Johtava asema	4,8	11,9	83,3	42	4,5	10,4	85,1	67
Ylempi toimihenkilö	4,7	12,4	82,9	193	8,2	15,4	76,4	208

Taustamuuttuja	Äiti				Isä			
	Samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Eri mieltä (%)	N	Samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Eri mieltä (%)	N
Alempi toimihenkilö	-	3,7	96,3	109	3,5	10,4	86,1	115
Työntekijä	2,0	7,9	90,1	789	4,0	12,4	83,6	378
Yrittäjä (sis. maanviljelijä)	3,0	12,1	84,8	33	3,2	9,7	87,1	31
PÄÄASIALLINEN TOIMINTA				1 195				804
Ansiotyössä	2,8	9,7	87,5	904	4,6	12,6	82,8	715
Kotona hoitamassa aiemmin syntynyttä lasta	-	3,1	96,9	129	-	40,0	60,0	5
Opiskelija	1,4	6,8	91,9	74	7,1	14,3	78,6	14
Työtön	3,8	6,4	89,7	78	20,0	6,7	73,3	15
Muu	-	-	100,0	10	7,3	16,4	76,4	55
SUURALUE (NUTS2)				1 196				810
Etelä-Suomi	2,3	7,3	90,4	219	3,4	12,1	84,6	149
Hki-Uusimaa	3,2	8,0	88,9	377	9,0	13,7	77,3	256
Länsi-Suomi	2,1	8,8	89,1	330	4,5	11,5	84,0	200
Pohjois- ja Itä-Suomi	1,9	10,0	88,1	270	2,0	13,7	84,4	205

Liitetaulukko 25. KTH6 ”Kotihoidon tuen voisi poistaa, jos kunnallinen päivähoito olisi maksutonta.”

Taustamuuttuja	Äiti				Isä			
	Samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Eri mieltä (%)	N	Samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Eri mieltä (%)	N
IKÄ				1 164				790
≤ 25 v	25,0	16,7	58,3	120	44,4	14,8	40,7	27
26–35 v	19,1	14,7	66,2	740	40,2	14,1	45,7	440
≥ 36 v	11,8	14,1	74,0	304	32,2	14,9	52,9	323

Taustamuuttuja	Äiti				Isä			
	Samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Eri mieltä (%)	N	Samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Eri mieltä (%)	N
LAPSILUKU				1 195				815
1	16,8	17,5	65,8	590	38,2	15,8	46,0	361
2	20,2	11,7	68,1	386	37,4	15,0	47,6	273
3+	16,0	12,8	71,2	219	31,5	12,2	56,4	181
PERHETILANNE								
Yhden vanhemman perhe	28	13	59	64				
Kahden vanhemman perhe	17	15	68	1 132				
KOULUTUSTASO				1 196				813
Perus- tai keskiaste	23,8	15,2	61,1	429	39,3	14,8	45,9	366
Alempi korkeakoulu	14,7	13,6	71,8	450	39,0	14,6	46,5	254
Ylempi korkeakoulu	14,2	15,8	70,0	317	27,5	15,0	57,5	193
KOULUTUSALA				1 092				715
Terveys- ja hyvinvointi	17,5	16,1	66,5	355	38,0	12,0	50,0	50
Kasvatus	10,2	8,2	81,6	98	20,0	20,0	60,0	10
Yhteiskuntatieteet ja sosiaali- ja terveysaliala	16,4	11,9	71,6	67	30,8	19,2	50,0	26
Humanistiset ja taidealat	23,5	12,3	64,2	81	21,7	13,0	65,2	23
Kauppa ja hallinto	16,2	18,1	65,7	210	26,7	16,7	56,7	90
Oikeustiede	20,0	5,0	75,0	20	50,0	16,7	33,3	12
Palvelut	21,7	12,3	66,0	106	35,1	29,7	35,1	37
Maa- ja metsätalous	16,7	29,2	54,2	24	31,8	13,6	54,5	44
Luonnontieteet	10,8	13,5	75,7	37	16,7	5,6	77,8	18
Tekniikka	15,6	16,9	67,5	77	40,2	15,6	44,1	333
Tietojenkäsittely ja tietoliikenne	17,6	35,3	47,1	17	45,8	5,6	48,6	72
AMMATTIASEMA				1 166				804

Taustamuuttuja	Äiti				Isä			
	Samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Eri mieltä (%)	N	Samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Eri mieltä (%)	N
Johtava asema	16,7	19,0	64,3	42	30,4	13,0	56,5	69
Ylempi toimihenkilö	15,5	17,6	66,8	193	37,5	14,9	47,6	208
Alempi toimihenkilö	19,4	9,3	71,3	108	39,1	13,9	47,0	115
Työntekijä	18,0	14,3	67,7	790	37,3	15,2	47,5	381
Yrittäjä (sis. maanviljelijä)	21,2	15,2	63,6	33	25,8	19,4	54,8	31
PÄÄASIALLINEN TOIMINTA				1 195				809
Ansiotyössä	17,9	15,7	66,4	904	37,0	14,2	48,8	719
Kotona hoitamassa aiemmin syntynyttä lasta	14,0	5,4	80,6	129	33,3	33,3	33,3	6
Opiskelija	17,6	17,6	64,9	74	14,3	21,4	64,3	14
Työtön	24,4	15,4	60,3	78	20,0	13,3	66,7	15
Muu	10,0	20,0	70,0	10	40,0	20,0	40,0	55
SUURALUE (NUTS2)				1 196				815
Etelä-Suomi	19,5	13,6	66,8	220	38,9	16,1	45,0	149
Hki-Uusimaa	14,1	13,3	72,6	376	35,1	13,9	51,0	259
Länsi-Suomi	18,2	15,2	66,7	330	39,0	13,0	48,0	200
Pohjois- ja Itä-Suomi	21,1	17,0	61,9	270	33,8	16,4	49,8	207

Liitetaulukko 26. KTH7 ”Kotihoidon tuen voisi poistaa, jos kunnallisen päivähoiton laatuun kiinnitettäisiin nykyistä enemmän huomiota.”

Taustamuuttuja	Äiti				Isä			
	Samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Eri mieltä (%)	N	Samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Eri mieltä (%)	N
IKÄ				1 162				788
≤ 25 v	20,0	25,0	55,0	120	25,9	22,2	51,9	27
26–35 v	14,6	21,0	64,4	739	24,4	26,4	49,2	439

Taustamuuttuja	Äiti				Isä			
	Samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Eri mieltä (%)	N	Samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Eri mieltä (%)	N
≥ 36 v	12,5	16,8	70,6	303	16,8	23,3	59,9	322
LAPSILUKU				1 193				813
1	14,4	23,8	61,8	589	23,6	28,9	47,5	360
2	17,1	16,6	66,2	385	18,7	24,5	56,8	273
3+	10,5	18,3	71,2	219	18,9	18,3	62,8	180
PERHETILANNE								
Yhden vanhemman perhe	22	20	58	64				
Kahden vanhemman perhe	14	20	65	1 130				
KOULUTUSTASO				1 194				811
Perus- tai keskiaste	15,9	25,1	59,0	427	21,4	28,0	50,7	365
Alempi korkeakoulu	14,4	18,4	67,1	450	20,6	25,7	53,8	253
Ylempi korkeakoulu	12,9	17,0	70,0	317	20,2	19,2	60,6	193
KOULUTUSALA				1 090				713
Terveys- ja hyvinvointi	13,8	21,8	64,4	354	12,0	28,0	60,0	50
Kasvatus	13,3	13,3	73,5	98	-	10,0	90,0	10
Yhteiskuntatieteet ja sosiaali- ja humanistiset tieteet	11,9	16,4	71,6	67	26,9	11,5	61,5	26
Humanistiset ja taideala	11,1	24,7	64,2	81	17,4	17,4	65,2	23
Kauppa ja hallinto	18,6	20,5	61,0	210	22,5	22,5	55,1	89
Oikeustiede	15,0	15,0	70,0	20	41,7	25,0	33,3	12
Palvelut	17,0	25,5	57,5	106	21,6	37,8	40,5	37
Maa- ja metsätalous	25,0	4,2	70,8	24	15,9	25,0	59,1	44
Luonnontieteet	2,7	18,9	78,4	37	11,1	22,2	66,7	18
Tekniikka	14,3	19,5	66,2	77	22,0	28,3	49,7	332
Tietojenkäsittely ja tietoliikenne	12,5	25,0	62,5	16	29,2	16,7	54,2	72

Taustamuuttuja	Äiti				Isä			
	Samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Eri mieltä (%)	N	Samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Eri mieltä (%)	N
AMMATTIASEMA				1 164				802
Johtava asema	17,1	12,2	70,7	41	21,7	18,8	59,4	69
Ylempi toimihenkilö	17,6	22,3	60,1	193	26,6	19,3	54,1	207
Alempi toimihenkilö	16,5	14,7	68,8	109	18,3	28,7	53,0	115
Työntekijä	13,3	21,2	65,5	789	18,9	28,2	52,9	380
Yrittäjä (sis. maanviljelijä)	25,0	15,6	59,4	32	22,6	29,0	48,4	31
PÄÄASIALLINEN TOIMINTA				1 193				807
Ansiotyössä	14,2	21,6	64,3	904	20,6	25,6	53,8	718
Kotona hoitamassa aiemmin syntynyttä lasta	12,5	14,8	72,7	128	16,7	33,3	50,0	6
Opiskelija	20,5	19,2	60,3	73	7,1	28,6	64,3	14
Työtön	17,9	19,2	62,8	78	14,3	21,4	64,3	14
Muu	10,0	10,0	80,0	10	29,1	18,2	52,7	55
SUURALUE (NUTS2)				1 194				813
Etelä-Suomi	11,4	22,7	65,9	220	24,2	24,2	51,7	149
Hki-Uusimaa	15,7	20,7	63,6	376	16,7	23,6	59,7	258
Länsi-Suomi	11,8	20,0	68,2	330	25,0	25,5	49,5	200
Pohjois- ja Itä-Suomi	19,0	18,7	62,3	268	19,9	27,2	52,9	206

Liitetaulukko 27. KTH8 ”Kotihoidon tuesta tulisi luopua kokonaan ja tuki tulisi ohjata niille, jotka lyhentävät työaikaansa pienen lapsen hoidon vuoksi.”

Taustamuuttuja	Äiti				Isä			
	Samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Eri mieltä (%)	N	Samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Eri mieltä (%)	N
IKÄ				1 161				789
≤ 25 v	7,6	32,8	59,7	119	11,1	37,0	51,9	27

Taustamuuttuja	Äiti				Isä			
	Samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Eri mieltä (%)	N	Samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Eri mieltä (%)	N
26–35 v	12,0	22,6	65,4	739	19,1	27,7	53,2	440
≥ 36 v	12,9	17,5	69,6	303	16,5	25,2	58,4	322
LAPSILUKU				1 192				814
1	10,7	25,6	63,7	589	18,1	25,8	56,1	360
2	14,6	22,1	63,3	384	17,6	30,0	52,4	273
3+	9,6	14,6	75,8	219	16,0	24,3	59,7	181
PERHETILANNE								
Yhden vanhemman perhe	14	17	69	64				
kahden vanhemman perhe ¹⁴	12	23	65	1 129				
KOULUTUSTASO				1 193				812
Perus- tai keskiaste	10,5	26,5	63,0	427	17,3	29,0	53,7	365
Alempi korkeakoulu	10,9	22,9	66,2	450	19,7	26,0	54,3	254
Ylempi korkeakoulu	14,9	16,5	68,7	316	14,5	24,4	61,1	193
KOULUTUSALA				1 089				715
Terveys- ja hyvinvointi	12,7	25,4	61,9	354	20,0	22,0	58,0	50
Kasvatus	7,1	14,3	78,6	98	10,0	10,0	80,0	10
Yhteiskuntatieteet ja sosiaali- ja terveysala	15,2	16,7	68,2	66	7,7	23,1	69,2	26
Humanistiset ja taideala	12,2	26,8	61,0	82	13,0	17,4	69,6	23
Kauppa ja hallinto	10,5	26,3	63,2	209	17,8	28,9	53,3	90
Oikeustiede	20,0	10,0	70,0	20	33,3	16,7	50,0	12
Palvelut	10,4	21,7	67,9	106	27,0	35,1	37,8	37
Maa- ja metsätalous	13,0	13,0	73,9	23	15,9	22,7	61,4	44
Luonnontieteet	13,5	13,5	73,0	37	5,6	27,8	66,7	18
Tekniikka	14,3	23,4	62,3	77	18,0	29,1	52,9	333

Taustamuuttuja	Äiti				Isä			
	Samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Eri mieltä (%)	N	Samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Eri mieltä (%)	N
Tietojenkäsittely ja tietoliikenne	11,8	17,6	70,6	17	20,8	20,8	58,3	72
AMMATTIASEMA				1 163				803
Johtava asema	19,0	19,0	61,9	42	11,6	33,3	55,1	69
Ylempi toimihenkilö	17,6	21,8	60,6	193	19,2	24,0	56,7	208
Alempi toimihenkilö	8,3	22,0	69,7	109	19,1	26,1	54,8	115
Työntekijä	10,6	22,5	66,9	786	16,1	28,9	55,0	380
Yrittäjä (sis. maanviljelijä)	18,2	27,3	54,5	33	29,0	9,7	61,3	31
PÄÄASIALLINEN TOIMINTA				1 192				808
Ansiotyössä	13,4	23,4	63,2	903	18,1	26,3	55,6	719
Kotona hoitamassa aiemmin syntynyttä lasta	4,7	12,4	82,9	129	-	50,0	50,0	6
Opiskelija	8,1	31,1	60,8	74	7,1	28,6	64,3	14
Työtön	10,4	18,2	71,4	77	7,1	21,4	71,4	14
Muu	-	33,3	66,7	9	16,4	36,4	47,3	55
SUURALUE (NUTS2)				1 193				814
Etelä-Suomi	11,4	21,8	66,8	220	16,1	28,9	55,0	149
Hki-Uusimaa	12,5	24,0	63,5	375	14,7	28,7	56,6	258
Länsi-Suomi	9,7	20,7	69,6	329	17,5	26,0	56,5	200
Pohjois- ja Itä-Suomi	13,8	23,0	63,2	269	21,7	24,2	54,1	207

Liitetaulukko 28. KTH9 ”Kotihoidon tukikausi tulisi jakaa puoliksi äidin ja isän kesken, niin että kumpikin vanhempi voisi olla kotona korkeintaan yhden vuoden.”

Taustamuuttuja	Äiti				Isä			
	Samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Eri mieltä (%)	N	Samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Eri mieltä (%)	N
IKÄ				1 160				785
≤ 25 v	15,1	27,7	57,1	119	14,8	51,9	33,3	27
26–35 v	10,9	25,1	64,0	737	16,0	32,0	52,1	438
≥ 36 v	14,5	19,7	65,8	304	18,1	31,3	50,6	320
LAPSILUKU				1 191				810
1	13,3	27,7	59,0	588	19,6	33,3	47,1	357
2	12,8	23,7	63,5	384	13,2	35,3	51,5	272
3+	8,2	16,0	75,8	219	14,9	25,4	59,7	181
PERHETILANNE								
Yhden vanhemman perhe	22	30	48	64				
Kahden vanhemman perhe	12	24	64	1 128				
KOULUTUSTASO				1 192				808
Perus- tai keskiaste	10,3	29,3	60,3	426	21,4	34,0	44,7	365
Alempi korkeakoulu	9,1	22,4	68,4	450	16,2	32,8	51,0	253
Ylempi korkeakoulu	19,0	20,3	60,8	316	7,4	27,9	64,7	190
KOULUTUSALA				1 089				711
Terveys- ja hyvinvointi	10,5	26,3	63,3	354	10,0	22,0	68,0	50
Kasvatus	6,1	19,4	74,5	98	-	10,0	90,0	10
Yhteiskuntatieteet ja sosiaali- ja humanistiset tieteet	14,9	16,4	68,7	67	15,4	30,8	53,8	26
Humanistiset ja taideala	19,5	22,0	58,5	82	21,7	34,8	43,5	23
Kauppa ja hallinto	12,9	25,4	61,7	209	14,6	36,0	49,4	89
Oikeustiede	20,0	15,0	65,0	20	16,7	41,7	41,7	12
Palvelut	8,5	38,7	52,8	106	16,2	45,9	37,8	37

Taustamuuttuja	Äiti				Isä			
	Samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Eri mieltä (%)	N	Samaa mieltä (%)	Ei samaa eikä eri mieltä (%)	Eri mieltä (%)	N
Maa- ja metsätalous	12,5	20,8	66,7	24	20,5	27,3	52,3	44
Luonnontieteet	25,0	13,9	61,1	36	17,6	29,4	52,9	17
Tekniikka	14,5	18,4	67,1	76	17,2	33,8	48,9	331
Tietojenkäsittely ja tietoliikenne	-	29,4	70,6	17	9,7	23,6	66,7	72
AMMATTIASEMA				1 162				799
Johtava asema	21,4	31,0	47,6	42	11,6	30,4	58,0	69
Ylempi toimihenkilö	18,8	21,4	59,9	192	12,7	32,2	55,1	205
Alempi toimihenkilö	14,8	19,4	65,7	108	14,8	30,4	54,8	115
Työntekijä	9,8	25,8	64,5	788	20,1	33,2	46,7	379
Yrittäjä (sis. maanviljelijä)	12,5	18,8	68,8	32	16,1	29,0	54,8	31
PÄÄASIALLINEN TOIMINTA				1 191				804
Ansiotyössä	12,8	24,9	62,3	900	16,3	31,8	51,8	716
Kotona hoitamassa aiemmin syntynyttä lasta	7,0	10,1	82,9	129	16,7	50,0	33,3	6
Opiskelija	13,5	31,1	55,4	74	28,6	35,7	35,7	14
Työtön	10,3	34,6	55,1	78	7,1	21,4	71,4	14
Muu	30,0	30,0	40,0	10	14,8	38,9	46,3	54
SUURALUE (NUTS2)				1 192				810
Etelä-Suomi	12,3	21,4	66,4	220	18,9	29,1	52,0	148
Hki-Uusimaa	18,9	22,7	58,4	375	12,1	33,6	54,3	256
Länsi-Suomi	6,4	26,5	67,1	328	17,6	32,2	50,3	199
Pohjois- ja Itä-Suomi	9,7	26,4	63,9	269	18,8	32,9	48,3	207